

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YAKINÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

144758

**TEMETTUAT DEFTERLERİNE GÖRE
19. YÜZYILDA KANGAL KAZASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Zülkif SARITEPE
144758**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mustafa TURAN**

Ankara-2004

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Zülkif SARITEPE'ye ait “Temettuat Defterlerine Göre 19. Yüzyılda Kangal Kazası” adlı çalışma, jürimiz tarafından Tarih Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Prof Dr. Mustafa TURAN
(Danışman)

Doç Dr. Mustafa EKİNCİKLİ
Üye

Doç Dr. Üçler BULDUK
Üye

ÖNSÖZ

14.Yüzyılın başlarında bir uç beyliği olarak ortaya çıkan ve kısa zaman içerisinde üç kıtaya yayılıp, önemli bir siyasi güç olan Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyıldan itibaren içine düştüğü durum pek çok tarihçinin ilgisini çekmiştir. Yapılan araştırmalar genellikle siyasi tarih alanında olmuş, çalışmalar merkezi teşkilat içinde yöneticilerin ve ülkeye yön veren insanların araştırılması yönünde yoğunlaşmıştır. Perdenin arkasında kalan halkın durumu biraz ihmal edilmiştir. Bu bakımdan Temettuat Defterleri 19. yüzyılda Osmanlıda yönetilen kitlenin durumu hakkında bizlere çok muhtevalı ve kıymetli bilgiler sunmaktadır.

Temettuat Defterleri , 19. yüzyıl Osmanlı iktisadi ve sosyal tarihi araştırmaları için ülkede yaşayan nüfusun yerleşim düzeni, zirai üretim, hanelerin servet ve gelirleri ile vergilendirme gibi konularda çok zengin, temel bir kaynak özelliği göstermektedir. Temettuat Tahrirleri, 19. yüzyıl Osmanlı iktisadi ve sosyal tarihi araştırmaları için kapsam ve bilgi zenginliği itibariyle bir benzeri bulunmayan tek kaynak durumundadır¹.

Araştırmamız Kangal kazasını kapsamaktadır. 1844-45 (H.1260-61) yıllarında Osmanlı taşrasında yapılmış olan Temettuat sayımları Kangal kazasını da kapsamıştır. Araştırmamıza kaynaklık eden belgelerde Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan Temettuat Defterleri kayıtlarıdır.

Yaptığımız bu çalışma 19.yüzyılda Orta Anadolu'da bulunan bir Osmanlı kazasının durumunu sosyal ve iktisadi açıdan bize bildirmektedir.. Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmada Kangal kazası ile ilgili mahalli bilgiler mevcuttur. Osmanlı Devleti'nin geniş bir bölümünü kapsayacak yeterli sayıda bölgenin de araştırılması ile 19. Yüzyıl Osmanlı şehir ve kırsal kesimindeki sosyal ve ekonomik yaşam hakkında, ayrıca toplumsal ve etnik durum ile alakalı önemli bilgiler elde edilecektir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında bana yol gösteren ve değerli katkılarını esirgemeyen saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Mustafa TURAN ve Doç. Dr. Mustafa EKİNCİKLİ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Zülkif SARITEPE

¹ Tevfik GÜRAN, "19. Yüzyıl Temettuat Tahrirleri", Osmanlı Devletinde Bilgi ve İstatistik, Der: H.İNALCIK-Ş.Pamuk, DİE, Ankara 2000, s.75

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	v
TABLO VE GRAFİKLER ÇETVELİ.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KANGAL TEMETTUAT DEFTERLERİ	14
A. TEMETTUAT DEFTERLERİNİN KAPSAMI VE ÖNEMİ.....	14
B. KANGAL TEMETTUAT DEFTERLERİ.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

KANGAL'IN SOSYO-EKONOMİK YAPISI.....	41
A. SOSYAL YAPI.....	41
1. Nüfus.....	41
2. Sosyal Hayat.....	44
B.EKONOMİK HAYAT.....	47
1.Ziraat.....	50
2.Hayvancılık.....	65
3.Gelir Kaynaklarının Dağılımı.....	77
C. VERGİLER.....	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

13792-13793-13795 NUMARALI TEMETTUAT DEFTERLERİ	91
A. 13792 NUMARALI TEMETTUAT DEFTERİ.....	91
1. Karanlık Karyesi.....	91
2. Kavak Karyesi.....	97
B.13793 NUMARALI TEMETTUAT DEFTERİ.....	104
1. Müslüman Ahaliye Ait Defter.....	104
2. Gayr-i Müslim Ahaliye Ait Defter.....	129

C. 13795 NUMARALI DEFTER.....	146
1. Karacahisar Karyesi.....	146
2. Uzunluca Karyesi.....	157
3. Karacaviran Karyesi.....	162
4. Avşarviran (Afşarviran) Karyesi.....	181
5. Tekye (Tekke) Karyesi.....	186
6. Davulbaz Karyesi.....	192
7. Zerk Karyesi.....	197
SONUÇ.....	219
KAYNAKÇA.....	221
EKLER.....	224
ÖZET.....	238
SUMMARY.....	239

KISALTMALAR

Ad	:Adet.
A.g.e.	: Adı Geçen Eser.
A.g.m.	: Adı Geçen Makale.
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi.
C.	:Cilt
Çev.	: Çeviren
Çob.	: Çobanlıktan.
Der.	: Derleyen
D.İ.E	: Devlet İstatistik Enstitüsü
Dn.	: Dönüm.
Ed.	: Editör
G. M. T.	: Gayr-i mezru Tarla.
Gr.	: Guruş (Kuruş).
H	: Hicri
Hayv.	: Hayvancılıktan.
İ.A.	:İslam Ansiklopedisi.
İ.Ü.İ.F	: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi
Kira.	: Kiracılıktan.
ML. VRD. TMT.	: Maliye Varidatı Temettuat Defterleri.
Rs.	:re's.
S.	:Sayı.
s.	: Sayfa.
TTK	: Türk Tarih Kurumu.
V.b.	: Ve benzeri.

TABLO VE GRAFİKLER ÇİZELGESİ

Tablo:1: Temettuat Defterlerinin kapsamı

Tablo: 2: Kangal Temettuat Defterinin kapsamı

Tablo:3: Kangal ve köylerinin hane sayıları ve tahmini nüfusları

Grafik:1: Kangal kazasındaki Müslüman, Gayr-i Müslimlere ait hane sayıları.

Grafik:2. Kangal kazasında hane sayısına göre dini yapı

Grafik:3: Kangal kazasının tahmini nüfusa göre dini yapı

Grafik:4: Hane sayısına göre karyelerin büyüklüğü.

Tablo:4: Kangal ve köylerinin hane sayısı, gelirleri ve vergi miktarları.

Tablo:5: Kangal ve köylerinin işlenen toprak miktarları.(Dönüm)

Grafik:5: Kangal kazasında arazilerin kullanım biçimi

Grafik:6 : Kangal'daki ekili arazilerin yerleşim yerlerine dağılımı (dn)

Grafik :7: Kangal'daki nadasa bırakılan arazilerin yerleşim yerlerine dağılımı (dn)

Tablo: 6: Arazi miktarları ve hane başına düşen arâzi miktarları.

Grafik:8: Hane başına düşen ekili arâzi

Grafik:9: Hane başına düşen nadas miktarı

Tablo: 7: Kangal merkezde Müslüman ve Gayr-i Müslimlere düşen arazi miktarları

Grafik:10: Müslüman ve Gayr-i Müslimlerin nadas ve ekili arazi miktarları

Grafik: 11: Kangal Merkezde bulunan arazilerin dini guruplara dağılımı

Tablo: 8: Kangal ve köylerindeki hane başına düşen arazi miktarları

Grafik: 12: Ziraat yapılan arazinin dini guruplara göre dağılımı

Grafik: 13: Toplam arazinin Müslüman ve Gayr-i Müslimlere göre dağılımı

Tablo: 9: Kazada ekilen ürünlerin miktarları

Tablo:10: Kazadaki toplam buğday üretimi ve bunun kuruş olarak karşılığı

Grafik:14: Buğday üretiminde yerleşim yerlerinin payı

Tablo: 11: Arpa üretiminde yerleşim yerlerinin payı

Grafik:15: Toplam arpa üretiminde yerleşim yerlerinin payı

Grafik:16. Kazadaki buğday ve arpa üretim miktarları

Grafik:17: Kazada üretilen tahılların birbirine oranları

Grafik:18: Kazada üretilen tahılların gelirlerinin birbirine oranları

Grafik:19: Kaza gelirlerinde tarımın payı

Grafik:20: Kazada üretilen tahıllarda G.Müslimlerin payı
Grafik:21: Buğday üretim miktarının Müslüman ve G. Müslimlere göre dağılımı
Grafik:22: Arpa üretim miktarının Müslüman ve G.Müslimlere göre dağılımı
Tablo: 12: Kangal Temettuat Defterlerine göre kazada hayvancılık
Grafik:23: Kangal kazasında yetiştirilen hayvan cinsleri ve sayıları.
Grafik:24: Hayvan sayılarının yerleşim yerlerine dağılım oranları
Tablo :13: Gelir getiren hayvanların sayısı ve gelir miktarları
Grafik:25: Gelir getiren hayvanların gelirlerinin birbirine oranları
Grafik:26: Hayvanların gelir miktarları
Tablo:14: Kazadaki gelir getiren hayvanların gruplandırılması
Grafik: 27: Kazada ki gelir getiren hayvanlar
Grafik: 28:Kazadaki gelir getiren ve getirmeyen hayvanların birbirine oranları.
Tablo:15: Kaza merkezdeki Müslüman ve G.Müslimlerin hayvan miktarları
Grafik:29: Kangal kaza merkezinde hayvan sayılarına göre Müslüman ve Gayr-i Müslimlere dağılım oranları
Grafik:30: Kangal'da ki toplam hayvan miktarında G.Müslimlerin payı
Grafik:31: Kaza gelirlerinde hayvancılığın payı
Tablo:16: Yerleşim yerlerindeki hane başına düşen gelir miktarları
Grafik:32: Gelirlerin yerleşim yerlerine dağılımı
Grafik:33: Yerleşim yerlerindeki hane başına düşen gelir oranları
Grafik:34: Gelir kaynaklarının dağılımı
Tablo:17: Kazadaki gelir miktarının dini guruplara göre dağılımı
Tablo:18: Yerleşim yerlerindeki gelir ve vergi miktarları
Grafik:35: Yerleşim yerlerine düşen vergi yükü
Grafik: 36 : Vergi miktarının yerleşim yerlerine göre dağılımı
Grafik:37: Gelir miktarının yerleşim yerlerine göre dağılımı
Grafik:38: Yerleşim yerlerinde hane başına düşen vergi miktarları
Tablo:19: Toplam vergi ve toplam gelirin Müslüman ve G.Müslimlere göre dağılımı
Tablo:20. Kazada üretilen tahılların aşar miktarları

GİRİŞ

Sivas'ın ilçesi olan Kangal, Sivas'ın güneyinde, Höyükli Dağı'nın kuzeyinde kurulmuştur. Yüzölçümü 3.792 km², denizden yüksekliği 1.520 m, Sivas'a uzaklığı 89 km'dir¹. Kangal ilçesi, kuzeyde Ulaş, Merkez ve Hafik ilçesi, Kuzeydoğuda Zara, Doğuda Divriği, Güneydoğuda Malatya, Güneyde Gürün, Güneybatıda Kayseri, Batıda ise Altınyayla ilçesi ile çevrilidir.² Hem karayolu hemde demiryolu ulaşımı olan Kangal ilçesi Sivas- Malatya karayolunun üzerinde bulunmaktadır. Coğrafi konumu itibari ile bir geçiş yeri durumundadır. Fakat coğrafi konumunun kendisine sağladığı avantajları kullanamamaktadır. Sivas-Malatya karayolu üzerindeki ilçe, 8 km'lik bir yolla Armağan istasyonundan Sivas-Çetinkaya demiryoluna bağlanır.

Kangal adının anlamı hakkında çeşitli görüşler mevcuttur. Bu görüşler kısaca şöyledir. Kangal çevresinde çok biten (yetişen) "Kangal" bitkisinden dolayı³, Kangal'a yerleşen iki düşman aşiretin kan davalarına burada son vermeleri dolayısı ile "Kan-kal" şeklinde isim almış ve daha sonra şive nedeniyle Kangal'a dönüşmüştür. Yine yerli halkın Anadolu'ya ilk gelen "Kangar" boylarından olmasından dolayı buraya Kangar denmiş ve zamanla Kangal şeklinde söylenmeye başlanmıştır.⁴ Diğer bir görüş ise; Kangal ilçesi geniş bir vadi içinde olup etrafındaki dağların Kangal şeklinde çevrelenmesine izafeten⁵ bu ad verilmiştir.

Kangal'ın kuruluşu Türklerin Anadolu'yu fethinden sonradır.⁶ Selçuklu sultanı Alparslan'ın Bizanslılar ile yaptığı 1071 Malazgirt zaferinden hemen sonra yapılan antlaşma gereğince Kangal civarı Selçuklu egemenliğine girmiş, 1243 yılından sonra İlhanlı ve 1340'lı yıllarda da Eretna beyliği hakimiyetine girmiştir. Kangal 1.Bayezid zamanında Osmanlıların hakimiyetine geçmiştir.⁷

Anadolu'nun Müslüman ve Hristiyan kavimler arasında bir köprü vazifesi görüp dünya ticareti bakımından büyük bir ehemmiyet kazanması ve Selçuklular

¹ 'Kangal'Yeni Türk Ansiklopedisi, Ötüken, C.5,s.1657

² Ergin DOYMUŞ, Her Yönüyle Kangal, Sivas- 1999,s.16

³ Recep ÇEVİK, Kangal, Sivas 1996, s.19

⁴ DOYMUŞ, a.g.e., s.13

⁵ Hikmet DENİZLİ, Sivas Tarihi ve Anıtları, Özbelsan A.Ş. s.342

⁶ Fikri KARAMAN, Sivas Doğanşar Forkloru, İstanbul-1993, s.39

⁷ DOYMUŞ, a.g.e., s.14

tarafından fethedilmesi sonrasında bölgedeki ticari faaliyetleri artırmak için çeşitli vasıtalarla, birçok koruyucu ve teşvik edici tedbirlerle başvurulduğunu görüyoruz. Kervansaray sisteminin oluşturulması ve geliştirilmesi Anadolu'nun Selçuklu himayesine alınıp gereken huzur tesis edildikten sonra ticaretin önemini ve temin ettiği faydaları takdir eden Selçuklu sultanların ileri görüşlü siyasetleri sonucunda olmuştur. Doğu-Batı dünyasının ve ticaretinin birleştiği bir yer olan Anadolu'da kervansaray inşaatı sistemli bir şekilde ticaret yolları boyunca sıralanmıştı. İnşa faaliyetleri doğu-batı yönünde gelişen ticaretin artması ile gerçekleşebildi.⁸ Bu dönemde bugün Kangal'a bağlı olan Alacahan'a da bir kervansaray inşa edilmiştir. Bu kervansaraylar da iâşe, ibate ve barınma hizmetleri üç gün süre için ücretsiz olarak sunulmuştur. Kervansaraylar yolcuların ve kervanların ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde tasarlanmıştı. Selçuklu dönemindeki bu kervansarayların inşasından önce ıssız yolda kervanlar birlikte getirdikleri çadırları kurmak sureti ile gecelerlerdi.⁹ Bu durum hem ticaretin emniyeti hem de tüccarların can güvenliği açısından olumsuzluk teşkil ediyordu. İşte bu olumsuzluklar Türk idarecilerin oluşturduğu yapılar ve sağladığı imkanlar ile giderilmişti. Bu kervansaraylara yerleştirilen aşiretler sayesinde bölgenin şenlendirilmesi yoluna gidiliyordu. Böylece hem ticaret yolunun güvenliği sağlanıyor hem de bölge yerleştirilen aileler sayesinde şenlendiriliyordu. Kangal ve çevresinde iskan edilmek için bu dönemlerde birçok oymak görevlendirilmiş ama bunlar bölgenin kış şartlarının ağırlığı ve verimin düşük olmasından dolayı zamanla bölgeyi terk etmişlerdir.

Sivas eyaletinde Alacahan ile Ulaş arasındaki boş toprakların 1723'de iskanına karar verildi. 1730 da eskiden burada otururken başka yerlere gitmiş olan Ayubasan, Selmanlu, Akkuzulu, Çoğşurut oymaklarının bugün Kangal'a bağlı olan Alacahan'a yerleştirilmelerine karar verildi.¹⁰ Bugünkü Kangal kazasının bulunduğu yerlere Yeni-il deniliyordu. Yeni-il'in en meşhur yerleri ise Yellüce, Mancınık ve Alacahan idi.¹¹ Gürün-Hekimhan ve Mancınık arasındaki Yeni-il'in en ünlü yaylalarından birisi Hekimhan'ın kuzeydoğusunda ve Alacahan'ın güneydoğusunda

⁸ Osman TURAN, "Selçuklu Kervansarayları", Belleten C.X Ankara 1946 s.489-491

⁹ "Kervan", İ A.,MEB, C.6 s.597

¹⁰ Cengiz ORHONLU, Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskanı, Eren Yayıncılık, İstanbul 1987, s.111

¹¹ ORHONLU, a.g.e., s.16

yer alan Yellüce dağı idi. Bu bölgede yaşayanlar ancak yazın buralarda durur kışın ise Halep bölgesine inerlerdi.¹²

Kangal genel itibar ile düzgün coğrafi yapının bittiği dağlık arazilerin başladığı Doğu Anadolu sınırında yer aldığı için stratejik bir öneme sahiptir.. Önemli yolların güzergahında bulunmaktadır.

Anadolu'da kervansarayların, derbentlerin ve menzillerin kurulduğu yollar ana ve tali yollar diye ikiye ayrılmıştır. Ana yollar ise üçer kol halinde bulunmakta idi. Bunlar sağ , sol ve orta kol olarak isimlendirilmekte idi. Kangal bunlardan orta kolun geçtiği ana yol güzergahı üzerinde idi. Bu kol Üsküdar-Gebze-İznik-Bolu-Tosya-Merezifon-Tokat-Sivas-Alacahan(Kangal)-Hasançelebi-Malatya-Harput-Diyarbakır-Nusaybin-Musul- Kerkük güzergahını takiben Bağdat – Basra yolunu meydana getirirdi.¹³

Ulaşım ve haberleşme için önemli bir geçit bölgesi olan Kangal'da bir adet menzilde bulunuyordu. Deliklitaş menzili ile Hasançelebi menzili arasında yer alan Kangal menziline 4 beygir beslenmekte olup menzil masrafı Yeni-il mukatasından karşılanıyordu. 'Menzilin 1690 senesinde 366,6 kuruş (=44.000 akça) masrafı vardı. 1722-23'de menzil, Murad ve dörtte bir nisbetinde de Mehmed'in uhdesine verilmiş olup 10 beygir beslenmekte idi. Toplam 1475 kuruş masrafın 750 kuruşu ulak ücretlerinden , kalan 725 kuruşu da Yeni-il mukatası malından karşılanıyordu. İran seferi dolayısı ile diğer menzillerde olduğu gibi Kangal menziline de , 1727-28 senesinde 20 beygir eklenerek beygir sayısı 35'e yükseltilmiştir. Menzil Sivas'a 18, İstanbul'a 201 saat mesafede idi. Bu menzilden Erzincan tarafına da bir yol ayrılıyordu.'¹⁴ Yukarıda zikrettiğimiz Kangal menzili bugün Kangal ilçesine bağlı bir belde olan Alacahan'da yer alıyordu. Halil Rıfat Paşa köprüsünden de Erzincan tarafına yol ayrılıyordu.

Osmanlılar'ın son döneminde, Osmanlı-Rus Savaşları'nda (1877) doğuda ilerleyen Rus ordusundan kurtulan Türk aileleri bugün Uzunyayla adı verilen yöredeki köylere yerleştirilmiştir. Eski adı Aranya olan Kangal I. Dünya Savaşı ve onu takip eden

¹² Faruk SÜMER, Oğuzlar (Türkmenler), Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, İstanbul 1999, s.196

¹³ Yusuf HALAÇOĞLU, Osmanlıda Ulaşım ve Haberleşme (Menziller) , PTT Genel Müdürlüğü, Ankara 2002, s.4

¹⁴ HALAÇOĞLU, a.g.e., s.78

Milli Kurtuluş Savaşı'nda da bu göçler devam etmiş ve yeni gelenler çevre köylerle birlikte Kangal'a yerleşmişlerdir.¹⁵ Bugün Kangal ve köylerinde ki nüfus 35.500 civarındadır.

Kurtuluş Savaşı yıllarında yurdun diğer taraflarında oluşturulan Cemiyetlere ilaveten Kangal'da Ulviye adlı bir kadın cemiyeti oluşturulduğu ve Milli Mücadeleye böylece katkıda bulunulduğu tespit olunmuştur¹⁶.

Kangal'ın ilçe olduğu zamanla ilgili çeşitli tarihler verilmektedir.1900'de kaza durumuna getirilmiştir¹⁷ diyen kaynaklar olduğu gibi Kangal'ın 1902'de¹⁸ ilçe olduğu şeklinde de bilgiler bulunmaktadır. Ancak Kangal araştırmamıza kaynaklık eden 1884-85 (H.1260-61) tarihli Kangal Temettuat Defterlerinde kaza olarak geçmektedir¹⁹.

Kangal kazasında önemli tarihi eserler mevcuttur. İlçe merkezindeki cami, Alacahan beldesindeki kervansaray, Osmanlı camii ve surlar ile Halil Rıfat Paşa köprüsü, Akçakale köyündeki kale kalıntıları, Kangal Tekye köyündeki Samud Baba Kumbeti, Havuzköy doğusundaki Karaseki'deki eski şehir harabesi önemli tarihi eserlerdir.

İlçedeki Merkez Câmii, kare planlı, üzeri ortada büyük tek kubbeyle, kuzey ve batı yönündeki son cemâat mahalli üç kubbeyle örtülüdür. Minare kaidesindeki kitabesinden H.1287 (1870) yılında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Minaresi biçim, malzeme siyah-beyaz taştan inşa edilişi ile Kangal Alacahan Camii minaresinin aynısıdır²⁰

Halil Rıfat Paşa Köprüsü eski Sivas-Malatya karayolu üzerinde, Kangal ilçesine bağlı Alacahan bucağı Yeşilkale köyü, Kötünün Hanı mezarındadır.1882 yılında Sivas valiliğine atanan Halil Rıfat Paşa tarafından yaptırılmıştır. Tek gözlü olan köprü sivri kemerli ve iç kısmı silmeler hâlinde çapraz olarak değişik tarzda kesme taşlarla inşâ edilmiştir. Köprünün kuzeybatı tarafında yer alan istinad duvarı kemer hizasına kadar yükselmektedir.

¹⁵ DENİZLİ, s.340

¹⁶ a.g.e., s.340

¹⁷ a.g.e., s.340

¹⁸ ÇEVİK, a.g.e., s.17

¹⁹ BOA. ML.VRD.TMT. nr.13792

²⁰ DENİZLİ, a.g.e, s.341

Alacahan nahiye merkezinde bulunan kervansaray siyah -beyaz taşlardan yapılmış olduğundan kasabaya Alacahan adını vermişlerdir. Bina tamamen taştan yapılmış hiçbir yerinde ahşap veya başka bir malzeme kullanılmamıştır. Bina özenle hazırlanmış kesme taşlardan yapılmıştır. Üzerinde 30 civarında işaret olduğu görülür. İşaretlerin taşları yapan ustalara ait işaretler olduğu da sanılmaktadır. Bina dıştan dışa 65x25 m ölçülerinde dış ilave yapılarında dahil olmak üzere 1525 m2 kapalı alana sahiptir. Üzeri tamamen kapalı, düz kesme taşlarla kemer üslubuyla örülerek yapılmıştır²¹. Bu kervansaray bölgedeki derbent teşkilatına merkezlik yapmıştır²².

Kangal kazasına bağlı Alacahan nahiyesinde yer alan Kervansaray, güney-kuzeybatı köşelerinden başlayarak batıya doğru birbirine paralel olarak uzanan dikdörtgen şeklinde bir sur ile çevrilmiştir. Surun doğusunda bir kale kapısı görünümünde muhteşem kervansaray, camiye de içine alan kale duvarlarının, koruma amacıyla yapılmış olduğunu göstermektedir.

Kervansarayın batısında, kale duvarı güney girişinin solundadır. Cami içinde bulunan Osmanlıca manzum kitabenin birinci mısrasının ilk ve son kısmı kırıktır. Bu kitabeden, caminin 1234 yılında onarım gördüğü anlaşılmakta, caminin kesin yapılış tarihini belgeleyen kitabe ve kaynağa ise rastlanmamıştır²³

Kangal ilçesi İç Anadolu'nun kısmen düz arazilerinin sona erip, Doğu Anadolu bölgesinin dağlık arazi yapısının başladığı bir bölgede bulunmaktadır. Denizden yüksekliği 1540 metre olması hasebi ile yüksek bir yayla görünümüne sahiptir. İlçede yüksek dağlar bulunmaktadır. İlçenin kuzey batısında uzanan "Kolmuş" dağları Sivas ile olan bağlantısında bir sınır oluşturur. Kuzeyinde ise Hafik sınırına doğru "Tecer Dağları" vardır. Yine Zara-Kangal arasında "Yılanlı Dağı" yer alır. Divriği tarafına doğru "Horasan Gedigi Sırtları", güneyinde ise "Höyükli", "Doymuş", "Yama", "Kepez" ve "Gövdeli" dağları bulunmaktadır. Güney batıda

²¹ Alacahan(Tanıtım Broşürü), Haz: Alacahanlılar Vakfı , Baskı: Sivas Valiliği

²² Geniş bilgi için bkz: Cengiz ORHONLU, Osmanlı İmparatorluğunda Derbent Teşkilatı, İ.Ü.E.F., İstanbul-1967

²³ Alacahan,a.g.e., s.7

ise “Dikkulak” ve “Kormaç” dağları mevcuttur.²⁴ Bu dağlar önemli derecede tahrip edilmiş ormanların kalıntıları ile kaplıdır.

İlçenin en önemli akarsuyu “Tohma Çayı’nın” kollarını oluşturan “Kangal Tohması’dır”. Uzunyayla çevresinden doğan Tohma çayının ilk kolu, Kangal sınırları içerisindeki Havuz Deresi’ni ve Çal Dağı eteklerinden doğan Kamışlı Deresini içine alan “Çamurlu” ve “Kazıklı” suyudur. Kamışlı ve Havuz dereleri ile güçlenen Kangal Tohma’ sının, Gürün sınır civarında güneye doğru akarak ilçe sınırının önemli bir kolu olan Güneş Çayı ise, Çetinkaya istasyonu civarında içine küçük dereleri de alarak Avşar istasyonu yakınlarından Divriği topraklarına girer. Karagöl istasyonu yakınlarında, dipten kaynayan "Aygır Gölü" de ilçenin önemli göllerindendir. Bu gölün alanı dört-beş dönüm büyüklüğündedir²⁵.

Kangal ilçesinde İç Anadolu Bölgesi’nin genelinde olduğu gibi karasal iklim hüküm sürmektedir. Yazlar sıcak ve kurak , kışlar soğuk ve yağışlıdır. Kışın yağışlar genellikle kar şeklinde olmaktadır. İlçede görülen iklimin bir sonucu olarak bitki örtüsü bozaktır. Yukarıda belirttiğimiz bazı dağlarda seyrek şekilde çam ağacı bulunmaktadır. Genel itibari ile Kangal dağlarında küçük otlar mevcuttur. Dağ eteklerinde ve dere kenarlarında çayırlar mevcut olup bu büyükbaş hayvan yetiştiriciliği açısından önemlidir.

Ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır. Yapılan zirai faaliyetler genel itibari ile tahıl üretimi (Buğday, arpa, çavdar v.b) ile sınırlıdır. İlçe ekonomisi açısından zirai üretimler olduğu gibi hayvancılıkta önemlidir. İlçede büyükbaş hayvan ile küçükbaş hayvan üretimi yaygındır. Kangal kazasında yoğun olarak koyun yetiştiriciliği yapılır. Ancak son yıllarda kazadaki hayvan sayılarında gözle görülür bir azalma görülmektedir.

19. yüzyıl, Osmanlı toplum yapısında; sosyal, siyasi, ekonomik, mali, hukuki ve diğer alanlarda radikal kararlar alınıp uygulamaya konulduğu, çok hızlı dönüşümlerin yaşandığı bir çağı ifade etmektedir. Klasik dönem olarak adlandırılan; devletin kuruluşundan 18. yüzyıl sonlarındaki yenileşme hareketlerine kadar ki yaklaşık beş yüz yıllık süreç, 19.yüzyıla gelindiğinde yerini batılılaşmaya bırakmıştır. Bu radikal değişim kendisini sosyal, siyasi, ekonomik, mali, hukuki ve diğer yönlerde

²⁴ DOYMUŞ, a.g.e., s.16

²⁵ a.g.e.,s.17

bir bütün olarak hissettirirken, Osmanlı sosyal sistemini oluşturan kişiler, gruplar, kurumlar ve toplum içi diğer birimler bilinçli bir şekilde batılılaşma çabaları yönünde teşvik edilmişlerdir. Tanzimat döneminde Türkiye’de vuku bulan kurumsal dönüşümler o zamanki batılı gözlemcileri çok etkilemişti ki genellikle yüzeysel olmasına rağmen bu resmi başkalaşıma geniş yer verildi.²⁶ Osmanlı’nın 19. yüzyıldaki devlet siyaseti işte bu doğrultuda kendini bulmuştur. Ülkede Lale Devri’nde başlatılan ilk yenileşme ve Batılılaşma çabalarının devamı, belki de en önemlisi sayılabilecek “Tanzimat-ı Hayriye”nin 1839 Kasım’ında (H. Ramazan 1255) ilan edilmesiyle öncekilerden farklı olarak daha kesin ve genel bir değişim planı ortaya konmuş²⁷ ve bu yeni yapı Osmanlı Devleti’nde uygulanmaya çalışılmıştır.

14. Yüzyılın başlarında bir uç beyliği olarak ortaya çıkan ve zamanla önemli bir siyasi güç olup üç kıtada at koşturan Osmanlı’nın klasik dönemlerinde tarımsal ekonominin temel üretim aracı bir çift öküz ile çekilen sabandı; kuru tarım ile buğday, arpa ekimi yapılan iklim kuşaklarında, sabanın odun veya demirden yapılmasının yol açtığı değişiklikler dışında makineleşme dönemine kadar tarım teknolojisinde köklü bir değişiklik görülmez²⁸. Bu geleneksel tarımın temel emek birimi ise aile reisi erkeğin simgelediği köylü ailesidir

Osmanlı ekonomisi ülkede mal bolluğunu esas aldığı için ticaret serbestisini geleneksel bir ilke olarak benimsemiştir. Bunun yanında bütün ticari faaliyetlerde tekelsiz eğilimleri önlemek ve tüketiciyi korumak için denetim mekanizması kurulmuştur. Üretim, devletin değil kişilerin yani özel teşebbüsün faaliyet alanı olarak görülmüştür. Devlete düşen ise denetim, adalet ve güvenliğin sağlanmasıdır. Klasik dönemde Osmanlı Devleti küçük fakat güçlü, otoriter ve her şeyin farkında olan bir devlettir. Devletin ekonomiye büyük ölçüde üretici olarak girmesi bu anlamda ekonomideki payının artması ve her alana el atıp hantallaşması özellikle Tanzimat’tan sonradır²⁹.

²⁶ Şerif MARDİN, Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu, İletişim, İstanbul-2002, s.9

²⁷ Yavuz CEZAR, Osmanlı Maliyesinde Bunalım ve Değişim Dönemi, İstanbul-1986, s.281

²⁸ Halil İNALCIK, “Köy,Köylü ve İmparatorluk”, Osmanlı İmparatorluğu- Toplum ve Ekonomi, Eren Yayıncılık, İstanbul-1993, s.2

²⁹ Ahmet TABAKOĞLU, Ekonomik Yapı ve Politikalar, Yeni Türkiye(Osmanlı Özel Sayısı), İstanbul-2000, s.12

Osmanlı toplum ve ekonomisinin kapitalist gelişmenin dışında olmasının en önemli göstergelerinden biri yerli bir burjuva sınıfının olmayışı, büyük özel servetlerin engellenişi idi. Tanzimat, mal güvenliği gerekçesiyle böyle bir sosyal zümrenin doğuşunu desteklemiştir. Yine zihniyet planında gelişme düşüncesi, gelenek düşüncesinin yerini almıştır. Tanzimat görünüşte bir iç düzenleme olmakla birlikte fiilen Batı'nın Osmanlı sistemini manipüle etme ve dolayısıyla etkileyip kendi çıkarları açısından zararsız hale getirme hareketidir. Batılılar, Osmanlı Devleti'nin kendi gücü ve araçları ile yenileşme ve ıslahatı başaramadıkları gerekçesiyle, 1856 Islahat Fermanı ile, işi doğrudan üzerlerine alıp müdahalelerini yoğunlaştırmışlardır³⁰.

Uzun dönemler üretimin küçük tarım işletmelerinde ve genel çerçevesi ile pazarda satmak için değil geçimlik yapıldığı, sermaye birikiminin oluşmadığı ve buna imkan veren anlayış ve sistemin olmadığı bir ekonomik yapıyı sergileyen Osmanlı Devleti için 19. yüzyıl bütün bu yapı ve anlayışların değişime uğramaya başladığı bir yüzyıldır³¹.

Bu değişim aslında 17 ve 18. yüzyıllarla birlikte Osmanlı tarımında, ihracata bağlı olarak tarımın ticarileştiği ve büyük çiftliklerin oluştuğu³² dönemde başlamıştı. 19. yüzyılda Osmanlı tarımının önemli özelliklerinden birisi, emeğin kıt ve toprağın buna nispetle bol olmasıdır. Diğer bir özellik, üretimde geçimlik bir ekonomi tarzının hakim olmasıydı³³.

19.yüzyıl başlarında Osmanlı ekonomisi geleneksel yapısını sürdürmekteydi³⁴. Osmanlı ekonomisinin temeli tarıma dayanıyordu ve nüfusun büyük bir bölümü köylerde yaşıyordu.³⁵ Tarımın temel ekonomik alt yapıyı oluşturduğu Osmanlı Devleti, 19. yüzyıla gelene kadar kapitalist olmayan bir iktisadi sistemin hâkim olduğu bir yapıya sahiptir. Bu sistem, ihtiyaçlar karşısında,

³⁰ TABAKOĞLU, a.g.e., s.13

³¹ Said ÖZTÜRK, Tanzimat Döneminde bir Anadolu Şehri Bilecik, Kitabevi, İstanbul-1996, s.20

³² Suraiya FAROHİ, "17 ve 18.Yüzyıl Osmanlı Tarımı", Türkiye Tarihi(Osmanlı Devleti 1600-1908), Yöneten:S.Akşin , Cem Yayınları, İstanbul-2000, C.3, s.193

³³ ÖZTÜRK, a.g.e., s.22

³⁴ Musa ÇADIRCI, Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, TTK, Ankara-1997, s.6

³⁵ Bahaeddin YEDİYILDIZ, "Osmanlı Toplumu", Osmanlı Devleti Tarihi, Ed:E.İhsanoğlu, IRCICA, İstanbul-1999, C.2, s.477

esnek yapısıyla zaman içerisinde kendine has özellikler kazanarak geniş imparatorluk topraklarında uygulanmıştır³⁶. 19.Yüzyılda Osmanlı ekonomisinin altyapısını meydana getiren toplumsal kurumlar hiçbir zaman muzaffer kapitalizmi destekleyenler kadar gelişmiş olmadı³⁷.

Mevcut kurumların yeniden düzenlenmesine yönelik bir süreç olan Tanzimat'la birlikte, Osmanlı maliyesinde yeni bir dönemin başladığı pek çok araştırmacının geleneksel yaklaşımıdır. Osmanlı malî kurumları ve vergi sistemi Tanzimat reformlarının yoğunlaştığı başlıca alanlardandır. Bu önemine ve etkileri günümüze kadar uzanacak olan dönüşümün başlangıcı olmasına rağmen, Tanzimat dönemi (1839-1876) vergi reformları üzerinde yapılan çalışmalar yeterli değildir³⁸.

Tanzimat ile birlikte başlayan yeni yapılanma girişimlerinin bir sonucu olarak temettuat sayımları gerçekleştirilmiş ve Temettuat Defterleri oluşturulmuştur. Bizim araştırmalarımıza kaynaklık eden Kangal Temettuat Defterleri de Tanzimat ile birlikte başlayan yeni yapılanma girişimlerinin bir sonucu olarak tutulmuştur.Kangal Temettuat defterleri 1844-45 (H.1260-61) yıllarına aittir.

Tanzimat dönemi yöneticileri; devletin varlığını devam ettirebilmesi için toplumsal birliğin ve idari bütünlüğün sağlanmasını temel şart olarak görüyorlar ve bu amaçla giriştikleri tüm idari reformların başarısının sağlam bir malî taban oluşturulmasına bağlı olduğunu düşünüyorlardı. Mali problemlerin çözülmesi ise ancak devletin yeterli ve sağlam gelir kaynaklarına kavuşturulması ile mümkündü. Bu yüzden Tanzimat yönetiminin mali reformlarının en önemli parçasını vergi konusundaki düzenlemeler oluşturuyordu.Osmanlı yönetiminin mali reform çalışmaları Tanzimat öncesinde başlamıştır. Bu çerçevede yapılan en temel değişiklik, tarh tahakkuk ve tahsil şekilleri son derece karmaşık ve tesadüfi bir hale gelmiş çok sayıdaki örfi verginin tamamının kaldırılarak yerine “herkesin emlak, arazi, ticaret ve temettuatına nispetle ve binde hesabıyla” yani ödeme gücüne göre belirlenecek tek bir verginin konmuş olmasıydı³⁹.

³⁶ Ahmet TABAKOĞLU, Türk İktisat Tarihi, İstanbul-1994, s.132

³⁷ Şerif MARDİN, Türk Modernleşmesi, İletişim, İstanbul-2002, s.219

³⁸ Abdullatif ŞENER, Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Reformları, TTK, Ankara-1992, s.259

³⁹ Tevfik GÜRAN, “19. Yüzyıl Temettuat Tahrirleri”, Osmanlı Devletinde Bilgi ve İstatistik, Der: H.İNALCIK-Ş.Pamuk, DİE, Ankara 2000, s.75

“Temettu”; kâr, kazanç anlamına gelmektedir. Temettuat ise bu kelimenin çoğul halidir. Temettuat Defterlerinde köy, kaza gibi iskan merkezleri hane hane ele alınarak herkese ait şahsi mal varlığı emlak, arazi ,hayvanat, ürün vb. bilgiler kaydedilmiştir⁴⁰.

Temettuat Tahrirleri esas itibariyle 19.yüzyılın ortalarında belirli bir tarihte ve devletin çok geniş bir bölümünde aynı sistematik içinde yapılmış bir vergi, servet ve gelir sayımıdır. Bu tahrirlerde tahminen 1.1 milyon hane kapsanmıştır. Sayımların hane esasına göre yapılmış olması ihtiva ettiği bilgileri daha da zenginleştirmekte ve sayımlara adeta dev bir istatistik anket özelliği kazandırmaktadır.Temettuat Tahrirleri'nin tarihçiler için imkan verdiği araştırma alanları oldukça geniştir. Temettuat Tahrirleri, 19. yüzyıl Osmanlı iktisadi ve sosyal tarihi araştırmaları için ülkede yaşayan nüfusun yerleşim düzeni, zirai üretimi, hanelerin servet ve gelirleri ve vergilendirme gibi konularda çok zengin, kapsamlı temel bir kaynak özelliği göstermektedir. Ancak tahrirlerin sunduğu araştırma imkanlarının zenginliği ne derece doğruysa, bu tahrirleri değerlendirecek araştırmacılar tarafından eksik ve yetersizlikleri açısından ciddi bir kritiğe tabi tutulmaları gerekliliği de aynı derecede doğrudur⁴¹.

Temettuat Defterlerinin hazırlanmasında temel amaç ekonomik düzenlemelerin yapılmasıdır. Tanzimat reformlarının temelini oluşturan mali düzenlemelerin yapılabilmesi için, ekonomik kaynakların tespit edilmesi gereklidir. Öncelikle yeni vergi düzenlemesini sistemleştirecek olan bu defterler, uzun dönemde diğer reformlar için de kaynak oluşturmaktadırlar. Hane reislerinin adlarının ve ne iş ile uğraştıklarının da belirtildiği bu defterlerden, her hane reisinin tarımsal üretimden sağladığı kazanç ve bu kazanç üzerinden ödediği aşar vergisi, bu verginin tarımsal faaliyetlere dağılımı, işlenen toprak miktarı, tarımsal işletme büyüklükleri, ortakçılık veya kiracılık şeklinde kullanılan toprakların miktarı, tarım alanlarının niteliklerine veya kullanım tarzına göre dağılımı çıkarılabilmektedir⁴².

⁴⁰ Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, İstanbul -2000, s.254

⁴¹ GÜRAN, a.g.e., s.79

⁴² Nuri ADIYEKE, “Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri”, OTAM,Ankara-2000, S.11, s.769-772.

Temettuat Defterlerine sayımı yapılan yerdeki vergi mükelleflerinin tüm gelirleri yazılmıştır. Çiftçi, tüccar, hizmetkar, amele, çoban vs. tüm sektörler gelirleriyle kaydedilmiştir. Gayri menkul kiracılık gelirleri de Kangal Temettuat Defterlerinde kaydedilmiştir. Gelir getiren ve buna bağlı olarak vergiye tabi hayvanların cins (koşu öküzü, inek, koyun ,keçi, kısırak v.b.) ve miktarları ile gelir getirmeyen (buzağı, düve, tosun, kuzu, oğlak v.b.) ve bu nedenle de vergi kapsamı dışında tutulan hayvan varlığı konusunda da ayrıntılı bilgi içermektedir. Temettuat Defterlerinin bir diğer önemli yanı da, tarım ve hayvancılık dışında kalan, ancak kazanç sağlayan her türlü ekonomik faaliyet (imamlık,keşişlik,kiracılık,çobanlık, çerçicilik v.b.) ve bu faaliyetlerden elde edilen vergi miktarının belirtilmesidir. Bu bakımdan Temettuat Defterleri, yerleşim birimlerinin veya bir sahanın, 19. yüzyıl ortalarındaki sosyal ve ekonomik yapısını yansıtan önemli bir kaynaktır

Temettuat Defterleri yazılırken bazı sorunlarla da karşılaşmıştır. Yazım sorunlarla başlamış ve devam etmiştir. Bazı yazım hataları ve sistematik hatalar da deftere yansımıştır. Bazı hanelerde ürünlerin aşar toplamı, defterde yazılmış olan toplamdan farklılık göstermektedir. Birçok yerde gelirlerin toplamında hatalar yapılmıştır. Hanelerin tek tek gelirlerinin toplamı, birimin toplamından farklılıklar göstermektedir. Uzun zamandır vergi vermeyen müftü, imam, Gayr-i Müslim din adamları gibi görevliler, yeni vergi düzenlemesine göre vermeleri gereken vergileri vermek istememişlerdir. Ayrıca halk yeni uygulamaları tam olarak anlayamamıştır. Nitekim uygulamalar incelendiğinde görevlilerin bilgisizliğinin yazımlar sırasında birçok sorunu peşi sıra getirdiğini görmekteyiz. Eski vergiler kaldırılıp temettuat vergisinin konması sırasında, eski grupların yeni yazıma nasıl taşınacağı tam olarak bilinmemekteydi. Yazım kapsamının genişliği de ayrı bir sorun teşkil etmiştir. Sabit bir yerde durmayıp hareketli bir hayat yaşayan Yörüklerin yazımı da sorun olmuştur. Temettuat Defterleri kataloğunda çok sayıda bağımsız aşiret defteri bulunmaktadır. Bunların yanı sıra yazımlar sırasında yapılan yolsuzluklar da önemli sorunlar arasındadır⁴³.

⁴³ ADIYEKE, a.g.e., s.777-782

Kayıtlar yapılırken her haneye bir numara verilmiştir. Kangal Temettuat Defteri kayıtlarında dikkat çeken bir unsur ilk hanelerin en çok mal varlığına sahip olan ve ağa, efendi diye tabir edilen kişiler , imam veya muhtarlardan oluşmasıdır.

Kayıtlarda vergi mükellefinin Müslüman veya Gayr-i Müslim olması konusunda da bilgiler vardır. Kangal Temettuat Defteri kapsamında on yerleşim yeri kayıt altına alınmıştır. Bunlar Kangal kaza merkezi, Avşarviran, Kavak, Karanlık, Karacahisar, Karacaviran, Tekye (Tekke) , Zerk, Davulbaz ve Uzunluca köyleridir. Buralardan sadece kaza merkezinde Gayr-i Müslim yaşamaktadır. Diğer yerleşim yerlerinin tamamı Müslüman ahaliden oluşmaktadır. Araştırma alanımızı yukarıda belirttiğimiz yerleşim yerleri oluşturmaktadır. Kangal Kazasına ait Başbakanlık Osmanlı Arşivi kataloklarında dört adet defter gözükmektedir. Ancak ML.VRD.TMT. nr.13794 katalok numaralı defter, numarası verilmesine rağmen arşivde bulunmamaktadır. Çalışmamızda Temettuat Defterlerindeki veriler tablolastırılmış ve yerleşim birimleri ile diğer değişkenler arasında karşılaştırmalara gidilmiştir.

Temettuat Tahrirleri; ülkenin geniş bir bölümünü temsil edebilecek yeterli sayıda örnek seçilerek yapılacak genel değerlendirmelere, hem de seçilecek belirli bölgeler, yada bir bölge içindeki şehir ve kırsal kesimler, toplumsal ve etnik gruplar arasındaki farklılıkların gözlemlenmesini amaçlayan çok yönlü mukayeseli araştırmalara son derece elverişlidir⁴⁴.

Yaptığımız çalışmaya Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan Kangal Temettuat Defterleri kaynaklık etmiştir. 19. yüzyıl ortalarında bir Osmanlı Kazasının sosyal ve ekonomik durumu hakkında fikir edinmek amacı ile yapılan bu çalışma ile Kangal kazasının Tanzimat dönemindeki sosyal ve ekonomik durumu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

⁴⁴ GÜRAN, a.g.e., s.81

BİRİNCİ BÖLÜM

KANGAL TEMETTUAT DEFTERLERİ

A. TEMETTUAT DEFTERLERİNİN KAPSAMI VE ÖNEMİ

Osmanlı Devletinde Tanzimat ile birlikte başlayan yeni yapılanma girişimlerinin bir sonucu olarak Temettuat sayımları yapılmıştır. Mali kurumlar ve vergi sistemi Tanzimat reformlarının yoğunlaştığı başlıca alanlar olmuştur. Nitekim Gülhane Hattı Hümayun'u içindeki hükümlerde tebaanın hukuki eşitliği ve güvencesi ilkesi ile adli ve mali ıslahat yeni oluşturulacak düzenin en mühim iki ilkesi olarak yer almaktaydı.¹

“Temettü” kâr, kazanç anlamına gelmektedir. Söz konusu defterler, kaza, köy hatta çiftlik olarak kaydedilen yerleşim birimlerini oluşturan tüm haneler tek tek ele alınmış, her hanenin gelir kaynakları ile bir yılda elde edilen gelirinden alınan vergi miktarı konusunda ayrıntılı bilgiler ihtiva etmektedir.²

Temettuat tahrirleri esas itibariyle on dokuzuncu yüzyılın ortalarında belirli bir tarihte ve imparatorluğun çok geniş bir bölümünde aynı sistematik içinde yapılmış bir vergi, servet ve gelir sayımıdır. Bu tahrirlerde tahminen 1.1 milyon hane kayıt altına alınmıştır. Sayımların hane esasına göre yapılmış olması ihtiva ettiği bilgileri daha da zenginleştirmekte ve sayımlara adeta dev bir istatistik anket özelliği kazandırmaktadır.³

Osmanlı taşrasının anlaşılması yönündeki çalışmalara imkan tanınması açısından 16. ve 19. yüzyıl iki defter serisine sahiptir. Bunlardan birisi klasik dönem içerisinde ve özellikle 16. yüzyılda ülkenin genelini kapsayacak şekilde yapılan tahrir çalışmaları sonucu oluşan defterlerdir. Diğer düzenleniş tarzı ve muhtevastaki bir kısım değişik öğelerle klasik dönem tahrir kayıtlarından farklılık arz eden ve fertlerin iktisadi imkanlarını tespit etmek suretiyle, kişinin ekonomik gücüne göre tarh edilecek verginin tesviyesi amacına yönelik olarak,

¹ İlber ORTAYLI, Tanzimat Sonrası Mahalli İdareler(1840-1878) ,Ankara-1974, s.2

² Şevket IŞIK, "Tarihsel Coğrafya Açısından Temettuat Defterlerinin Değerlendirilmesi ve Akçay Havzası Örneği", Ege Coğrafya Derçisi, S.10 , İzmir 1999, s. 242

³Tevfik GÜRAN, “19. Yüzyıl Temettuat Tahrirleri, Osmanlıda Bilgi ve İstatistik”, Derleyen, Halil İNALCIK, Şevket Pamuk, Ankara-2000, s.75

19. yüzyılda ve Osmanlı Devletinin önemli bir kesiminde “Emlak ve Arazi ve Hayvanat ve Temettuat” sayımları sonucu oluşan ve “Temettuat Defterleri” adı verilen defter kolleksiyonlarıdır. Temettuat Defterleri bulunduğu döneme ve ait olduğu bölgeye ilişkin kapsadığı zengin malumat ile, bölgenin mikro ve makro düzeyde sosyal ve ekonomik kompozisyonunu çıkaracak özellikleri bünyesinde taşımaktadır. Temettuat Defterleri 19. yüzyılın ortalarında zirai ekonominin tüm özelliklerini yansıtacak bir kapasite ve muhteva zenginliğine sahiptir.⁴

Verginin tevzi edilecek tutarını tespit, kaldırılan örfi vergilerin toplamı esas alınmış ve verginin mükellefler arasında paylaştırılmasında esas alınan ödeme gücü de tahrir sonucu belirlenmiştir. Bu yeni vergi uygulamasında esas alınan mali gücün hakkaniyetle tespiti ve alınacak verginin mali güç ölçüsünde adil bir şekilde tahsil edilmesi amacına yönelik olarak 1844 (H.1260) yılında ülkenin önemli bir kesiminde sayımlar yapılmıştır. Bu sayımlar sonucu “Emlak ve Arazi ve Hayvanat ve Temettuat Defterleri” oluşturulmuştur⁵. Söz konusu defterler kaza, köy hatta çiftlik ölçeğindeki yerleşimleri oluşturan tüm haneler tek tek ele alınarak her hanenin mülkü ve gelir kaynakları ile senelik gelirlerinden alınan vergi miktarı konusunda son derece ayrıntılı bilgiler içermektedir. Her hane reisinin adının ve ne iş ile uğraştığının da belirtildiği bu defterlerde, her hanenin tarımsal üretiminden sağladığı kazanç ve bu kazanç üzerinden ödediği aşar vergisi, bu verginin tarımsal faaliyetlere dağılımı, işlenen toprak miktarı, tarımsal işletme büyüklükleri, ortakçılık veya kiracılık şeklinde kullanılan toprakların miktarı, tarım alanlarının niteliklerini (ekili-dikili) veya kullanım biçimine göre (buğday, arpa . pamuk, tütün vb.) dağılımı çıkarılabilmektedir. Bunun yanında gelir getiren ve buna bağlı olarak vergiye tabi hayvanların cinsi ve miktarı ile gelir getirmeyen, bu nedenle de vergi kapsamı dışında tutulan hayvan varlığı konusunda da ayrıntılı bilgiler içermektedir. Temettuat Defterleri’nin bir diğer önemli yanı da, tarım ve hayvancılık dışında kalan ancak kazanç sağlanan her türlü ekonomik faaliyet (dokumacılık, ırgatlık, kömürcülük vb.) ve bu tür faaliyetlerden elde edilen vergi miktarını belirtmesidir. Temettuat Defterleri 19. yüzyıl ortalarındaki sosyal ve ekonomik

⁴ Ahmed AKGÜNDÜZ, S. ÖZTÜRK, Darende Temettuat Defterleri, Es-Seyyid Osman Hulusi Efendi Vakfı, İstanbul-2002, s.29

⁵ Said ÖZTÜRK, Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik, İstanbul-1996, s.174

yapıyı yansıtan önemli bir kaynaktır.⁶ Temettuat Defterleri sadece ekonomik veriler sunmanın ötesinde toplumsal hayatla ilgili verilerde sunmaktadır.

Temettuat defterlerinde vergiyi mahsusa kayıtlarının dışında Aşar vergileri, gelir çeşitleri ve miktarları, meslek ve şahıs isimleri, sahip olunan arazi ve hayvan sayıları da kayıtlara geçmiştir.⁷ Temettü vergisinin adı daha sonra 'kazanç vergisi' olarak⁸ söylenmiştir. Bu defterlerin belli bölgelere ait olanlarının bir bütün olarak incelenmesi halinde 19. yüzyıl ortalarına ait Osmanlı sosyal ve iktisadi tarihini pek çok yönü ile aydınlığa kavuşturacağı kesindir.⁹ Böylece Temettuat Defterleri incelenen bölgenin genel sosyal ve ekonomik yapısı hakkında önemli bilgiler içermekte ve Osmanlı sosyal ve iktisat tarihi açısından da çok büyük önem ihtiva etmektedir.

Sayımların temel amacı, toplam vergi yükünün bölgeler ve kişiler arasında daha adil dağılımını sağlayabilmek için devleti meydana getiren çeşitli idari birimlerin ve bu birimler içinde yaşayan nüfusun gerçek vergi ödeme gücünü ölçmek ve bu sayımların sonuçlarına bakarak gerekli düzeltici ayarlamaları yapmaktır. Sayımın kapsamı da bu amaca uygun olarak belirlenmiştir. Defterler sosyal amaçlı mektep, hastane, camiî, mescid, kilise, sinagog gibi tesislere dair bilgilere yer vermiyor¹⁰. Çünkü defterlerin düzenleniş amacı vergi kaynaklarının tespit edilmesidir.

Hane esası üzerine yapılan bu sayımlarda her bir hane için tespit olunan bilgiler şu dört grupta toplanmıştır,¹¹

a) Kişilik Bilgileri

- Hane sahibinin ismi ve unvanı
- Hane sahibinin mesleği

b) Vergi ödemeleri

- Bir yıl içinde hane reisi tarafından ödenen bir tür gelir vergisi olan "Vergü-yi Mahsusa'nın" kuruş olarak miktarı

⁶ IŞIK, a.g.e, s.242

⁷ Mübahat KÜTÜKOĞLU, "Osmanlı Sosyal ve İktisadi Kaynaklarından Temettü Defterleri", Belleten, C.LIX, Ağustos-1995, S.225, s.99

⁸ Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, İkinci Baskı, İstanbul-2000,s.254

⁹ KÜTÜKOĞLU, a.g.e., s.224

¹⁰ AKGÜNDÜZ, S. ÖZTÜRK, a.g.e, s.32

¹¹ GÜRAN, a.g.e., s.77

- Eğer hane Gayr-i Müslim ise aile üyelerinin ödemekle yükümlü olduğu cizye kağıtlarının tür ve sayıları
- Aynen ödenen aşar vergisinin ürünler itibarı ile miktarı ve parasal karşılığı
- Nakden ödenen aşar ve rüsumun parasal değeri

c) Taşınır veya taşınmaz servetler

Sayımda hanenin sahip olduğu yada tasarrufu altında tuttuğu başlıca üç grup servete yet verilmişti.

- Hanenin sahibi olduğu veya tasarrufu altında olan ekili veya nadasa bırakılmış tarlanın bahçenin, bağ ve çayırın dönüm olarak miktarı (ayrıca hanenin kira ile tuttuğu yada kiraya verdiği toprakların dönüm olarak miktarı ve kimden kiralandığı yada kime kiraya verildiği),
- Hanenin sahip olduğu küçükbaş ve büyükbaş hayvanların cins ve sayıları
- Hanenin sahip olduğu değirmen, dükkan, kışlak ve benzeri taşınmaz bir serveti varsa sayısı ve birim büyüklüğü.

d) Gelirler

- Hanenin sahip olduğu veya tasarrufu altında tuttuğu yukarıda belirtilen her bir taşınır veya taşınmaz servetin bir yıl içinde sağladığı hasılat veya kira gelirleri;
- Hane reisinin ve diğer hane üyelerinin esnafılık, ticaret veya emek faaliyetlerinden sağladığı gelirler.

Yukarıda belirtildiği üzere Temettuat Defterleri kişi bilgileri, vergi ödemeleri, vergi mükellefinin taşınır ve taşınmaz mal varlığı ve gelirleri hakkında bize çok önemli bilgiler verir. Bu bilgiler bir bölgenin başlıca şu temel yapılarına ışık tutmaktadır;¹² “Demografik yapı, Etnik yapı, Fert düzeyinde menkul ve gayr-ı menkul kaynaklar, Ferdin yıllık kazancı, İşletmelerin büyüklüğü, Toplam ve ayrıntılı vergi yükü, İşgücü, Kişilerin mesleği, Yetiştirilen zirai ürün ve beslenen hayvanlar, Ticaret ve sanayi müesseseleri”.

Temettuat sayımları devletin geniş bir bölümünü kapsamıştır. Sayımı yapılan bölgelerde tutulan defterler merkezlerde toplanmak sureti ile binlerce defterden

¹² AKGÜNDÜZ, S. ÖZTÜRK, a.g.e. , s.32

oluşan ve günümüzde Başbakanlık Osmanlı Arşivinde muhafaza edilen Temettuat Defterleri koleksiyonu ortaya çıktı. Temettuat Defterleri “ML.VRD.TMT” katalogunda toplanmıştır.

Defterlerin büyük bir bölümü taşradan gönderilen orijinal nüshalar olup mahalle veya köy düzeyinde tek bir idari birimi kapsamaktadır. Bunların sonunda çoğu zaman sayımı yapanların mühürlü tasdikleri bulunmaktadır. Özellikle birden çok mahalle veya köyü kapsayan yüzlerce sayfalık hacimli bir çok defter ise merkezde Maliye Nezareti katipleri tarafından orijinal nüshaların temize çekilmesiyle oluşmuştur. Temettuat Defterleri katalogundaki toplam defter sayısı 17.540’dır¹³. Temettuat Defterlerinin bölgelere göre dağılımı şu şekildedir.

Katalog no	Eyalet-kaza adı	Sayım tarihi	Defter adedi
1	ANKARA Eyaleti: Ankara merkez, Ayaş, Bâlâ, Beypazarı, Corum, Cubukabâd, Dinekkeskini, Çankırı, Günyüzü, Haymanateyn, İskilip, Kalecik, Keskin-Kalecik, Karacaviran, Karahisar-ı Tirmurlu, Kargı, Kırşehir, Koçhisar , Konur, Kurşunlu, Kurupazar-ı Nallu, Melat, Mucur, Murcazaâbâd, Nallu, Nallıhan, Nevâhî, Osmancık, Öktüz, Peçura, Rum, Saz, Süleymanlı-yı Kebir, Şabanözü, Şorba, Tabanlı, Taht, Tosya, Yabanâbâd, Yörtükân, Zîr kazaları. AYDIN Eyaleti: Alaşehir, Amasya, Atça, Atala, Ayasluğ, Karapınar nahiyesi, Balyanbolu, Barnaz, Bayındır, Bergama, Birgi, Bodrum, Bozdoğan, Bozöyük, Buldan, Çardaklı, Çine, Dadya, Dağ Marmarası, Dalıca, Demirci, Denizli, Döğer, Erbar, Eskihisar, Eşen, Eşme, Ezine-i Lazkiye, Focateyn. Granis (Kranisj, Gökâbâd, Gököyük, Gördes, Güzelhisar-ı Aydın kazaları.	1260-61 (1844-45)	1961
2	AYDIN Eyaleti: Güzelhisar-ı Aydın, Honaz, Ilıca, İnay, İnce, İnegöl, İzmir, Karacaâbad, Karacasu, Karahid, Karpuzlu, Kayacık, Gelembe, Kilas, Kerme, Kırkağaç, Kuru, Kozak, Köşk, Köyceğiz, Kuyucak, Küre, Mandalyat, Manisa, Marmara, Mekri, Mendehera, Menemen, Messevli, Muğla, Nazilli, Nif, Ödemiş, Seralos, Sarayköy, Şart, Sarun, Selendi, Serge, Sabice, Soma, Sultanhisar, Şahrne, Taraça, Tatarlı, Tavas, Tire, Tokmak. Turgutlu, Ula, Uşak,	1260-61 (1844-1845)	2005

¹³ GÜRAN, a.g.e.,s.76

	Üzümlü, Vadiye, Yabandere, Yenipazar, Yenişehir, Yerkesiği, Atça, Birgi, Bayındır, Bodrum Sahası, Bozöyük kazaları. BOLU Eyaleti: Adapazarı-Sapanca, Amaçlı, Akâbâd, Akçaşehir, Akkaya. Aksar, Aktaş, Amasra, Araç, Ayandon, Akyazı ma'a Hendek, Akyörtük, Azdavay, Bartın, Beşdivan, Beykoz, Bolu. Boyabâd, Boyalı. Cide, Çağa, Canlı, Çarşamba, Çeklene, Daday, Devrek, Devrekani, Dirgene, Dodurga, Dörtdivan, Durağan, Düzce, Eflani, Ereğli, Gebze, Gerede, Gerze, Geyve, Ginolu, Gökçeğaç, Göl, Gölpazarı, Gümüşabâd, Hendek, Hisarönü, Hoşalay, Ibsafî, İnebolu, İstefan, İzmid, Kandıra kazaları.		
3	BOLU Eyaleti: Karamürsel, Karasu, Kartal. Kastamonu, Kaymas, Kıbrıscık, Kızılbel. Kicinis, Koni. Korukavak, Küre-i Hadid. Kure-i Nuhas, Mengen, Mergüze, Mudurnu, Ova, Pavli, Pazarcık, Perşembe, Safranbolu, Sapanca ma'a Adapazarı, Saray, Sarıçayır, Sirt, Sinop, Samako-Alaplı, Sorgun, Şehabeddin. Şeyhler, Şile, Yenice-i Taraklı, Taşköprü. Tefen, Tuzla, Ulak, Ulus, Ünye, Üskübi, Viranşehir, Yalakabad, Yenire, Yılanlıca, Yörük, Zarı, Zerzene kazaları. CEZÂİYİR-İ BAHR-I SEFİD Eyaleti: Balya, Bayramiç, Biga, Çan, Kal'a-i Sultaniye, Lapseki, Rodos, Sultanhisar kazaları. EDİRNE Eyaleti: Ahyolu, Akçakızanlık, Babaeski (Baba-yı Atık}, Bergos, Cisir-i Ergene, Cisir-i Mustafa Paşa, Çırpan, Çirmen, Çorlu, Dimetoka, Edirne (Ada, Çöke, Manastır, Merkez, Üsküdar nahiyeleri), Filibe, Kızılağaç-Hatunili, Hasköy, Hayrabolu, İnöz, Kırkağaç, Kırkkilise, Kızanlık. Kızılağaç, Misivri, Midye, Pınarhisar, Saray-vize kazaları.	1260-61 1844-45	1862
4	EDİRNE Eyaleti: (Silivri. Pazarcık (Tatarpazarı), Tekfurdağı, Uzuncaâbâd-ı Hasköy, Vize, Zağra-yı Atık, Zağra-yı Cedid kazaları. Edirne eyaletine ek kazalar. ERZURUM Eyaleti: Bayburd, Erzurum, Erzurum Ovası, Pasin-i Ulya, Şiran kazaları. HÜDAVENDİĞÂR Eyaleti: Adrenos, Baklan, Balıkesir, Balya, Banaz, Bigadiç, Bilecik, Bursa, Çal, Çay, Çölâbad,	1260-61 1844-45	1402

	Dayardı, Danişmendli, Dazkırı kazaları.		
5	HÜDAVENDİGAR Eyaleti: (Domaniç, Edincik-Aydincık, Eğrigöz, Eskişehir, Gediz, Gemlik, Geyikler, Gökçedağ, Gölpazarı, Gönen, Göynük. Harmancık, İnegöl-i Bursa, İnönü, İvrindi, İznik, Karacasu, Karacaşehir, Karahisar-ı Nallı. Kararnık, Kebsut, Kete, Kirmasti. Kula, Kütahya (Altıntaş, Armudili, Etrafşehir, Gireği, Gümüş, Tavşanlı, Ulugöyük. Virancık nahiyeleri.), Lefke, Meydan, Mihaliç, Mihalgazi, Mudanya kazaları.	1260-61 1844-45	1936
6	HÜDAVENDİGAR Eyaleti: Nevahi-i Barçım, Pazarcık. Seferhisar. Seyyidgazi, Sındırgı, Simav, Soma, Söğüt, Şeyhlü, Şuhut, Turgutlu, Tuzlacık, Uşak, Yarhisar, Yenişehir-i Bursa kazaları. KONYA Eyaleti: Avşar, Ağulu, Ağlasun, Ağroz, Akşehir, Anamur, Andırgı, Antalya, Argıdhanı, Barla, Belviran, Beşkonak, Beyşehir, Bozkır, Bozulus, Bucak, Burdur, Doğ-anhisar, Eğridir, Elmalı, Ereğli, Ermenek, Falkana, Finike, Feriştözü, Gaferiyad, Göçi, Gölhisar. Gülnar, Hadim, Havran, Ilgın, İçel, İsparta. İrle ve Yarıca, İshaklı. Kadınhanı, Kalkan, Kalkanlı, Karaağaç, Karabeşöz, Kaş, Karapınar, Karataş, Keçiborlu. Kemerhamid. Kırili, Kızılkaya, Konya, Kuşaklı, Kütan, Larende, Muradca (Eski-il), Mut, Nevahi, Saidili, Sarıkavak, Selendi, Serik, Scydişehir, Silifke, Sinanlı, Tefenni, Teke, Turgud, Uluborlu, Yalvaç kazaları. NİŞ Eyaleti: Berkofça, Dobnice, İhtiman, İznebolu, Şehirköy, Köstendil, Kurşunlu, Leskofça kazaları.	1260-61 1844-45	2243
7	NİŞ Eyaleti: Niş, Samakov, Şehirköy, Ürgüp kazaları. RUMELİ Eyaleti: Bihleşte. Çarşamba, Ezine-i Kazdağı, Filorina. Görice, Horpeşte, İştıp, Kesriye, Kırçova, Gilan, Kolonye, Köprülü, Manastır, Naslıç, Pirlepe, Pespere, Radovişte, Serfice, Tikveş, Opar, İsterova kazaları. SELANİK Eyalari: Selanik, Tırhala, Vodine kazaları. SİLİSTRE Eyaleti: Aydos, Eski Cuma, Hacıoğlupazarı,	1260-61 1844-45	2015

	Hezargrad, Hırsova, Kırçova, Kozluca, Kostendil, Köstence, Maçın, Mankalya, Osmanpazarı, Prevadi, Rusçuk, Ruskasrı. Silistre, Şumnu, Tırnova, Tolca, Umurfarkı, Varna, Prizren, Yenipazar kazaları. SİVAS Eyaleti: Akdağ, Amasya, Artukâbâd, Ballu, Boğazlıyan kazaları.		
8	SİVAS Eyaleti: Budaközü, Danişmendli, Darende, Divriği, Emlak, Erbaa, Asudi, Eyrek, Ezinepazar, Gedikçubuk, Geldigelen, Gümüş, Gümüşhacı köyü. Gürün, Hafik, Havza, Hüseynabâd, İlbeyli, İnallu. Kangal, Karahisar-ı Behramşah, Karaguş, Karakaya, Kayseri, Kazabad, Kelinkiras, Kelmugad (Yıldızeli), Kızılkoca, Kızılkümbet, Köprü, Ladik, Mecitözü, Merzifon, Niksar. Ortapazar, Selmanlı, Sorgun, Sivas, Sivasili, Süleymanlı, Şarkpare, Taşâbad, Toht, Tokat, Tono, Tozanlı, Turhal, Varay, Yahyalı, Yıldızeli, Yozgat, Yüzdepare, Zaltın (Zeytunâbâd), Zeytun ve Zile kazaları.	1260-61 1844-45	1886
9	ÜSKÜP Eyaleti: Eğridere, İvranya, Kalkandelen, Ceylan, Koçana, Kumanova, Priştine, Üsküp ve Vılçittin kazaları. VIDİN Eyaleti: Belgradcık. İvraca, Lofça, Lom. Niğbolu, Plevne, Rahova, Servi, Vidin ve Zistovi kazaları.	1260-61 1844-45	2432

Tablo:1

Tanzimat dönemi yöneticileri devletin varlığını devam ettirebilmesi için toplumsal birliğin ve idari bütünlüğün sağlanmasını temel şart olarak görüyorlar ve bu amaçla giriştikleri tüm idari reformların başarısının sağlam bir mali taban oluşturulmasına bağlı olduğunu düşünüyorlardı. Mali problemlerin çözülmesi ise ancak devletin yeterli ve sağlam gelir kaynaklarına kavuşturulması ile mümkündü. Bu yüzden Tanzimat yönetiminin mali reformlarının en önemli parçasını vergi konusundaki düzenlemeler oluşturuyordu.¹⁴

¹⁴ GÜRAN, a.g.e.,s.75

Osmanlı ekonomisinin temeli tarıma dayanıyordu , dolayısı ile nüfusun büyük bir bölümü köylerde yaşıyordu.¹⁵ Ülke kalkınmasında tarım kesiminin öncü kesim olarak alan Tanzimat idarecileri, tarımda vergilendirmenin adil ölçüler içerisinde yapılmasını temin maksadıyla yeni bir sayıma müracaat edeceklerdir. Tahrir konusunda Tanzimat'ın ilanından bir yıl önce de bazı çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar Tanzimat uygulamasına öncü olmuştur. Adil verginin yapılanmasında kendilerine önemli görev tevdi edilen muhasılların başlıca görevlerinden biri, nüfus ve emlak tahriri yapmaları idi. Zira herkesin ödeme gücü tespit edilerek daha önce çeşitli isimlerle tahsis edilen vergiler yerine yeni tek bir vergi tahsil edilecek idi. Bu vergi, “an-cemaatin vergi, vergi, komşuca vergi” adıyla anılıyordu. Söz konusu vergi mükellefin ödeme gücünü dikkate alındığından mali gücün ölçüsü olarak tebanın emlak, arazi ve hayvan varlığı, ticaretle uğraşıyorsa geliri esas alınıyordu. Bu durumda tarım kesimi kadar, şehir kesimi de vergi kapsamına giriyordu. Bu verginin tahsisi için tahrir yapmak gerekiyordu. Tahrir çalışmalarını yürütmek muhasılların asli vazifelerinden biri idi¹⁶.

Tanzimat; yönetimin modernleştirilmesi, düzenlenmesi demektir. Bu ise ön planda gelirlerin artırılması, yani mali sistemde reform demektir, idaredeki düzenleme ve reform, mali merkeziyetçilik sistemini getirmeye yönelikti. Babıâli taşraya vali derecesinde yetkili muhassıllar tayin etti. Amaç; vergi toplamak gibi önemli bir işlemin valilerin, yerel ayan ve eşrafin elinden alınması ve kötü uygulamaların ortadan kaldırılmasıydı.¹⁷ Muhassıllar tayin oldukları eyalet veya livanın bütün “umur-u maliyesi”nden sorumlu idiler¹⁸.

Muhassılların en temel görevlerinden biri de bölgelerindeki nüfusu ve bu nüfusun mali gücünü belirleyerek uygun düşen miktarda bir vergi tayin edebilmek için gerekli nüfus ve emlak tahriri çalışmalarını yapmaktır. Nitekim bu tahrirlerde yardımcı olmaları amacıyla her muhasılın yanına bir mal katibi , bir nüfus ve emlak katibi görevlendirildi. Görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen özel bir talimatla muhassılların

¹⁵ Bahaeddin YEDİİLDİZ, “Osmanlı Toplumu”, Osmanlı Devleti Tarihi, Editör: E.İhsanoğlu, IRCİKA, İstanbul-1999, C.2,s.477

¹⁶ AKGÜNDÜZ-S.ÖZTÜRK, a.g.e, s.52

¹⁷ İlber ORTAYLI, Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri(1840-1880), TTK , Ankara-2000, s.32

¹⁸ AKGÜNDÜZ-S.ÖZTÜRK, a.g.e, s.52

bölgelerindeki vergi yükümlüsü tüm nüfusu ve bu nüfusun sahip olduğu emlak, arazi ve hayvanları, tüccar ve esnafın bir yıldaki tahmini gelir miktarlarını tespit ederek bir deftere kaydetmeleri ve bu tahrir neticesinde “her şahsın kudretine göre” bölgedeki vergi dağılımını gerçekleştirmeleri istenmişti¹⁹. Muhassıllar vergilerin vali ve ayanın kontrolünden alınarak doğrudan devlet hazinesi adına tahsis edilmesini sağlayacak maaşlı devlet memurları idi.²⁰

Muhassılların gittikleri yerlerde Tanzimatı tanıtmaları ilk görevleri sayılıyordu. Bunun için muhassıllar tayin oldukları yerlere vardıklarında, o beldenin naib ve bazı ileri gelenlerini toplayarak ellerine verilen talimatı bent bent okuyacaklar, anlaşılmayan yer varsa izah edecekler, daha sonra kaza ve köylerin muhtarlarına talimatı okuyacaklar ve izah edeceklerdi. Bununla yeni bir dönemin başladığını köylere kadar duyurmak ve yeni reformları halka benimsetmek amaçlanıyordu²¹. Fakat Tanzimat reformunun gerçekleşmesi için kendilerine büyük ümitler bağlanan muhassıllar istenilen neticeyi elde edemeyeceklerdir. Başarılı olanlar ödül, rütbe ve unvanlarla taltif edilmelerine ve başarılı olmaları için bütün gayretlere rağmen pek çok muhassıldan memnun kalınmamıştır. Onların denetiminde emlak ve temettü tahriri yapılmakla birlikte hakkaniyet gözetilmemiş, vergi tayininde adalet sağlanamamıştır²². Hoşnutsuzluk nedeniyle bir kısım muhassıl azledilmiştir. Yetersiz görülenler yer değiştirmiş veya muhassıllıklar birleştirilmiştir.

Tanzimatın ilanından sonra reformunun gerçekleşmesi için kendilerine büyük ümitler bağlanan muhassıllığın istenilen neticeye ulaşamaması ve uygulamaya yönelik çalışmalarda istenilen sonuçların elde edilememesi üzerine Mecliste yapılan görüşmelerde reform çabalarının başarısının bölgesel meselelerin iyi bilinmesine bağlı olduğu sonucuna varıldı. Önce mahalli problemler ayrıntılarıyla belirlenecek ve daha sonra bu çalışmalar ışığında gerekli düzenlemeler yapılacaktı.

¹⁹ GÜRAN, a.g.e.,s.77

²⁰ Nuri ADIYEKE, “Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri”, OTAM, S.11, Ankara-2000, s.783

²¹ Abdüllatif ŞENER, Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi, İstanbul-1990, s.17

²² Ahmed AKGÜNDÜZ-Said ÖZTÜRK, Yozgat Temettuat Defterleri, Yimpaş Yayınları, Mayıs-2000, s.26-27

Bu düşünce ile önce her vilayetten temsilci olarak ikişer temsilci İstanbul'a çağrılarak onlardan bölgelerinin problemleri hakkında bilgi istendi. Temsilcilerin sundukları lâyihalarda belirttikleri en yaygın ve önemli bir şikayet konusu da vergi yükünün azaltılması ile bölgeler ve kişiler arasındaki vergi dağılımının daha adil bir hale getirilmesiydi. Tanzimat yönetimi, bu temel problemin imparatorluk çapında vergi yükünün nüfusun vergi ödeme gücüne göre belirlenmesine imkan verecek yaygın bir tahrir faaliyetiyle çözümlenebileceği sonucuna ulaştı.²³

1844-45 (H.1260-61) sayımı için vali ve defterdarlara gönderilen talimatnamede kiraya verilmeyip sakin olunan haneler hariç olmak üzere; her şahsın gelir getiren bütün tarla, bağ, bostan, değirmen, han, dükkan, kiraya verilen haneler, diğer emlak ve bunlardan hasıl olan temettular, tüccar ve esnafın senelik temettuatı, çiftçilerin her sene ne miktar ve ne cins öşür verdikleri, vergi vermeyen şahısların miktarı ayrıntılarıyla kaydedilmesi istenmektedir. Bu sayım için merkezden görevliler gönderilmeyecek idi. Her köyün imam ve muhtarları ve reaya bulunan mahallerin papaz ve kocabaşları marifetiyle ve ziraat müdür vekilleri nezaretinde tahrir başlanılacak idi. Tahrir bittiğinde defterlerin sonu bunlar tarafından mühürlenerek tâbi oldukları kasa müdürüne teslim edilecek ve kaza meclisinde kontrol ve tahkik edildikten sonra ya sancak kaymakamına yada vali ve defterdara teslim edilecekti. Defterlerin buralarda temize çekilmesi ile uğraşılmayacak ve defterler birbirine karıştırılmadan her köyün defterleri kazada torbalara konularak takım halinde doğruca maliye hazinesine gönderilecekti²⁴.

Temettuat sayımları mahalli idareciler tarafından yapılmıştır. 1256'daki sayımlardan muhassıllar mesul olup, bu tarihli bir temettuat defteri muhassıllık müftü, mal ve emlak katipleri ve meclis azalarının mühürleri; diğer bir defterde ise tasdik ibaresi altında naibin mührü bulunmaktadır. 1261 'de sistemde değişiklik yapıldığından Müslümanların yazılması muhtar-ı evvel ve sânilerle, köy imamları; Gayr-i Müslimler'in yazılması varsa kocabaşlarla, papazların sorumluluğu altında yapılmış olup, defterlerin bitiminde bunların mühürleri vardır. Ancak Temettuat Defterleri serisindeki, bütün defterlerin sonunda mühür bulmak

²³ GÜRAN, a.g.e.,s.77

²⁴ AKGÜNDÜZ-S.ÖZTÜRK, "Darende...", s.66

mümkün değildir.²⁵ Bu da defterlerin hepsinin orijinal olmayıp, bir kısmının muhtemelen merkezden çıkarılmış suretler olduğunu göstermektedir.

Tarihi veriler tarihçinin taleplerini değil bu verilerin oluşmasını sağlayan irade ve uygulayıcının maksatları doğrultusunda bilgi verir. Tarihçiye düşen görev de verinin oluşum gayesini bilerek hareket etmesidir. Temettuat tahrirleri Tanzimat reformlarının mali ayağını oluşturan vergi tahsilini daha adil ve güvenilir bir şekilde yapabilmek amacıyla merkez tarafından belirlenen usûl ve kaideler çerçevesinde taşrada düzenlenmiş kayıtlardır. Bir istatistik oluşturmak gayesiyle değil, fonksiyonel amaçlarla düzenlenmiş olup, bürokrasinin fonksiyonel çabalarının bir yan ürünüdür. Merkezi bürokrasi bu sayımların kapsamını belirlerken çağdaş tarihçinin taleplerini değil, bu sayımın maksadını gözettiği hatırdan çıkarılmamalıdır²⁶.

Vergi düzenlemelerine esas olarak yapılan bu sayımların güvenilirlik sorunu da buradan kaynaklanmaktadır. Çağlar boyu vergi tahsil edenle vergi ödeyen arasındaki ilişkinin burada da geçerli olduğunu düşünmek gerekir. Vergi ödeyen kesimin daha az vergi ödeme eğilimi, vergi tahsil edenin ise en azından gerçeğe en yakın bir şekilde vergi toplama isteği bu tür verileri dikkatle okumayı gerekli kılmaktadır. Çünkü vergi mükellefinin eksik ve gerçeği aksettirmeyen beyanlarının olması mümkündür. Şu var ki bu tür tarihi verilerin düzenleyici tarafından mümkün olduğu kadar gerçeği yansıtmaya gayretleri sonucu oluştuğu varsayılırsa, verilerin güvenilirliği konusunda tereddütler bir ölçüde aşılabılır²⁷.

Özellikle sayımın vergi düzenlemelerine esas olmak üzere yapılmış olmasının Temettuat Tahrirleri'nde yer alan verilerin güvenilirliklerini önemli ölçüde azalttığı ve eksik ve yanlış beyan nedeniyle bilgilerin gerçeği yansıtmadığı düşünülebilir. Ancak tarihsel verilerin bürokrasinin fonksiyonel çabalarının yan ürünleri olarak ortaya çıkmış olması, bu bilgilerin istatistik bilgi derlemek amacıyla üretilen verilerden mutlaka daha az güvenilir olduğu anlamına gelmez.

Temettuat Defterleri'nde yer alan bilgilerin güvenilirlik derecelerini ayrı ayrı değerlendirmek daha doğru olacaktır. Tahrirlerde verilen toprak ve hayvanlar gibi servet

²⁵ KÜTÜKOĞLU, a.g.e., s.397-398

²⁶ AKGÜNDÜZ-S.ÖZTÜRK, a.g.e, s.35

²⁷ AKGÜNDÜZ-S.ÖZTÜRK, a.g.e, s.35

unsurları ile ilgili bilgiler muhtemelen doğruluk derecesi en yüksek bilgilerdir. Yine vergiler ve ziraî üretimle ilgili veriler de doğruluk dereceleri yüksek bilgiler olarak değerlendirilebilir. Zira ziraî üretimle ilgili veriler aşar vergisi değerleri esas alınarak tahmin edildiğinden, beyanların gerçek üretim değerlerinden büyük sapmalar göstermesi beklenmemelidir. Ziraî üretimle ilgili verilerin en önemli problemi, 1844 (H.1260) yılının normal bir üretim yılı olup olmadığıdır. 1844(H.1260) yılının bir iyi ürün yılı olması hâlinde ziraî üretim rakamları gerçekte olduğundan daha yüksek, kötü ürün yılı olması hâlinde ise daha düşük değerleri ifade edecektir. Aynı tür ürün farklılıkları bölgeler itibarıyla de söz konusu olabilir. Ancak ürün dalgalanmalarından kaynaklanan bu problem, ziraî ürün fiyatlarının üretim miktarına göre ters yönde değişme göstermesi nedeniyle ziraî gelirler açısından söz konusu olmayacaktır²⁸.

Bir bakıma meslek gelirleri olarak tanımladığımız tarım dışı gelirlerin (sınai ve ticari gelirler) tamamen tahmine dayalı olarak ifade edilmesi sebebiyle en önemli sapmaların bu alanda olacağı düşünülebilir. Fakat mahalle, köy gibi küçük yerleşim birimlerinde ve dar bir sosyal çevrede mükelleflerin ekonomik durumlarının önemli ölçüde bilinmesi bu tahminlerdeki rakamları tesadüflüğe dayalı rakam olmaktan çıkararak, gerçeğe yakın rakamlar haline getirir.

Temettuat Defterleri'nde yer alan verilerin kesin doğruyu ifade ettiği kuşkusuz söylenemez. Ancak bu veriler güvenilirlik derecesi yüksek uzman tahminleri olarak değerlendirilebilir²⁹. Bu veriler aynı bölge içindeki yerleşim birimlerinin, hanelerin ve sosyal grupların nispi durumlarının karşılaştırılmasında güvenilirliği daha yüksek sonuçlar verir. Dolayısıyla temettuat verileri ait olduğu döneme ait salt tarihi gerçeği yansıtmaya yerine nispi karşılaştırmalar için kullanılabilirliği daha yüksektir.

Bu veriler ne tür eksiklik ve yetersizlikleri taşıyor? Öncelikle sayımların yapıldığı dönemde ve günümüzde servet ve gelir kavramları arasındaki farklılıklar nedeniyle defterlerde yer alan veriler günümüz araştırmacısının amaçlarına yeterince cevap veremiyor. İkinci olarak bazı bölgelerde uygulamaya ilişkin yetersizlikler söz konusudur. Araştırmacı Temettuat Defterleri'ni

²⁸ GÜRAN, a.g.e.,s.78

²⁹ GÜRAN, a.g.e.,s.79

kullanırken bu genel eksiklikler yanında, araştırma bölgesiyle ilgili sayımın kapsadığı verilerin doğruluk derecesini ve sapmaları kritik etmelidir. Kişiler ve sosyal gruplar arası servet farklılaşması konusunda yapılacak araştırmalarda bir kaynak olarak Temettuat tahrirlerinin önemli bir yetersizliği, serveti oluşturan bütün unsurları kapsamamış olmasıdır. Bu tahrirlerde gelir sağlayan bazı fiziki servetlere yer verilmiştir. Söz konusu tahrirlerde tarla, bağ, bahçe, gibi zirai gelir getiren servet, kira geliri getiren han, hamam, dükkan, değirmen, debbağhane gibi bazı gayri menkuller ve hayvanlar sayımda yer almıştır. Şahsın oturduğu ev, esnafın mesleğini icra ettiği dükkan ve iş yeri, nakit para, ev eşyaları, sınai ve ticari işletmelerdeki araçlar ve ticari stoklar, borçlar ve alacaklar sayımın dışında tutulmuştur. Temettuat tahrirleri bu eksik yönleri itibariyle ailelerin servet büyüklüğünü tam olarak yansıtmıyor ve bu yönde yapılacak mukayeselerde net bir tablo ortaya koyamıyor³⁰. Ancak sayım dışı kalan bu servet unsurlarının getirdiği eksikliğe rağmen, sanayi öncesi toplumlar da kişilerin servetlerinin büyük bir bölümünü hayvanlar ve toprak oluşturmaları sebebiyle bilhassa araştırma konumuz olan Kangal kazası gibi kırsal kesimlerde servet birikimi ile kişiler ve sosyal gruplar arası servet farklılaşması üzerinde yapılacak araştırmalarda bu eksikliğin sakıncalarının azaldığı söylenebilir

Taşıdığı bazı eksiklikler ve birtakım güvenilirlik sorununa rağmen Temettuat Defterleri; ciddi bir incelemeye tâbi tutularak incelendiğinde 19. yüzyıl sosyal ve iktisadi tarihimiz açısından çok kıymetli bilgileri bizlere ulaştıran önemli kayıtlar olduğu görülmektedir.

B. KANGAL TEMETTUAT DEFTERLERİ

Temettuat Defterlerinde vergi mükellefinin defterlere kaydediliş biçimine göre iki farklı metot görülür. Tahrirlerin ilk dönemini kapsayan 1256 tarihli Temettuat Defterleri'nin bir kısmında kişinin sahip olduğu mal varlıkları bazen öbek öbek yazılmakta ve gayri menkuller içerisinde özellikle haneler hakkında

³⁰ AKGÜNDÜZ-S.ÖZTÜRK, "Yozgat...", s.36

örneğin tek katlı veya çok katlı olduğu, kaç odalı olduğu gibi ayrıntılara girilmektedir. Bazı defterlerde ise menkul ve gayri menkuller ile alakalı ayrıntılara yer verilmemiştir. Farklı bu iki yöntem tahriri yürüten muhassıl, katip ve diğer görevlilerden kaynaklanmaktadır. Bu sayımda gayri menkullerin kıymetleri altlarına yazılmıştır. Numune defter bu şekilde düzenlenmiş ve uygulama da bu vecihledir³¹.

1260-61 (1844-45) tarihli temettuat sayımında ise kıymet çıkarılarak yerine ‘hasılat-ı senevisi’ yani geliri yazılacaktır. Yine dikkati çeken bir diğer nokta 1256 tarihli defterlerin bir kısmında vergi mükellefinin yaşı, vasıfları yani ak sakallı, siyah sakallı, orta boylu, uzun boylu gibi özellikleri ve çocuklarının durumu verilmektedir. 1260-61 (1844-45) yıllarında Kangal’da yapılan sayımlarda bu detaylara girilmemiştir.

1260-61 (1844-45) yıllarında yapılan Temettuat kayıtlarından Kangal kazasında yapılan sayımlarda yer alan yerleşim bölgeleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Genel sıra no	Ebat	Başlama Tarihi	Bitiş Tarihi	Mahiyeti
13792	18,5/ 50,5	1260	1261	Kangal kazası Karanlık ve Kavak köyleri nin emlak arâzî ve temettu‘âtını mübeyyin defter
13793	18,5/ 50,5	1260	1261	Kangal kazası Nefs-i Kangal Karyesi ahali-i İslam’ın emlak, arâzî ve temettu‘âtını mübeyyin defter
13795	18/ 50	1260	1261	Kangal Kazası Karacahisar, Uzunluca ,Karacaviran, Avşarviran, Tekye, Davulbaz ve Zerk karyeleri ahalisinin emlak arâzî ve temettu‘âtını mübeyyin defter

Tablo: 2

³¹ AKGÜNDÜZ-S.ÖZTÜRK, a.g.e, s.38

1260-61(1844-45) yıllarında Kangalda yapılan Temettuat tahrirlerinde şu yöntem uygulanmıştır.

Başta tutulan defterin nereye ait olduğu belirtilmiştir. Bu işlemde ise önce eyalet adı verilmiş daha sonra kazası belirtilmiştir. Eğer var ise köy ve mahallesi de kayıtlarda belirtilmiştir. Defterlerde Müslüman ve Gayr-i Müslimler ayrı ayrı yerlere kaydedilmiş, ikisinin gelir ve vergi toplamaları defterin sonuna yazılmıştır.³²

Kangal Temettuat Defterlerinde defterin başında;

“Kangal kazası ve nefsi Kangal Karyesi ahali-i İslam ve reayanın emlâk, arâzî ve temettû‘at defteridir”³³ şeklinde bir açıklama mevcuttur. Bu defterlerde Müslüman ve Gayr-i Müslimler için defterlerde ayrı ayrı kayıtlar tutulmuştur.

Kangal Kazasına bağlı olan Nefs-i Kangal karyesinde yapılan sayımlarda Müslüman ahaliye ait kısım “Sivas sancağına kâin Kangal Kazasına tâbi Nefs-i Kangal karyesi ahali-i İslam’ın emlâk ve arâzî ve temettû‘at miktarını mübeyyin defteridir ki ber-vech-i âti zikr ve beyan olunmuştur” şeklindeki açıklamadan sonra kaydedilirken , Gayr-i Müslim ahali için tutulan kayıtların başına “Sivas sancağına kâin Kangal kazasına tâbi Nefs-i Kangal karyesi ahali-i reayanın emlâk ve arâzî ve temettû‘at miktarını mübeyyin defteridir ki ber-vech-i âti zikr ve beyan olunmuştur” şeklinde bir başlık konulmuştur.

Bu genel başlıktan sonra vergi mükellefi olan hane reisinin kendi adı ve babasının adı yazılmakta eğer var ise mesleği veya ünvanı da belirtilmektedir. Yine bu bölümde vergi mükellefinin Hane 1, Numro 1 şeklinde hane numarası da yazılmaktadır. Burada aile reisinin isim ve şöhreti yazılırken 1256 sayılı yazımda kullanılan uzun boylu, kara kaşlı gibi fiziki özelliklerini belirten tanımlamalara yer verilmemiştir³⁴. 1260 tarihli sayımlarda kişinin tanınmasını sağlayacak genel ifadelerle yer verilmiştir. Daha çok Ali oğlu Mehmet eğer bir meslek erbabı ise Osman oğlu kalaycı Mustafa gibi ifadelerle yer

³² BA ML.VRD.TMT, nr.13793

³³ BA ML.VRD.TMT, nr.13793

³⁴ BA ML.VRD.TMT., nr.13795

verilmiştir. Örneğin Kangal kazasına bağlı Avşarviran karyesinde yaşayan bir numaralı hane şu şekilde kaydedilmiştir.³⁵

Hane 1

Numro 1

Karye-i mezbûr sakinlerinden Muhtar'ül Ahmed oğlu Yusuf'un emlâk ve arâzî ve temettu'ı

Kangal kazasına bağlı Nefs-i Kangal karyesindeki hane numarası iki olan Mıgırdıç ise benzer şekilde kaydedilmiştir.³⁶

Hane 2

Numro 2

Karye-i mezbûr sakinlerinden Setan oğlu Mıgırdıç'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Kişinin bir mesleği var ise buda isminin önünde belirtilmektedir. Köylü ekseriyetle çiftçilik yaptığından Kangal kazasında yapılan sayımlarda farklı bir mesleği olanlar belirtilirken, çiftçilik yapanların mesleği genellikle yazılmamıştır³⁷. Çiftçilik dışında farklı meslekleri olanlar ise belirtilmiştir. Örneğin Gayr-i Müslim ahaliden olan ve Nefs-i Kangal karyesinde kalaycılık yapan Bogos adlı şahsın kaydı aşağıdaki şekilde yapılmıştır;

“Karye-i mezbûr sakinlerinden Kopen oğlu Kalaycı Bogos'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı”

Vergi mükellefinin kim olduğunun belirtildiği yerin üzerinde eğik şekilde yazılan “sene-i sabıkada” yani geçen senede mükellef üzerine tahakkuk eden vergü-yi mahsusanın , aşarın miktarı kaydedilmektedir

Sivas sancağında kâin Kangal Kazasına tâbi Tekye Karyesi ahalilerinden olan İbrahim'in üzerine tahakkuk eden vergü-yi mahsusa ve aşarın miktarı şu şekilde kaydedilmiştir;³⁸

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

110

³⁵ BA ML.VRD.TMT., nr.13795

³⁶ BA ML.VRD.TMT., nr.13795

³⁷ BA ML.VRD.TMT., nr.13792

³⁸ BA ML.VRD.TMT., nr.13795

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
13	8,5	69
Guruş	Guruş	
52	17	

Vergi mükellefi olan kişi eğer gayrimüslim ise mükellefi olduğu cizye dilimi ve ayrıca cizye mükellefi olan oğulları varsa onlarda belirtiliyordu.³⁹

Sivas sancağına kâin Kangal kazasına tâbi Nefs-i Kangal karyesi ahali-i reayalarından olan Tokos'un oğlu Arakil'in üzerine tahakkuk eden vergüyi mahsusa , aşarın miktarı ve cizye dilimi aşağıdaki şekilde kaydedilmiştir;⁴⁰

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş

55

A'şar rûsumu olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
7,5	7	44
Guruş	Guruş	
30	14	

Cizye-i şeriyyesi olarak vermiş olduğu

Nefer	Guruş
2	60

İsmin altına şahsın gelir sağlayan bütün mal varlıkları öbek öbek kaydedilmektedir. Sıra ile önce gayri menkuller yazılmaktadır. Şahsın tarlası, bağı, bahçesi, ekili ve nadasa bırakılan arazisi, çayır ve bahçe gibi bir kısım arazileri, bu arazilerin dönüm olarak miktarı ve 1260 yılı gerçek geliri ile 1261 yılı tahmini geliri alt alta yazılarak toplanmaktadır.⁴¹

³⁹ BA ML.VRD.TMT., nr.13795

⁴⁰ BA ML.VRD.TMT., nr.13793

⁴¹ BA ML.VRD.TMT., nr.13792, 13793, 13792

Sivas sancağına kâin Kangal kazasına tâbi Zerk Karyesi ahalilerinden olan İmam Yusuf'un mal varlığı aşağıdaki şekilde kaydedilmiştir.⁴²

Hane 1

Numro 1

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ali oğlu İmam Yusuf'un emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 9

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 9

Sağman inek
re's

1
Hâsılât
Guruş
20

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 252
Sene 61: +378
630

Dölsüz merkeb
re's
1

Buzağı
re's
1

Sivas sancağına kâin Kangal Kazasına tâbi Nefs-i Kangal karyesi ahali-i İslam'dan olan Ali Ağa'nın bütün mal varlığı ise şu şekilde kaydedilmiştir.

Mezrû' tarla
Dönüm: 60

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 80

Bostan
Dönüm: 10

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0828
Sene 61: +3240
4068

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 90
Sene 61: +90
180

Koşu camusu
re's: 4
Hâsılât
Guruş
80

Koşu öküzü
re's: 4
Hâsılât
Guruş
60

Sağman inek
re's: 4
Hâsılât
Guruş
80

Buzağı
re's: 3

Kısır camuş
re's: 1

Dişi yaşar balak
re's: 2

İki yaşar tosun
re's: 3

Sağman camus ineği
re's: 2

⁴² BA ML.VRD.TMT., nr.13795

			Hâsılât Guruş 80
Sağman koyun re's: 117 Hâsılât Guruş 702	Sağman keçi re's: 31 Hâsılât Guruş 114	Kısır koyun re's: 79 Hâsılât Guruş 158	Kısır keçi re's 12 Hâsılât Guruş 12
Döllü kısırak re's: 1 Hâsılât Guruş 40	Dişi tay re's: 1	Yük devesi re's: 7 Hâsılât Guruş 2100	Kısır keçi re's 12 Hâsılât Guruş 12
Erkek eseb re's: 5	Dişi kuzu re's: 65	Dişi oğlak re's: 25	Dişi yaşar düvesi re's 2 (Atmış üç senesinde hasılan)

Yukarıda ki sayımlarda görüldüğü üzere gelir getirmeyen mal varlıkları vergiye tabi tutulmamış eğer bir mal gelecekte gelir getirecekse onun altına hangi yıl gelirin vergiye tabi olacağı belirtilmiştir. Kangal'da tarla gelirlerinde yıllar arasında büyük farklılıklar varken çayır ve bostan gelirleri genellikle iki yıl içinde aynıdır. Örneğin; Davulbaz karyesi 5 hane numaralı evin kaydında bu görülmektedir. Kayıt defterlere aşağıdaki şekilde yazılmıştır.

Hane 5

Numro 5

Karye-i mezbûr sakinlerinden Can Hatun oğlu Muhammed'in emlak ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm: 22	Gayr-i mezbû' tarla Dönüm: 22	Çayır Dönüm:1 Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 17 Sene 61: +17 36
Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 0504 Sene 61: +1008 1512		

Arazilerin ekili veya nadasa bırakıldığı mutlaka belirtilmiştir. Ekili tarla, bağ ve bahçelerden sağlanan 1844 (H.1260) yılı hasılasını tespit etmek için, ödenen öşür vergisi bazı bölgelerde dokuz katı alınmış ve bu miktar topraklardan elde edilen gelir olarak gösterilmiştir. Bu tür yazımlarda topraklardan sağlanan gelir, öşür vergisi düşüldükten sonra hane sahibine kalan ürünün değerini ifade etmektedir. Bazı bölgelerde yapılan tahrirlerde ise ödenen aşar vergisinin on katı toprakların geliri olarak gösterilmiştir. Bu durumda gelir olarak gösterilen miktar öşür vergisini de kapsıyor. Bütün tahrirlerde tohum ve diğer üretim giderleri düşülmediğinden tespit olunan yıllık hasılat gâyr-ı safi üretimi ifade eder. Bütün bu gelirlerin 1845 (H.1261) yılına ait miktarları ise tahmini rakamlardır⁴³.

Emlak ve arazisi olmayan vergi mükelleflerinin de durumu belirtilmiştir. Örneğin Kangal Kazasına tâbi Nefs-i Kangal karyesi ahali-i İslam ahalisinden olan Mustafa oğlu Ali'nin kaydı ;⁴⁴

“Karye-i mezbûr sakinlerinden Hacı Mustafa oğlu Ali'nin emlak ve arâzîsi olmayub iki re's merkeb ile kiracılık ticaretinden bir senede temettu'âtı” şeklinde yapılmıştır.

Gayri menkuller bölümünde kişi şehirli ise Kangal kazası veya köylerinde sahip olduğu mal varlığı belirtilmiştir. “Karye-i mezbûrun yabancı ahalisinin emlek ve arâzî ve temettu'âtlarının mikdarını mübeyyin defteridir” şeklindeki açıklamadan sonra kişinin Sivas da ki adreside yazılarak sayım işlemi yapılmıştır. Örneğin Hacı Süleyman Ağa'nın Uzunluca Karyesinde ki mal varlığı “Sivas da Hacı Veli mahallesinde Hacı Bekir oğlu Hacı Süleyman Ağanın karye-i mezbûr da olan emlakı” şeklinde açıklamadan sonra kaydedilmiştir. Bu kayıt işlemi Uzunluca Karyesine ait defterin sonuna diğerlerinin vergi ve temettu'âtları toplandıktan sonra şu şekilde yapılmıştır.⁴⁵

Karye-i mezbûrun yabancı ahalisinin emlak ve arâzî ve temettu'âtlarının mikdarını mübeyyin defterdir.

⁴³ AKGÜNDÜZ, S. ÖZTÜRK, a.g.e., s.85

⁴⁴ VR.ML. TMT., nr.13793. s.5

⁴⁵ ML.VRD.TMT., nr.13795

Hane 1

Sivas da Hacı Veli mahallesinde Hacı Bekir oğlu Hacı Süleyman Ağanın karye-i mezbûr da olan emlâkı

Sağman manda re's 1 Hâsılât Guruş 40	Sağman inek re's 2 Hâsılât Guruş 40	Sağman ağnam re's 10 Hâsılât Guruş 60	Erkek balak re's 1
Sağman keçi re's 5 Hâsılât Guruş 20	Döllü merkeb re's 1 Hâsılât Guruş 15	Döllü kısarak re's 1 Hâsılât Guruş 40	Kuzu re's 4 Dişi 2
Bir yaşar tosun re's 1	Oğlak re's 4 Dişi		
Mecmû'ından bir senede temettu'ı Guruş 215			
Ceman Guruş 215			

Normalde diğer kayıtlarda her karyenin toplam gelirleri defterin sonunda birlikte toplanıp öyle kaydedilirken Hacı Bekir oğlu Hacı Süleyman Ağa'nın Uzunluca karyesindeki malları diğerlerinden ayrı olarak tek başına toplanmıştır. Çünkü Hacı Bekir oğlu Hacı Süleyman Ağa'nın Uzunluca karyesinde mal varlığı olmasına rağmen kendisi Sivas merkezindeki Hacı Veli mahallesinde oturmaktadır.

Temettuat tahrirlerinde şahsın bizatihi oturduğu ev, esnafın mesleğini icra ettiği dükkan, sahip olunan paralar, ev eşyaları, sınai ve ticari işletmelerdeki araçlar ve ticari stoklar kaydedilmemiştir. Ayrıca borçlar ve alacaklar da sayımın dışında tutulmuştur⁴⁶.

⁴⁶ GÜRAN, a.g.e., s.80

Kangal kazası genelinde yapılan Temettuat sayımlarında da yukarıda belirttiğimiz mal varlıkları kayıt altına alınmamıştır.

Daha sonra, hayvanlar bütün ayrıntıları ile tek tek ele alınmaktadır. İnek, öküz, düve, camus/manda keçi, koyun, kuzu, oğlak, buzağı, gibi et ve süt veren hayvanların yanı sıra at, kısırak, eşek (merkep) gibi ulaşım ve taşımacılık da kullanılan hayvanlar kaydedilmektedir. Bu hayvanların adetleri ve yıllık gelirleri söz konusu ise, bu gelir, gelir getiren her bir hayvanın yazıldığı kısmının altına kaydedilmektedir. Geliri olmadığı halde binek hayvanı olarak kullanılan eşek, katır, at gibi hayvanlar ve köylünün öküzü ve sığırı vergi dışı olduğu halde yazıma tâbi tutulmuştur. Nakil vasıtası olarak kullanılan ve bundan gelir elde edilen katır, eşek vb. hayvanların gelirleri vergiye tâbi olduğundan yıllık toplam geliri tahmini olarak yazılmıştır. Aynı şekilde çift sürmek amacıyla başkasına kiraya verilen öküzden elde edilen yıllık gelir de kaydedilmiştir. Hayvanların sağmal ve döllü olup olmadıkları belirtilmektedir.

Hayvanların hasılatlarının hesaplanmasında bölge için mahallince tespit edilen hasılat tarifeleri kullanılmıştır. Kangal'da her bir koşu camusu için 20, koşu öküzü için 15, sağman inek için 20, sağman koyun için 6, sağman keçi için 4, kısır koyun için 2, kısır keçi için 1, döllü kısırak için 40, döllü merkep için 15 kuruş tespit edilmiştir⁴⁷. Arı kovanlarının ise adedi ve yıllık hasılatı verilmiştir. Kangal sayımında hayvanların kıymetleri belirtilmemiş, sadece yıllık gelirleri verilmiştir.⁴⁸

Kangal Temettuat Defterlerinde en fazla gelir getiren hayvan yük devesidir. Bir yük devesi için yıllık 300 Kuruş gelir yazılmıştır. Kangal merkezde 1. numaralı hanede kayıtlı Ali Ağanın 7 adet yük devesi olduğu ve bundanda yıllık 2100 kuruş gelir elde ettiği görülmektedir.⁴⁹

Son olarak "Mecmû'undan merkûmun bir senede temettu'ı" denildikten sonra bu ibarenin altına kişinin mesleği varsa bundan elde edilen geliri ve diğer gelir toplamı alt alta yazılarak bir vergi mükellefinin genel kazancını ifade eden toplam yapılmaktadır.

⁴⁷ ML.VRD.TMT., nr.13795

⁴⁸ ML.VRD.TMT., nr.13795

⁴⁹ ML.VRD.TMT. nr. 13793

Sivas sancağında kâin Kangal Kazasına tâbi Karacaviran Karyesinin sakinlerinden Mustafa oğlu Hasan'ın bir yıllık geliri hesaplanırken şu şekilde kayıt yapılmıştır;

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

226

+ 080 Merkurum karye-i mezbûrda Çobanlık ticaretinden temettu'âtı

206

Kişilerin çobanlık ticaretinden elde ettiği gelir seviyesi eşit değildir. Karacaviran karyesinin sakinlerinden Mustafa oğlu Hasan'ın karyede yaptığı çobanlık ticaretinden geliri 80 kuruş iken Sivas sancağına kâin Kangal Kazasına tâbi Nefs-i Kangal karyesi ahali-i İslam'dan olan yedi hane numaralı Ömer oğlu Alinin karyedeki çobanlık ticaretinden elde ettiği geliri 200 kuruştur.

Nefs-i Kangal karyesi ahali-i İslam'ından olan Ömer oğlu Alinin toplam geliri aşağıdaki şekilde kaydedilmiştir.

Mecmû'ından bir senede merkurum temettu'âtı

Guruş

925

+ 200 Karyenin çobanlığından ticareti

339

Çobanlık ticaretinden elde edilen gelir karyelere göre farklılık arz etmektedir. Karacahisar karyesindeki Emir oğlu Yusuf'un çobanlık ticaretinden geliri ise 150 kuruş olarak kaydedilmiştir.

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

194

+ 150 Merkurum çobanlık ticaretinden temettu'ı

344

Eğer vergi mükellefinin bir mesleği veya kazanç elde ettiği bir faaliyeti varsa o ayrıca belirtilmiştir. Örneğin Kangal kazasında yaşayan Gayr-i Müslimlerden olan Kalaycı Bogos'un kaydı şu şekilde yapılmıştır⁵⁰.

Mecmû'ından bir senede tahmini temettu'âtı

⁵⁰ ML VRD. TMT., nr.13793

Guruş
020
+ 250 Kalaycılığından ticareti
270

Aile gelirine katkısı olan çocukların kazançları ayrıca belirtilmiştir. Karacaviran karyesinde 1 hane numaralı Muhtar Kubad'ın oğlu Hasanın kaydında oğlu Hasanın çobanlıktan elde ettiği gelir ayrıca belirtilmiştir ve yıllık gelirleri yazılırken” Oğlu Hasan'ın karye-i mezbûr da çobanlığından temettu'ı⁵¹ diye belirtilmiştir.

Kangal temettû'at defterlerinde vergi mükellefinin oğlu dışında kardeşlerin gelirleri genellikle ayrı ayrı yazılmıştır. ⁵² Bazı durumlarda iki kardeşin geliri birlikte yazılmıştır. Örneğin Kangal kazasında yaşayan reayadan olan Babon'un oğulları Haçon ve Manok bu şekilde kaydedilmiştir.

“ Karye-i mezbûr sakinlerinden Babon oğlu Haçon ve Manok'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı⁵³”

Defterlerin teşekkülü adil bir vergi tarh ve tahsilini amaçladığı için sadece vergi mükellefi kişiler defterlere kaydedilmiştir. Defterler genelde muhtar, imam, müdür, kocabaşı gibi mahallenin veya köyün ileri gelen kişilerinin sayımı ile başlamaktadır. Örneğin; Tekye karyesinde,

Karye-i mezbûr sakinlerinden Muhtar'ul Tekyeli oğlu İbrahim'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Nefs-i Kangal karyesindeki ahali-i reayanın kaydına,

Karye-i mezbûr sakinlerinden Keşiş Dartan oğlu Serkez'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Avşarviran karyesinde kayda,

Karye-i mezbûr sakinlerinden Muhtar'ül Ahmed oğlu Yusuf'un emlâk ve arâzî ve temettu'ı

Zerk karyesinde ise;

⁵¹ ML.VRD.TMT., nr.13795

⁵² ML.VRD.TMT., nr.13795

⁵³ ML.VRD.TMT., nr.13795

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ali oğlu İmam Yusuf'un emlak ve arâzî ve temettu'âtı , seklinde başlanarak kayıt işlemleri yapılmıştır.

Vergiye tâbi mal varlıkları olan bir köydeki mükelleflerin tamamı deftere kaydedildikten sonra, köy veya mahallenin toplam temettü ve vergi miktarı verilmektedir. Bazı durumlarda bu genel kuralın dışına çıkıldığı, bazen toplam gelirin kaydedilmemiş, haza da gelirlerin toplamında bazı hataların yapılmış olduğu görülmektedir. Mahalle veya köylerin yerleşim düzeninde genellikle dîni veya etnik farklılıklar dikkate alınıyordu. Bu sebeple Müslüman ve Gayr-i Müslim kesim ayrı ayrı sayıma tâbi tutuluyor ve ayrı ayrı defter düzenleniyordu. Kangal'da yapılan sayımlarda aynı defter içinde bu iki kesim farklı yerlere kaydedilmiştir. Tahriri yapılan köy veya mahallenin Müslüman veya gayrimüslim olduğu defterin ihtidasında belirtilmiştir. Defterler daha çok mahalle veya köyleri tek tek vermek suretiyle müstakil bir şekilde tutulmuştur. Köydeki mükelleflerin tamamı deftere kaydedildikten sonra, köyün toplam temettü ve vergi miktarı verilmektedir, bu işlem yapılırken bazı köyler de detaylı bir bilgi verilirken bazıları kısa geçilmiştir.

Kangal Kazasına tâbi Nefs-i Kangal karyesi ahalisinin kaydedildiği defterin sonuna köyün toplam temettü ve vergi miktarı verilmektedir bu işlem yapılırken ahali-i İslam ve Gayr-i Müslimler için aynı defterde ancak ayrı ayrı kayıtlar tutulmuştur. Müslüman ahaliye ait defterlerin sonu;

Karye-i mezbûr ahali-i İslam'ın emlak ve arâzî-i ve temettu'âtları
Guruş
18951

Karye-i mezbûr ahali-i İslam'ın vergü-yi mahsusaları olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş
1871

şeklinde kaydedilmiştir. Aynı karyede bulunan Gayr-i Müslim ahalinin temettuatı ve vergi miktarı ise aşağıdaki gibi kaydedilmiştir.

Karye-i mezbûr sakinlerinden ahali-i reayanın emlak ve arâzî ve tahmin temettu'âtı
Guruş
12808

Karye-i mezbûr sakinlerinden ahali-i reayanın vergü-yi mahsusaları
Guruş
1484

Tekye karyesine ait kayıtların sonuna ise şu şekilde not düşülmüştür;

Karye-i mezbûrun icmal temettu'âtı
Guruş
2644

Karye-i mezbûrun kaffe-i vergüleri
Guruş
420

Karacahisar karyesinin kaydedildiği defterin sonuna ise temettû'at ve vergi toplamaları yazılmamıştır.

Temettuat sayım sonuçları asıl ve suret olmak üzere iki deftere yazılıyordu. Bunlardan biri İstanbul'da ilgili büroya, diğeri ise mahallinde kalıyordu. Asıl defter ile suret defter arasında ayrıntıların kaydı hususunda bazı farklılıklar gözlenmektedir. Asıl nüshada daha ayrıntılı bilgilere, uzun açıklamalara yer verilirken, suret defterlerde özet sayılacak bilgiler verilmiştir⁵⁴

⁵⁴ AKGÜNDÜZ, S. ÖZTÜRK, a.g.e., s. 89

İKİNCİ BÖLÜM

KANGAL'IN SOSYO-EKONOMİK YAPISI

A . SOSYAL YAPI

1. Nüfus

Temettuat defterlerinden ait olduğu yerleşim biriminin nüfusuna ilişkin bilgi edinmek de mümkündür. Ancak Temettuat defterleri nüfusun tamamını net olarak değil, ancak belli bir kısmını vermektedir. Kangal'a ait Temettuat defterlerinden de nüfusla ilgili kesin sonuçlara ulaşmak mümkün olmamakla birlikte, bu defterlerden bir takım çıkarımlar yapılarak Kangal kazasının 1844 (H.1260) yılına ait nüfusu ile ilgili birtakım sonuçlara varılabilir. Bu defterlerde bulunan hane sayılarının belli bir katsayı ile çarpılması sonucu elde edilir.

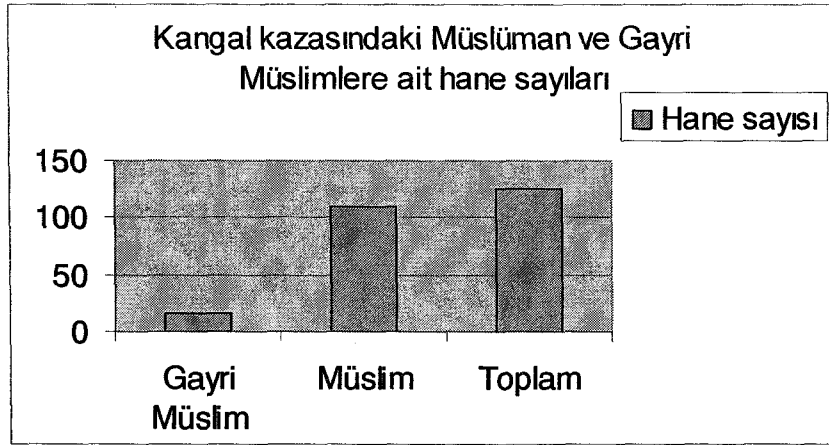
Yer	Vergiye tabi Hane sayısı	Tahmini nüfus	Dini yapısı
Avşarviran	5	25	Müslüman
Davulbaz	5	25	Müslüman
Karacahisar	11	55	Müslüman
Karacaviran	21	105	Müslüman
Karanlık	7	35	Müslüman
Kavak	6	30	Müslüman
Merkez	42	205	Müslüman+ Gayr-i Müslim
Tekye	5	25	Müslüman
Zerk	20	100	Müslüman
Uzunluca	4	20	Müslüman
TOPLAM	126	630	

Tablo:3

Temettuat defterleri genel bir ifade ile faal erkek nüfusu vermekte ve temel amacı

da vergi yükümlülüklerini ve bu kişilerden tahsil edilecek vergi yükünü belirlemektir¹. Klâsik dönem vergi kayıtlarından genel nüfus rakamlarına ulaşmak için, umumiyetle kabul gören her vergi hanesinin ortalama beş kişiden meydana geldiği görüşünden hareketle, hane reisi sayısının beş rakamı ile çarpılması² sonucu nüfus ile ilgili yaklaşık bir fikir oluşabilecektir. Kangal kazası ve sayımın yapıldığı köylere ait hane sayıları ve tahmini nüfusları yukarıda verilmiştir (Tablo 3).

Temettuat kayıtları söz konusu tarihte ve ait oldukları yerlerde, hiçbir hane ayrımı yapmadan tüm hane reislerini ele alan ve bu nedenle, nüfusun ancak bir bölümüne ilişkin bilgilere yer veren sayımlardır. Bir köyün veya sınırları belirlenmiş bir yörenin nüfus miktarını tespit etmek amacıyla, hane sayılarının belirli bir katsayı ile çarpılması yoluna gidilebilir. Vergi nüfusunun belirli bir katsayı ile çarpılması yerine; yalnızca hane sayılarının değerlendirilmesi yoluna gidilebilir. Böylece bir yerleşmenin tartışmaya açık bazı katsayılarla elde edilen toplam nüfusundan çok, hane sayıları üzerinde bir değerlendirme yapmak mümkün olmaktadır³. Kangal Temettuat defterlerinde Müslüman ve Gayr-i Müslimlere ait vergi evi sayısı bellidir. 110 hane Müslüman ve 16 hane ise Gayr-i Müslim ahalidir. Temettuat kayıtlarında bulunan Kangal'daki toplam hane sayısı 126'dır.

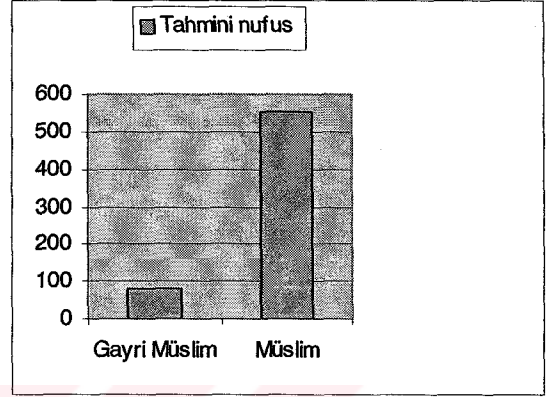
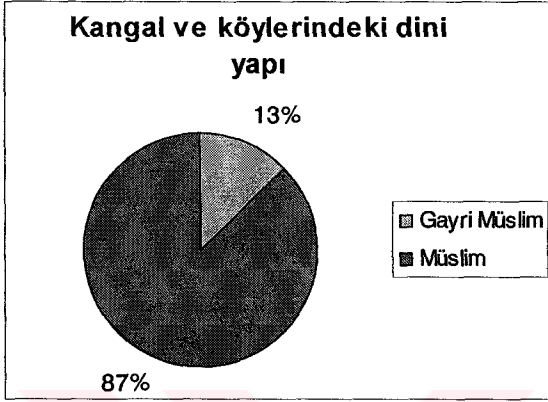
Grafik:1: Kangal kazasındaki Müslüman, G. Müslimlere ait hane sayıları.

¹Said ÖZTÜRK, Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik, Kitabevi, İstanbul-1996, s.35

² Ömer Lütfi BARKAN, "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", Türkiye Mecmuası, C.X., İstanbul-1953, s.12

³ Şevket IŞIK, "Tarihsel Coğrafya Açısından Temettuat Defterlerinin Değerlendirilmesi ve Akçay Havzası Örneği", Ege Coğrafya Dergisi, S.10, İzmir 1999, s.245

Toplam tahmini nüfusa ulaşmak için uyguladığımız yöntemi Kangal kazasının 1884 yılındaki etnik yapısını öğrenmek içinde uyguladığımızda nüfusun %87,4'sinin Müslüman ahaliden oluştuğu, %12,6'ünün ise G. Müslim olduğunu görüyoruz.

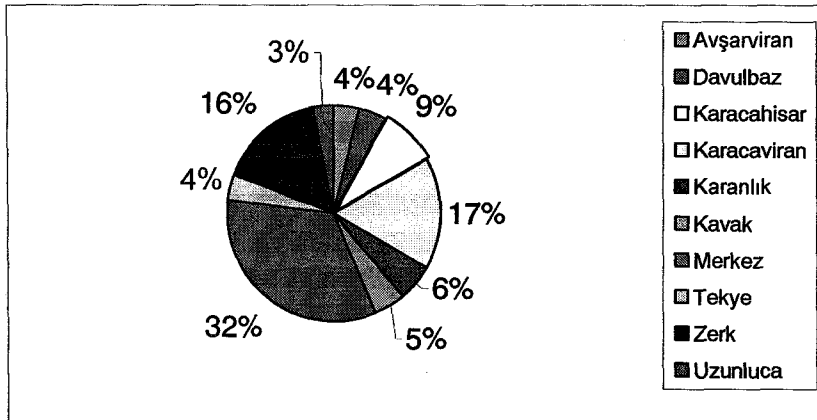

Grafik:3

Grafik:2

Kangal kazasında hane sayısına ve tahmini nüfusa göre dini yapının oranları yukarıdaki grafiklerde gösterilmiştir.

Yine hane sayısına göre sayım yapılan karyelerin büyüklüğü hakkında bazı sonuçlara ulaşmamız mümkündür. Kangal ve çevresinde temettuat defterlerine kaydedilmiş köyler arasında Kangal merkezi hane sayısının %32'sine sahiptir ve en büyük yerleşim yeri burasıdır. Karacaviran köyü %17 ile ikinci büyük yerleşim yeridir. Bunu %16 oranındaki hane sayısı ile Zerk köyü takip etmektedir. En küçük yerleşim yeri ise toplam hane sayısı içindeki %3'lük paya sahip olan Uzunluca köyüdür.

Grafik:4: Hane sayısına göre karyelerin büyüklüğü.

2. Sosyal Hayat

Temettuat defterinde, verginin esas olduğu hane reislerinin isimleri de kayıtlıdır. Hane numarasının yanında hane reisinin ismi verilmektedir. Bu sayede yörede çok kullanılan isimler ve isim verme geleneği ile ilgili bazı değerlendirmeler yapmak mümkün olabilmektedir.

Bu isimler yazılırken, "Mustafa oğlu Ahmed" örneğinde olduğu gibi genellikle şahsın baba adı kullanılarak kimliği belirtilmiştir. En fazla kullanılan isimler Ahmet, Mehmet, Ali, Hasan, Hüseyin, Osman, Ömer, Mustafa gibi, Türkler'in İslamiyet'i kabulüyle birlikte dilimize giren isimlerdir. Ancak Gayri müslimlerin yaşadığı Merkez karyede Ermenice isimler kullanılmıştır. Bu isimlerden en çok dikkati çeken Serkes, Mıgırdıç, Takos, Torves, Setan v.b. gibi isimlerdir.

Sosyal bakımdan adlar gibi sıfatların da şahısların belli özelliklerini göstermesi bakımından önemi büyüktür. Kara, sırk, köse, kel, kaba sakal, molla, ağa, efendi, topal, çolak gibi sıfatlar kullanılarak kişilerin eşkallerine ve toplumsal statülerine yer verilmiştir. "Sırk", "Köse oğlu Ali"⁴, "Kaba Sakal oğlu Halil"⁵, "Topal Hüseyin oğlu Musa"⁶, "Kara oğlu Deli Hasan"⁷, "Kel Hasan oğlu Abdullah'ın"⁸, "Çolak Ömer oğlu Muhammed"⁹, "Molla oğlu Hasan'ın"¹⁰, "Ahmed oğlu Yetim Hasan'ın"¹¹ v.b. gibi. Yer isimleri de lâkap olarak isimlerin başına getirilerek, kullanılmıştır. "Tekyeli", "Gürünlü" gibi. Bundan, o şahsın aslen nereli olduğu, diğer bir ifade ile nereden geldiği anlaşılabılır. Tekyeli oğlu İbrahim¹², Gürünlü oğlu Hüseyin¹³ v.b. gibi. Yine temettuat defterlerindeki bu kayıtlardan kişinin hangi Türk boyuna mensup olduğu konusunda da bazı verilere

⁴ ML.VRD.TMT. nr. 13793, s.16

⁵ ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.10

⁶ ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.41

⁷ ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.42

⁸ ML.VRD.TMT. nr. 13793, s.3

⁹ ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.43

¹⁰ ML.VRD.TMT. nr. 13793, s.44

¹¹ ML.VRD.TMT. nr. 13793, s.46

¹² ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.30

¹³ ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.7

ulaşmaktayız. Kavak karyesinde yaşayan Avşar oğlu Ali¹⁴ nin Avşar boyundan olma ihtimali yüksektir.

Hane reislerinin mesleklerine istinaden de bazı lakapların verildiği de görülmektedir. Değirmenci oğlu Veli, Değirmenci oğlu Ali¹⁵ v.b. isimlerden bazı hane reisleri arasındaki akrabalığı tespit etmek de mümkündür. Özellikle kardeş olanların belirtilmesi, baba adı aynı olanların bulunması bunların kolayca anlaşılmasını sağlamaktadır. Örneğin Zerk karyesinde kayıtlı olan Gani oğlu İsmet ile Gani oğlu Veli'nin kardeş oldukları anlaşılmaktadır

Temettü defterleri, sadece aile adlarının değil, yörede kullanılan şahıs adlarının tespiti bakımından da mühim kaynak vazifesi görmektedir. Şahıs adlarında göze çarpan özelliklerden biri de baba-oğul aynı adı taşıyanların sayılarında görülmektedir. "Cemil oğlu Cemil'in"¹⁶ gibi baba oğul aynı ismi taşıyan hane reisleri mevcuttur. Babası, doğumdan önce ölmüş bir çocuğa baba adının verilmiş olması mümkündür. Ancak babasıyla aynı adı taşıyanların hepsinin yetim kaldıkları da düşünülmemelidir.

Kangal kazasında Gayr-i Müslimlerin kullandığı isimler dışında genellikle günümüzde de Temettuat defteri kayıtlarında geçen isimlerin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Kişiler tarif edilirken, ayırt edici özellik olarak baba adı, meslek, dış görünüşle ilgili kişisel özellikler ve yer isimleri kullanılmıştır. Topçu oğlu Kalaycı Ömer¹⁷, Kara Bekir oğlu Ömer'in¹⁸, "Topal Hüseyin oğlu Musa"¹⁹, Çayırıcı oğlu Hüseyin²⁰, Gürünlü oğlu Hüseyin²¹ v.b. gibi.

Temettü defterlerinin sosyal tarih açısından mühim olan hususlarından biri de hane reislerinin faaliyetlerinin kaydedilmiş olmasıdır. Bu verilerden kazada yaşayan insanların ekonomik durumları ve sosyal konumları ile ilgili birtakım bilgilere ulaşabiliriz. İmam, muhtar, yetim, fukara, ırgat, çoban, tüccar gibi

¹⁴ ML.VRD.TMT. nr. 13792, s.6

¹⁵ ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.40

¹⁶ ML.VRD.TMT. nr. 13792, s.7

¹⁷ ML.VRD.TMT. nr. 13793, s.7

¹⁸ ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.17

¹⁹ ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.41

²⁰ ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.18

²¹ ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.7

insanların statüleri ve sosyal ve ekonomik durumları hakkında da bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler bazen isminin önünde belirtilirken bazı durumlarda ise toplam gelirleri yazılırken “ırgatlığından temettuuı, çobanlığından ticareti, kiracılık ticaretinden geliri” gibi ifadelerle belirtilmiştir.Örneğin Zerk karyesinde Gani Oğlu Veli’nin gelirleri yazılırken “Merkumun bir re’s merkeb ile kiracılık ticaretinden temettu’âtı”²² Karacaviran karyesindeki Mustafa oğlu Hasan’ın kayıtlarında ise; “Merkumun karye-i mezbûrda Çobanlık ticaretinden temettu’âtı”²³ şeklinde not düşülmüştür.

1260-61 (1844-45) tarihli temettuat sayımlarında “kalaycı”, “muhtar”, “imam”, “çoban”, “ırgat”, “keşiş” gibi hane reisinin mesleği veya yaptığı faaliyetler de yazılmıştır.

Her hane reisinin mesleğinin verilmesi, bize nüfusun faaliyet kolları hakkında birtakım bilgiler vermektedir. Mesleklerin yazılmış olması, yörede yaşayan insanların o dönemdeki faaliyetlerinin türlerini, en çok hangi faaliyetin yapıldığını, bir köy veya herhangi bir zanaâtın ne ölçüde geliştiğini tespit etmemize imkan sağlamaktadır. Ayrıca meslekler arası dağılımını da bu bilgilerden çıkarmak mümkündür.

Kaza halkının 19. asırdaki ekonomik vaziyeti hakkında temettû’at defterlerindeki ipuçlarından faydalanarak fikir edinmek mümkündür. Buna göre kaza halkının çok büyük bir çoğunluğunun çiftçilikle geçimini sağlamakta olduğu görülmektedir. Herhangi bir geliri olmayan ve ahalinin yardımıyla geçinen kesim fazla değildir. Değirmenci, kalaycı gibi birkaç zanaatkar kesim ile ırgat, çoban ve kiracılık yaparak hizmet sektöründe görev yapanlar da mevcuttur.

Kangal kazasında halkın çok büyük bir çoğunluğu yalnız ziraat ve hayvancılıktan geçimim temin etmektedir. Ancak ziraat ile uğraşanların hepsi toprak sahibi değildir. Toprağı olmayanlar, ailelerinin gücü toprağı işleyip ürününü kaldırmaya yetmeyen büyük toprak sahiplerinin yanında çalışmaktadır. Bunun gibi kısa zamanda ekilip biçilebilecek toprağı az olanlar da kendileri için

²² ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.43

²³ ML.VRD.TMT. nr. 13795, s.18

kullandıkları iş güçlerinden artanı başka birinin yanında gündelikçi, ırgat olarak çalışmakta ve geçimleri için ek kazanç sağlamaktadırlar.

Nispeten Kangal kazasında ve Zerk karyesinde köyün bazı ihtiyaçlarının kendi içinde karşılanmasını temin edecek şekilde ziraat dışında bazı faaliyetlerin mevcut olduğu görüldüğü gibi hangi işin, ne ölçüde yapıldığı da tespit edilebilmektedir. Bu köylerde de ziraat esas geçim kaynağı teşkil etmekle beraber farklı mesleklere de rastlanmaktadır. Geçimini sağlayacak bir toprağı yada geliri olmayan insanlar toprağı fazla olanların yanında çalışmaktadır. Başka birinin toprağını kiralayarak geçim sağlayan hane reisine de rastlanmaktadır. Kalaycılık gibi bazı küçük sanayi kollarının varlığı görülmektedir. Bazı hane sahiplerinin kayıtlarında “Değirmenci oğlu” gibi ifadeler kullanılmıştır. Ama değirmenlerin mevcudiyeti hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Hane reislerinin gelirlerinin eğer varsa ne kadarının sanatlarından, ne kadarının ziraattan olduğu da ayrı ayrı belirtilmiştir. Böylece hangi gelirin ağır bastığı görülebildiği gibi mesleklerinin yazılması ihmal edilmiş olanların da yaptıkları işlerin bu kısımdan tespiti mümkün olabilmektedir.

Kangal’ın tarihi kısmında genişçe yer verdiğimiz gibi Kangal önemli kervan güzergahlarında kurulmuştur. Kangal kazasında kervan ticareti ile de uğraşıldığı Temettuat Defteri kayıtlarından anlaşılmaktadır. Kangal merkezde 1. numaralı hanede kayıtlı Ali Ağanın 7 adet yük devesi olduğu ve bunlardan da yıllık 2100 kuruş gelir elde ettiği görülmektedir²⁴.

Nüfusun önemli bir kısmı köylerde yaşamaktadır. Hane sayısının %32 merkezde oturmaktadır. Geriye kalan %68’i ise köylerde bulunmaktadır.²⁵

B. EKONOMİK HAYAT

Ondokuzuncu yüzyıl Osmanlı bürokrasisinin merkezileşme çabalarının yoğunlaştığı bir dönemdir. Böylece devlet bir yandan etkinliğini arttırırken, bir yandan da daha önceki dönemlerden farklı nitelikler taşıyan ve özellikle de

²⁴ ML.VRD.TMT. nr. 13793, s.2

²⁵ Grafik:4

ekonomik ve sosyal alanlarda yoğunlaşan yeni fonksiyonlar üstlendi. Tanzimat hareketiyle zirveye ulaşan bu gayretler sonucunda devlet organlarının karar ve uygulamalarına açık şekilde yansıyan bir iktisat politikası doğdu ve bu değişimin en bariz şekilde etkilediği alan da ekonominin en geniş sektörü olan tarım kesimi oldu²⁶.

Bu dönemdeki tarımsal ekonominin temel üretim aracı bir çift öküz ile çekilen sapandı; kuru tarım ile buğday, arpa ekimi yapılan iklim kuşaklarında, sabanın odun veya demirden yapılmasının yol açtığı değişiklikler dışında makineleşme dönemine kadar tarım teknolojisinde köklü bir değişiklik görülmez. Bu geleneksel tarımın temel emek birimi ise aile reisi erkeğin simgelediği köylü ailesidir²⁷.

Buğday ve diğer tahıllar hem insanların temel yiyecek maddelerini hem de dönemin ulaşım ve askerî şartları gereği büyük önemi hâiz bulunan hayvanların yiyeceklerini (arpa, saman vs.) sağlamaktaydılar. Osmanlı döneminde hububat üretiminin tarım faaliyetine damgasını vurduğu açık; Öte yandan, nüfus artışı veya hububat ihtiyacının yeterince karşılanamamasına yol açan birtakım gelişmeler sonucunda buğdayın yerine kalitesi daha düşük olmakla birlikte dönüm başına daha fazla verim alınan dan vb. tahılların ekimi ağırlık kazanıyordu²⁸.

Tanzimat sonrasında tarım politikası açısından önemli bir değişim bu konudaki karar alma sürecini işletecek bir bürokratik yapının oluşturulmasıdır. 1839 yılında tarım, sanayi ve ticaretin geliştirilmesiyle ilgili çalışmalar yapmakla görevli olarak "Ticaret Nezareti" kuruldu. Tanzimat döneminde ziraî bürokrasinin gelişmesi açısından daha önemli bir adım 1843'te Meclis-i Ziraat'ın kurulmasıydı. Ziraî üretimin artırılması, dış ticaret dengesinin sağlanması, halkın gelir ve refah seviyesinin yükseltilmesi gibi konularda İncelemeler yaparak gerekli önerilerde bulunma görevini üstlenen bu meclis devletin iktisadî konularla ilgili en yüksek danışma organı idi. Ziraat Meclisi tarafından daha sonra taşrada aynı tür görevleri yerine

²⁶ Tevfik GÜRAN, "Tarım Politikası (1839-1913)", Yeni Türkiye, İstanbul-2000, s.34

²⁷ Halil İNALCIK, "Köy, Köylü ve İmparatorluk" Osmanlı İmparatorluğu- Toplum ve Ekonomi, Eren Yayınları, İstanbul-1993, s.2

²⁸ Mehmet ÖZ, "Osmanlı Klasik Dönemde Tarım", Yeni Türkiye, C.32, İstanbul-2000, s.31

getirmek üzere çoğunluğu bölgelerinin vücûh ve hanedan'ı arasından seçilen Ziraat Müdürleri atanarak tüm ülkeyi kapsayan bir tarım teşkilatı kurulmuş oldu.²⁹

Tanzimat sonrasında yoğunlaşan ziraî gelişme gayretlerinin bir diğer önemli sonucu da Nafia Hazinesi'nin kurulmasıdır. 1843-1846 yılları arasında Anadolu ve Rumeli'nin çeşitli bölgelerinde devlet tarafından halka 12.5 milyon kuruş dolaylarında kredi verilmişti. 1846 yılında bu kredilerden anapara ve faiz ödemesi olarak tahsil edilecek paralardan 10 milyon kuruş dolaylarında bir bölümünün, "Hazine-i Nafia Sermayesi" adı altında bütçe dışı bir tertipte toplanarak yol, köprü yapımı ve onarımı ile halka kredi verilmesinde kullanılacak sürekli bir ziraî gelişme fonuna dönüştürülmesi kararlaştırıldı. Daha sonra genel bütçe dışında tutulan 'evrak-ı sahiha' gelirleri de bu fona tahsis edildi.³⁰

Bir ülke ekonomisinde gelir kaynaklarının dağılımı sektöre göre farklılık gösterdiği gibi yerleşim yeri bölge köy-şehir iskân merkezlerine göre de farklılık gösterdiğini³¹ biliyoruz. Günümüzde bölgeler arası gelir farklılıklarını azaltma yönünde yapılan çalışmalar bunu gösterir.

Şehir hayatı kırsal kesime göre daha karmaşık bir hayatın yaşandığı kalabalık yerleşim merkezleridir. Kalabalık bir nüfus ve buna bağlı olarak artan ihtiyaçlar ve talep hacminin genişliği şehirlerde ekonomik hayatın ihtisaslaşmasını doğurmuştur. Köyler ve daha genel bir ifade ile kırsal kesim ise ekonomik hayatın ihtisas kazanmadığı, buna bir ölçüde ihtiyaçta duyulmadığı ilişkilerin anonim değil şahsileştiği üretimin geçimlik, tüketimin az ve yaygınlaşmadığı, gelir kaynaklarının en önemli alanını tarım ve hayvancılığın oluşturduğu küçük yerleşim birimleridir.

Sanayinin gelişmediği Osmanlı Devleti'nde tarımın toplam hasıla içerisindeki payı yüksektir. Zaten ekonomik yapı genel çerçeve içerisinde tarıma dayanmaktadır.

Bu bölümde dönem içerisinde Kangal Kazası ve çevre köylerinin sosyal ve ekonomik yapıları incelenecek, ağırlıklı olarak ekonomik hayat ve daha özelde de

²⁹ GÜRAN, a.g.e.,s.34

³⁰ GÜRAN, a.g.e.,s.34

³¹ Yüksel ÜLKEN, "Türk Ekonomisinde Tarım Sanayi Dengesizliği ve Kur Politikası", İÜİF, Prof. Süleyman Barda'ya Armağan Özel Sayısı, İstanbul-1988, s.312

tarım konu bütünlüğü içerisinde ele alınacaktır. Aşağıdaki tabloda Kangal ve çevre köylerinin hane sayısı, toplam gelirleri ve vergi yükleri verilmiştir.

Yer	Hane sayısı	Gelirler Guruş	Vergiler Guruş
Avşarviran	5	1992	405
Davulbaz	5	2526	278
Karacahisar	11	4807	780
Karacaviran	21	7836	1485
Karanlık	7	1954	325
Kavak	6	1554	204
Merkez	42	31759	3355
Tekye	5	2644	420
Zerk	20	13348	1353
Uzunluca	4	1478	255
TOPLAM	126	69898	8860

Tablo:4: Kangal ve köylerinin hane sayısı, gelir miktarları ve vergi miktarları.

1. Ziraat

Temettuat Defterlerinden elde edilen bilgiler içinde en kapsamlı olanı hasılat çeşitleri ve bunların miktarlarıdır. Kırsal kesimin gelir kaynaklarının dağılımında zirai gelirlerin çok önemli bir yeri vardır. Aşağıdaki tabloda kazadaki ekilen ve nadasa bırakılan araziler ile çayır ve bostan miktarları verilmiştir.³²

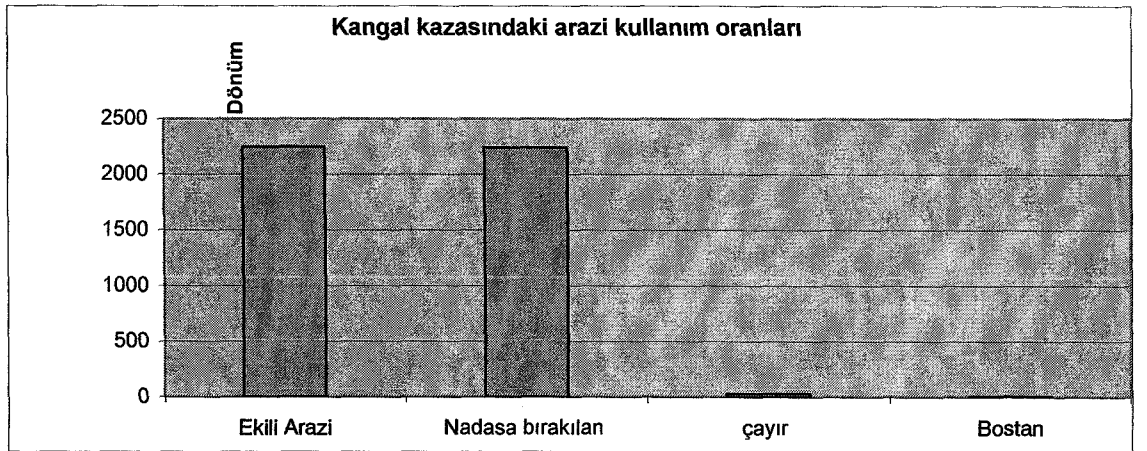
Kangal Temettuat Defterlerine göre ilçede 2247,5 dönüm ekili arazi, 2241,5 dönüm nadasa bırakılmış arazi , 30 dönüm çayır ve 10 dönüm bostan olmak üzere toplam 4529 dönüm kullanılan arazi mevcuttur. Kangal ve kazasında karasal iklimin hüküm sürmesi ve sulı tarıma geçilememesi nadasa bırakılan arazinin de ekili arazi kadar olmasının temel sebebidir. Aşağıdaki tabloda tarım arazilerinin kullanım şekli görülmektedir.

³² Tablo:5

Yer	Ekili Arazi	Nadasa bırakılan	Çayır	Bostan
Merkez	952	970	-	10
Davulbaz	107,5	96,5	8	-
Karacahisar	165,5	165	7	-
Karacaviran	239	234	12	-
Karanlık	81,5	81,5	-	-
Kavak	74	76	-	-
Avşarviran	109	109	-	-
Tekye	86	96	-	-
Zerk	379	369,5	3	-
Uzunluca	54	44	-	-
TOPLAM	2247,5	2241,5	30	10

Tablo:5: Kangal ve köylerinin işlenen toprak miktarları.(Dönüm)

Aşağıdaki grafikte Kangal kazasındaki arazilerin kullanım biçimlerinin toplam arazi içindeki payları görünmektedir.

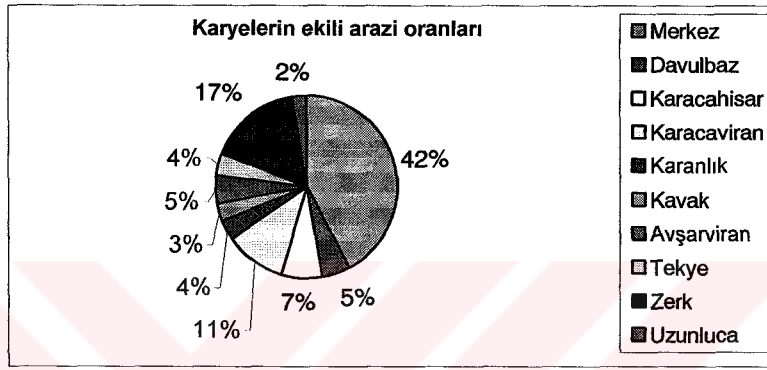

Grafik:5

Ziraat yapılan arazilerin büyük bölümünü ekilen ve nadasa bırakılan araziler oluşturmaktadır. Çayır ve bostan miktarları ekili tarla ve nadas miktarlarına göre çok

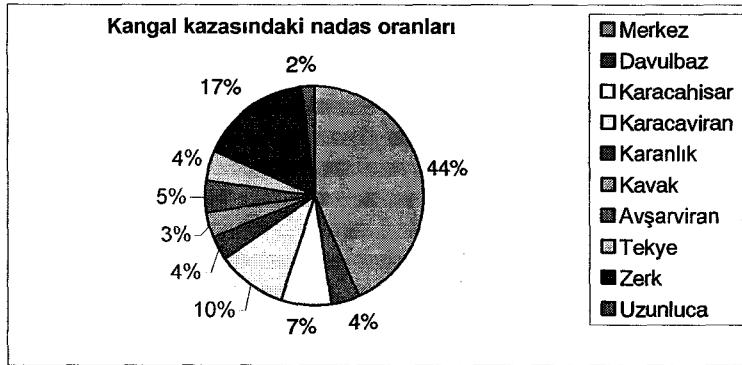
düşüktür. Çayır ve bostan olarak kullanılan arazi miktarı kaza genelinde 40 dönümdür.

Kangal kazasında ekili olan tarla miktarlarına bakıldığı zaman en büyük payı %42'lik oran ile kaza merkezi almaktadır. Bunu %17'lik oran ile Zerk karyesi takip eder. Kavak köyü %3 ve Uzunluca köyü %2'lik ekili arazi oranındaki payı ile son sırada bulunmaktadır. Kangal kazasındaki ekili arazilerin köylere göre dağılımını gösteren tablodan bunlar detayı ile görülmektedir.

Grafik:6

Kangal kazasında ekili arazi ile nadasa bırakılan araziler paralellik göstermektedir. Bölgede sulu tarımın olmaması , iklimin karasal ve bitki örtüsünün bozkır olması dolayısı ile her yıl ekili araziye yakın bir miktar tarlada nadasa bırakılarak dinlendirilmektedir. Nadasa bırakılan arazilerde de yine kaza merkezi en büyük payı almaktadır. Toplam nadasa bırakılan arazilerin %44'ünü merkez oluşturmaktadır. Bunu %17'lik oranla Zerk karyesi takip eder. Ekili arazi miktarlarının köylere oranında olduğu gibi Kavak köyü %3 ve Uzunluca köyü %2'lik nadasa bırakılan arazi oranı ile son sırada bulunmaktadır.

Grafik :7

Yukarıda da belirttiğimiz üzere Kangal kazasında 2247,5 dönüm arazi ekilirken 2241,5 dönüm arazi ise nadasa bırakılmıştır. Nadasa bırakılan araziler ile ekili arazi (mezru tarla) miktarları birbirine çok yakın miktarlardadır.

Temettuat defterlerindeki verilerde hane sayıları ve arazi miktarları verildiğinden dolayı bu verilerden köylerde hane başına düşen ekili arazi ve ekinsiz arazi miktarlarını da bulmamız mümkündür. Yine temettuat defterlerinde ki verilerde Müslüman ahaliye ait hane sayısı ve Gayr-i Müslim ahaliye ait hane sayıları ile bunlara ait arazi miktarları da belirtilmektedir. Buradan Müslüman ve Gayr-i Müslimlere ait arazi miktarları ve oranlarını da çıkarabiliriz. Aşağıdaki tabloda yerleşim yerlerindeki hane sayıları , ekili arazi miktarları ve ekinsiz(nadastaki) arazi miktarları ile bunların hane başına düşen miktarları verilmiştir.

Yer	Hane sayısı	Ekili Arazi (Dönüm)	Hane başına düşen (dn)	Nadasa bırakılan (Dönüm)	Hane başına Düşen (dn)
Merkez	42	952	22,6	970	23,1
Davulbaz	5	107,5	21,5	96,5	19,3
Karacahisar	11	165,5	15	165	15
Karacaviran	21	239	11,4	234	11,1
Karanlık	7	81,5	11,6	81,5	11,6
Kavak	6	74	12,3	76	12,6
Avşarviran	5	109	21,8	109	21,8
Tekye	5	86	17,2	96	19,2
Zerk	20	379	19	369,5	18,5
Uzunluca	4	54	13,5	44	11
TOPLAM	126	2247,5	17,83	2241,5	17,78

Tablo: 6

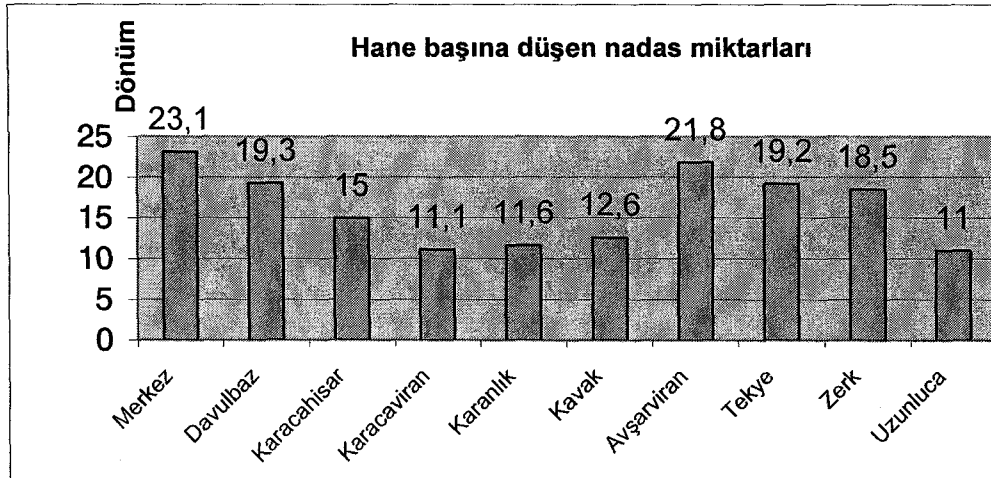
Tablo incelendiğinde kaza genelinde ekili arazilerin hane başına 17,83 dönüm düştüğü gözükmektedir. Kaza merkezi, Davulbaz, Avşarviran ve Zerk köyünde hane başına düşen ekili arazi miktarı kaza ortalamasının üzerindedir. Tekye karyesinde ise oran yaklaşık olarak aynıdır. Diğer köylerde ise bu oran kaza

ortalaması olan 17,83 dönümün altındadır. Hane başına ekili arazinin en az olduğu köyler 11.6 dönüm ile Karanlık köyü ve 11.4 dönüm ile Karacaviran köyüdür. Nadasa bırakılan arazi miktarlarında ise kaza genelinde hane başına 17,78 dönüm düşmektedir. Kaza merkezi, Davulbaz köyü, Avşarviran köyü, Tekye köyü ve Zerk köyü bu miktarın üzerinde ekinsiz tarla miktarına sahiptir. Uzunluca, kavak, Karacaviran, Karanlık ve Karacahisar köylerinde hane başına düşen ekinsiz arazi miktarı kaza ortalaması olan 17,78 dönümden düşüktür.

Hane başına düşen ekili arazi ve ekinsiz arazi miktarlarının köylere oranları aşağıdaki grafiklerde daha detaylı biçimde görülmektedir.

Grafik:8

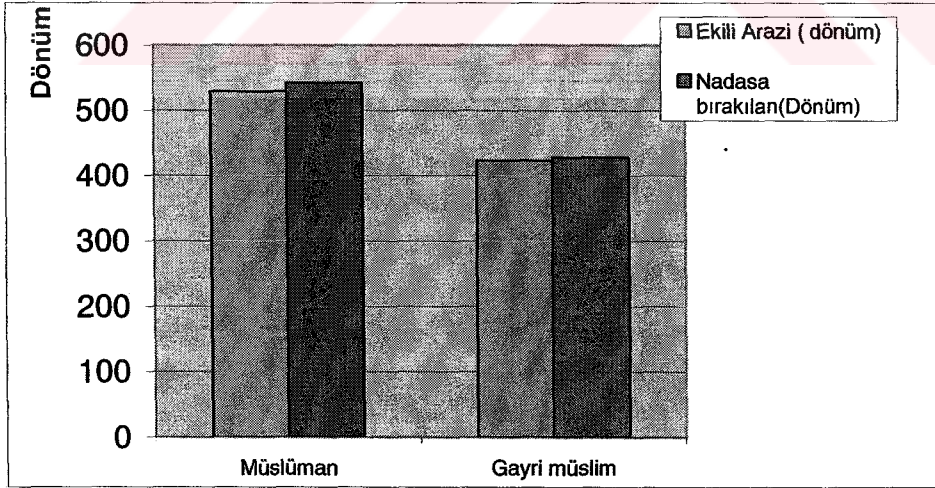

Grafik:9

Yukarıda da belirttiğimiz üzere Temettuat Defterleri'nde ki verilerde Müslüman ahaliye ait hane sayısı ve Gayr-i Müslim ahaliye ait hane sayıları ile bunlara ait arazi miktarları da belirtilmektedir. Buradan Müslüman ve Gayr-i Müslimlere ait arazi miktarları ve oranlarını da bulabiliriz. Kangal Temettuat Defterleri'ndeki bilgilerden kaza merkezinde 16 hanenin Gayr-i Müslim reayaya ait olduğunu çıkarmaktayız. Kaza merkezi dışında Gayr-i Müslim hane yoktur. Kaza merkezinde 16 Gayr-i Müslim vergi evine karşılık 26 adette Müslüman hane bulunmaktadır.

Kangal merkez	Hane sayısı	Ekili Arazi (dönüm)	Hane başına düşen	Nadasa bırakılan (Dönüm)	Hane başına düşen
Müslüman	26	529	20,3	542	20,8
Gayr-i Müslim	16	423	26,4	428	26,7
TOPLAM	42	952	22,6	970	23,1

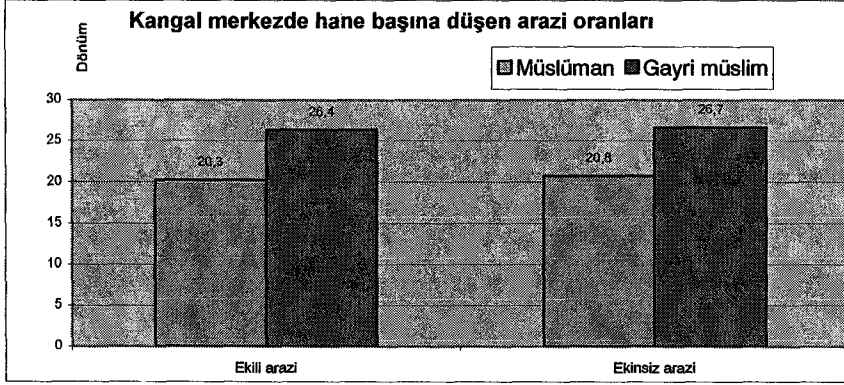
Tablo: 7

Grafik:10

Kangal kazasının merkezinde 26 Müslüman hanenin toplam arazisi (ekinli, ekinsiz) 1071 dönümdür. 16 haneli Gayr-i Müslimlerin arazi miktarı (ekinli, ekinsiz) ise 851 dönümdür.

Müslüman ahaliye düşen arazi toplamda fazladır ancak hane başına düşen arazi oranlarına baktığımızda Gayr-i Müslimlere daha fazla arazi düştüğü gözükmektedir

Grafik: 11

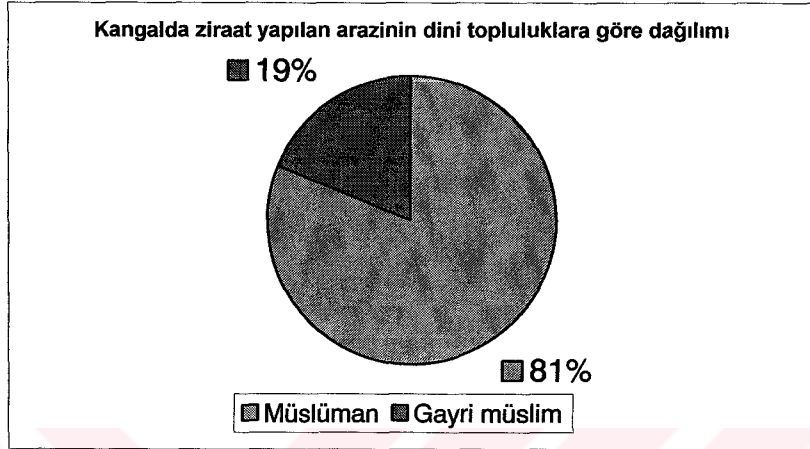
Yukarıdaki grafikte de görüldüğü üzere Müslüman halka hane başına 20,3 dönüm ekinli (mezru) tarla, 20,8 dönüm ekinsiz (Gayr-i mezru) tarla düşmektedir. Bu oran Gayr-i Müslimlerde hane başına 26,4 dönüm ekinli tarla ve 26,7 dönüm ekinsiz tarla miktarlarına çıkmaktadır. Buda göstermektedir ki tahmini nüfus da Gayr-i Müslimlerin toprak gelir oranları Müslüman halka göre daha iyidir.

Kangal kaza merkezinde yaptığımız bu karşılaştırmayı Kangal kazasına tabi diğer yerleşim yerlerine de uygular isek kaza genelinde Gayr-i Müslim ahalinin ekinli ve ekinsiz arazi oranlarını bulabiliriz. Toplam hane sayıları ve toplam arazi miktarları bilindiği için Gayr-i Müslim ahali ve Müslüman ahaliye düşen ziraat yapılan toplam arazi miktarlarını öğrenebiliriz.

Kangal ve çevre köyleri	Hane sayısı	Ziraat yapılan arazi (dn)	Hane başına düşen (dn)
Müslüman	110	3678	33,4
Gayr-i Müslim	16	851	53,1

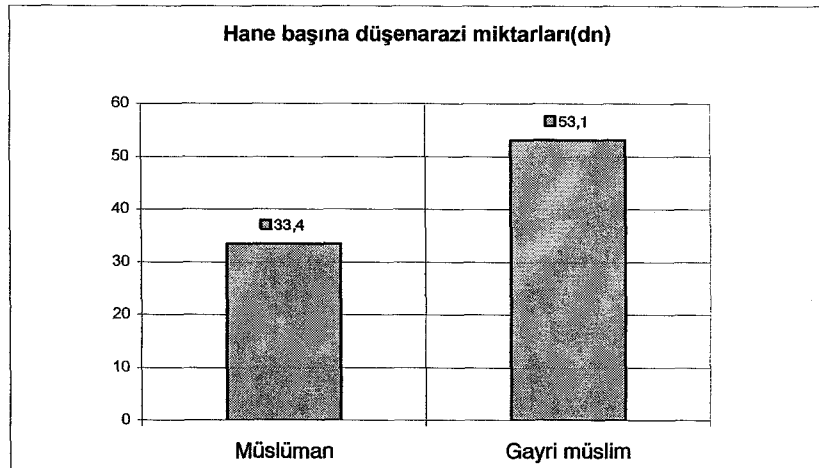
Tablo: 8

Yukarıdaki tabloda ziraat yapılan arazinin Müslüman ve Gayr-i Müslim ahaliye göre dağılımı ile hane başına düşen arazinin dönümü verilmiştir. Aşağıdaki grafikte ise Kangal kazası genelinde ziraat yapılan arazinin Müslüman ahali ve Gayr-i Müslim ahaliye düşen miktarlarının birbirine oranı görünmektedir.

Grafik: 12

Kangal kazasındaki ziraat yapılabilen arazilerin %81'i Müslüman halka %19'u Gayr-i Müslim ahaliye düşmektedir. Tahmini nüfus oranlarında Müslüman ahali %87,4 Gayr-i Müslim ahali ise %12,6'lık bir paya sahiptir. Bunun için hane başına veya tahmini nüfus oranlarına göre yaptığımız ve hane başına düşen arazi miktarlarının tespitinde Gayr-i Müslim ahaliye düşen miktarın fazla olduğu gözükmemektedir.

Grafik: 13

Görüldüğü üzere hane başına Gayr-i Müslim ahaliye 53,1 dönüm arazi düşerken , Müslüman ahaliye 33,4 dönüm arazi düşmektedir.

Kangalda ziraat yapılan arazilerde üretilen ürün çeşitliliği çok azdır. Bölgede karasal iklimin hüküm sürmesi ve sulu tarıma geçilememiş olması ürün çeşitliliğini azaltmıştır. Temettuat defteri kayıtlarında geçen ürünler buğday (hınta) ve arpa (şair) dır.

Aşağıda Temettuat defteri verilerine göre oluşturulmuş olan tabloda Kangal kazasında yetiştirilen ürünlerin öşrü ve toplam üretim miktarları köylere göre verilmiştir. Temettuat defterlerinde yalnızca ürünlerden alınan aşar miktarları yazılıdır. Aşar üretilen ürünlerden 1/10 nispetinde alındığı için alınan aşar miktarını 10 ile çarpınca toplam üretim miktarlarına ulaşılmaktadır.

Yer	Hane sayısı	Hınta öşrü 1/10	Hınta toplam Üretim (ky)	Şair öşrü 1/10	Şair toplam Üretim (ky)
Merkez	42	294	2940	363,5	3635
Davulbaz	5	21	210	37	370
Karacahisar	11	62	620	45	450
Karacaviran	21	90,5	905	61,5	615
Karanlık	7	24,5	245	16	160
Kavak	6	21	210	17,5	175
Tekye	5	38	380	21	210
Zerk	20	176	1760	100	1000
Uzunluca	4	15,5	155	16	160
Avşarvıran	5	26	260	18,5	185
TOPLAM	126	768,5	7685	696	6960

Tablo: 9

Bu verilerden üretilen buğday ve arpanın kilogram olarak karşılığını ve bundan elde edilen gelir miktarlarını da bulabiliriz. Zira Keyl , dörtyüz dirhemden oluşan bir ağırlık ölçüsüdür. Kıyye-ı Aşari (kilo), bin gramdan oluşan ağırlık

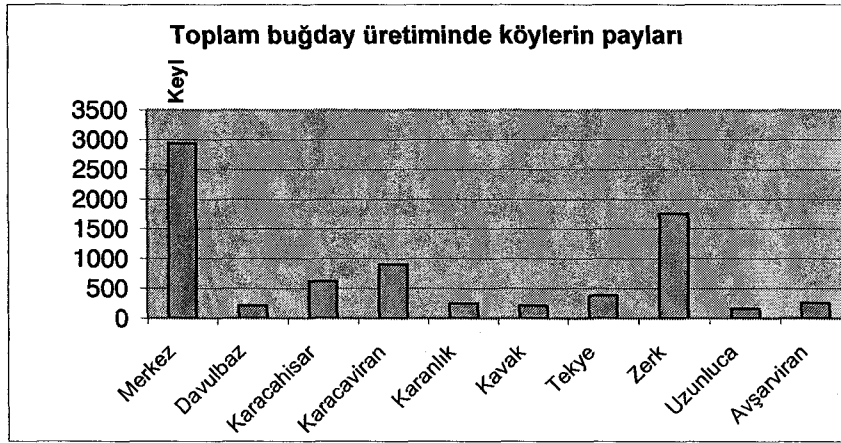
ölçüsüdür. Kıyye-i Atıka (eski okka), eskiden dört yüz dirhem olan bir ağırlık ölçüsü birimidir ve 1282 gramı karşılar. Kıyye-i Cedide (yeni okka), bin gramdan oluşan ağırlık ölçüsüdür, okkanın %78'ini karşılar. Kutu, hububat ölçmekte kullanılan ölçek adıdır. Bir kutu 2,5 okka (3,21 kilo) sekiz kutu bir keyl teşkil ederdi.³³ O halde bir keyl 25,68 kilo etmektedir. Keyl, ölçek olarak kullanılan bir kelimedir.

Yer	Hınta öşri 1/10	Hınta toplam Üretimi (ky)	Toplam üretim Kg	Kazanç(gr)
Merkez	294	2940	75264	11760
Davulbaz	21	210	5376	840
Karacahisar	62	620	15872	2480
Karacaviran	90,5	905	23168	3620
Karanlık	24,5	245	6272	980
Kavak	21	210	5376	840
Tekye	38	380	9728	1520
Zerk	176	1760	45056	7040
Uzunluca	15,5	155	3968	620
Avşarvıran	26	260	6656	1040
TOPLAM	768,5	7685	196736	30740

Tablo:10

Kangal kazası için en önemli tarım ürünü buğdaydır. Kaza ve kazaya bağlı yerleşim yerlerinde en çok üretilen ürün de buğdaydır(hınta). Buğdayı yetiştirilen diğer ürün olan arpa (şair) takip etmektedir. Bu iki ürün kaza halkının temel besin kaynağıdır.Arpa hayvan yemi olarak kullanıldığı için kazadaki hayvancılık açısından da önemlidir.

³³ M. Zeki PAKALIN, Osmanlı Tarih ve Terimler Sözlüğü, C.I, MEB.,İstanbul-1971, s.333

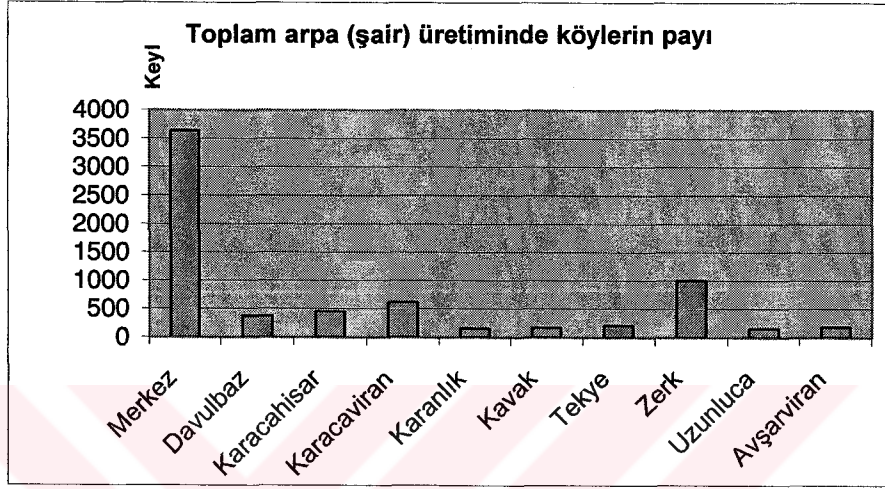
Grafik:14

Kazadaki buğday üretiminde kaza merkezi 75264 kg'lık üretimle ilk sırada yer almaktadır. Zerk karyesinde önemli bir üretim merkezidir. Buğday üretiminde Uzunluca karyesi 3968 kg'lık üretim ile son sırada yer almaktadır. Tabi ki bunda Uzunluca karyesinin hane sayısının az oluşu en büyük etkindir. Uzunluca'nın hane sayısı 5'tir ve bir hanede karyede oturmamakta ve tarımla uğraşmamaktadır.

Yer	Şair öşrü 1/10	Şair toplam Üretimi (ky)	Toplam üretim (kg)	Kazanç(gr)
Merkez	363,5	3635	93056	7270
Davulbaz	37	370	9472	740
Karacahisar	45	450	11520	900
Karacaviran	61,5	615	15744	1230
Karanlık	16	160	4096	320
Kavak	17,5	175	4480	350
Tekye	21	210	5376	420
Zerk	100	1000	25600	2000
Uzunluca	16	160	4096	320
Aşarvıran	18,5	185	4736	370
TOPLAM	696	6960	178176	13920

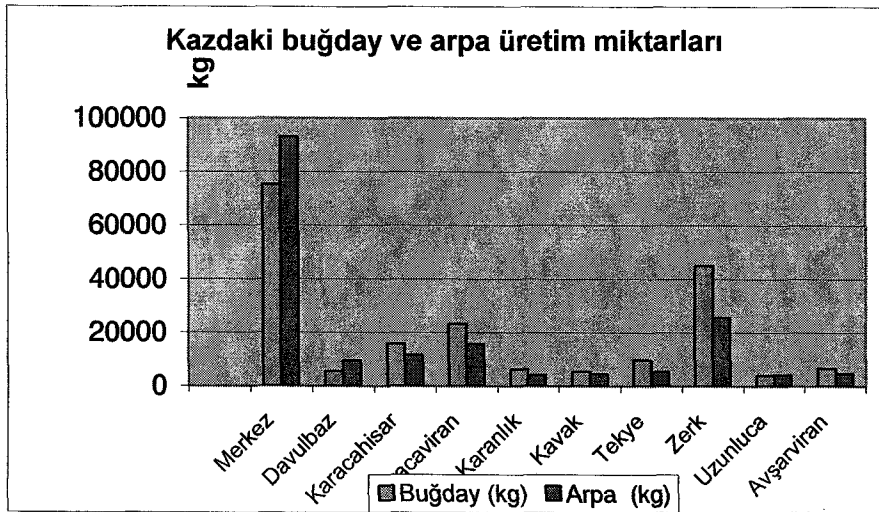
Tablo: 11

Arpa üretiminde de durum buğday üretiminden farklı değildir. Üretimin önemli miktarı kaza merkezinde yapılmaktadır. Burada 93056 kg arpa üretilmektedir. Yine Zerk karyesi 25600 kg.lık üretim ile ikinci sıradadır.

Grafik:15

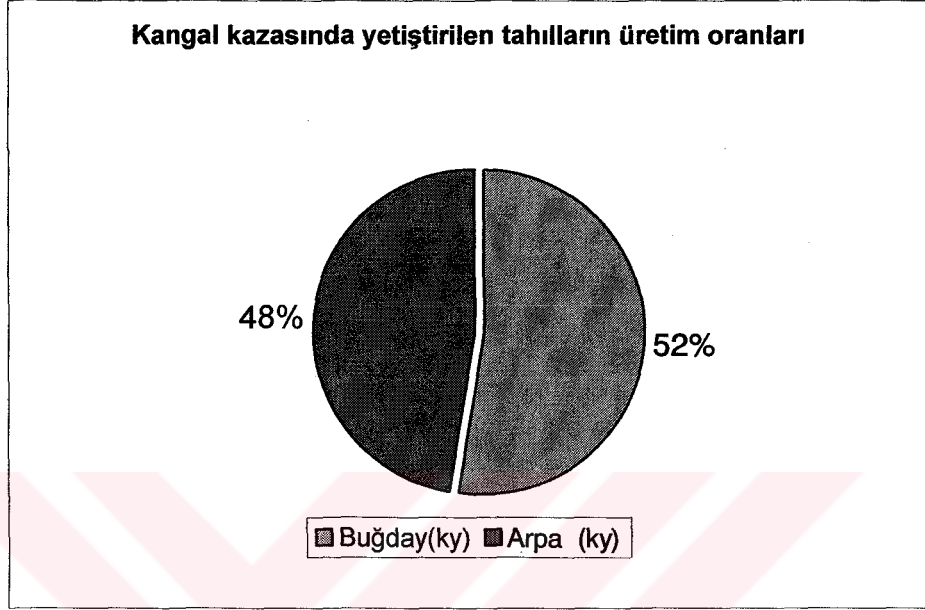
Kazada arpa üretiminde en düşük miktarda üretim Uzunluca karyesinde yapılmaktadır. Bu köydeki toplam üretim miktarı 4096 kg.dır.

Grafik:16

Kazadaki arpa ve buğday üretim miktarlarını karşılaştırdığımız zaman merkez kaza ve Davulbaz köyünde arpa üretim miktarının buğday üretiminden

yüksek olduğunu görüyoruz. Diğer yerleşim yerlerinde buğday üretim miktarı arpa üretim miktarından daha fazladır daha yüksektir.

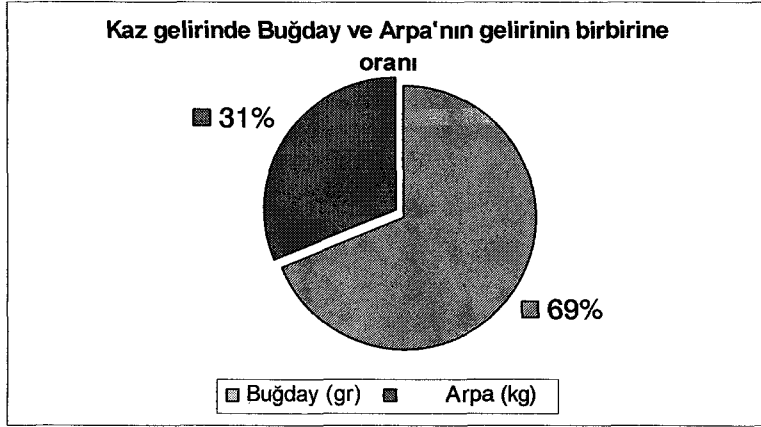
Grafik:17

Temettuat sayımlarında elde edilen veriler kazada yetiştirilen iki tahılnda kazada üretim miktarlarının fazla farklı olmadığını göstermektedir. Kaza genelinde buğday %52'lik payla üretim miktarı olarak arpadan biraz fazladır. Arpanın üretim oranı %48'dir.

Buğday ve arpa üretim miktarları birbirine çok yakın olmasının rağmen ürünlerden elde edilen gelir miktarında farklılıklar mevcuttur. Kaza genelindeki buğday üretiminden elde edilen gelirlerin kaza genelindeki arpa üretiminden elde edilen gelirlerden daha yüksek bir paya sahip olduğunu görüyoruz. Çünkü bu ürünlerin yıllık gelir miktarları farklıdır. Ürünlerin hasılatlarının hesaplanmasında bölge için mahallince tespit edilen hasılat tarifeleri kullanılmıştır. Kangal kazası için tespit edilen hasılat tarifesinde buğday için 4 kuruş³⁴, arpa için 2 kuruş³⁵, tespiti mevcuttur.

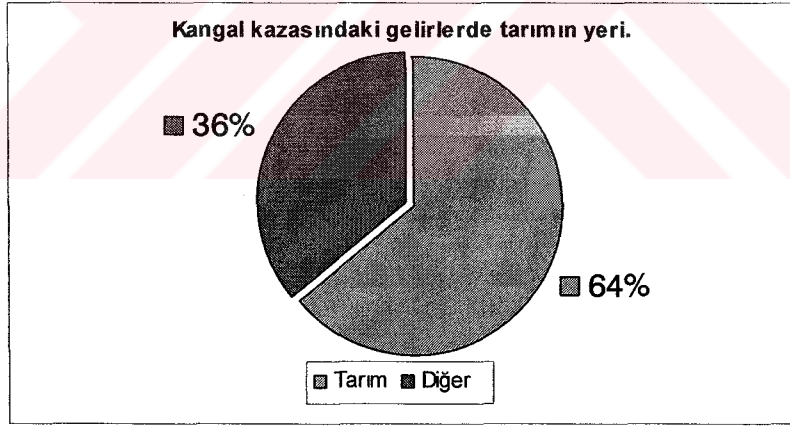
³⁴ ML.VRD.TMT. nr. 13792 s.15

³⁵ ML.VRD.TMT. nr. 13793 s.15

Grafik:18

Yukarıda buğday ve arpadan elde edilen gelirlerin birbirine oranları gösterilmektedir. Buğday gelirleri toplam tahıl gelirlerinin %69'unu karşılık gelmektedir. Arpanın kazada yetiştirilen tahıl ürünleri içindeki toplam kazanç miktarı ise %31'dir.

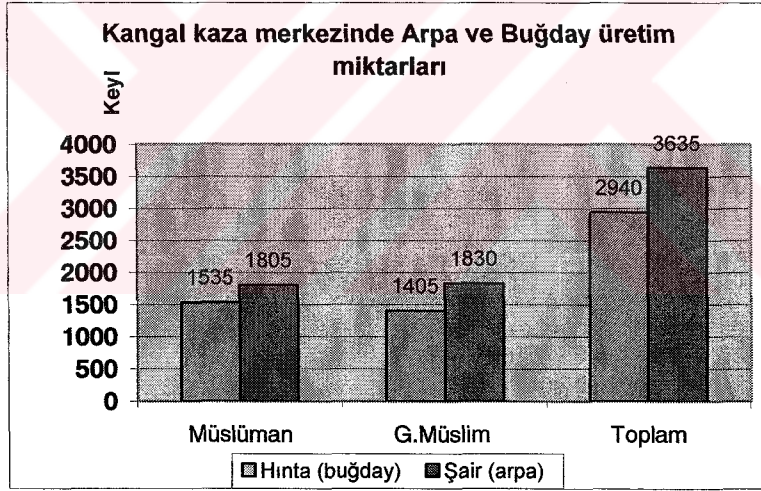

Grafik:19

Kangal kazası gelirleri içinde tarımın çok önemli bir yeri vardır. Çünkü, yukarıda ki grafikte de görüldüğü üzere toplam gelirlerin %64 oranındaki kısmı zirai ürünlerden (buğday- arpa) elde edilmektedir. Geriye kalan %36'lık kısım ise hayvan gelirleri ile ilçede yapılan diğer gelir getiren faaliyetlerden (imamlık, keşişlik, kiracılık, çerçicilik, ırgatlık ve icar gelirleri) elde edilmektedir.

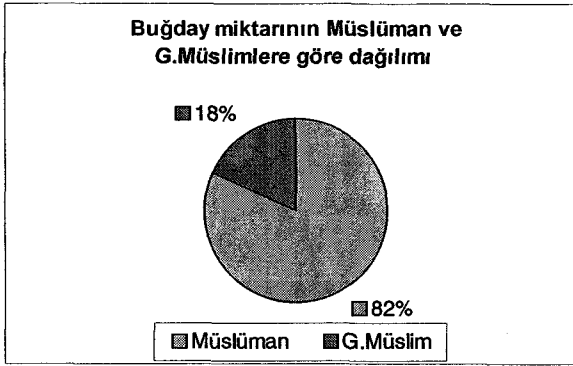
Temettuat defterlerinden Gayr-i Müslim ahalinin tarımsal gelir miktarını ve bunun Müslüman ahali içindeki payını çıkarmamızda mümkündür. Kangal kaza

merkezinde 16 vergi evi Gayr-i Müslim ahaliye aittir. Aynı yerleşim yerinde 26 vergi evi de Müslümanlar aittir. Bu kayıtlarda kaza merkezinde toplam 2940 keyl buğday üretildiği ve bunun 1830 Keyllik kısmının Gayr-i Müslim ahaliye ait olduğunu görmekteyiz. Bu rakamlar kaza merkezinde üretilen buğdayın toplam %52'sinin Müslümanlara, %48'inin Gayr-i Müslimlere ait olduğunu gösterir. Buğday üretim miktarında Müslümanlar fazla gözükmektedir. Ancak hane sayıları veya tahmini nüfuslar göz önüne alınırsa %52'lik oranın Müslüman ahali için çok düşük olduğu gözüktür. Zira kaza merkezinde tahmini nüfus ve hane sayısının %62'si Müslüman'dır. Toplam buğday üretiminin ise yalnızca % 52'lik kısmı Müslümanlara aittir. Gayr-i Müslimler %38'lik nüfus oranlarına karşı kaza merkezinde yetiştirilen buğdayın %48'lik oranına sahiptirler.

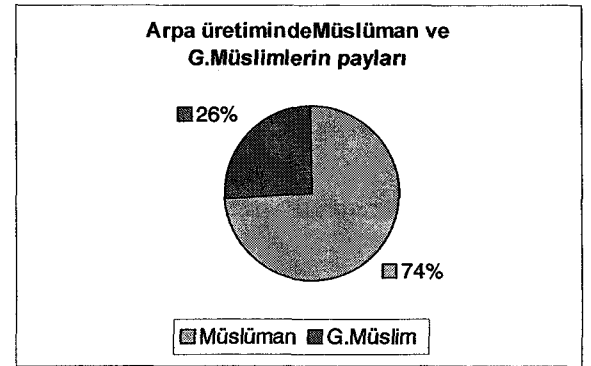

Grafik:20

Kazadaki arpa üretiminde Gayr-i Müslimler ile Müslümanların üretim miktarı hemen hemen aynıdır. Müslümanlar 1830 keyl, Gayr-i Müslimler ise 1805 keyl üretim miktarına sahiptir. Tabi hane sayılarını göz önüne alırsak hane başına düşen arpa miktarında Gayr-i Müslimlerin daha fazla ürüne sahip olduğu görülür. Çünkü ilçe merkezinde 26 Müslüman haneye karşılık 16 hane Gayr-i Müslim hane mevcut bulunmaktadır.

Grafik:21

Grafik:22

Yukarıdaki grafiklerde de görüldüğü üzere Kangal Temettuat Defterinde kayıtlı yerleşim yerleri göz önüne alındığında buğday üretiminde %82, arpa üretiminde ise Müslüman ahali %74'lük bir paya sahiptir. Gayr-i Müslimler ise kaza genelinde üretilen buğday miktarının % 18'ine arpanın ise % 26'sına sahiptir. Kaza genelinde Gayr-i Müslim ahalinin tahmini nüfus oranı %12.8'dir. Gayr-i Müslimler hem buğday üretiminde hem de arpa üretiminde nüfus oranlarının üzerinde paya sahiplerdir. Buda göstermektedir ki Gayr-i Müslimlerin tarımsal üretimde durumları Müslümanlara göre daha iyidir.

2.Hayvancılık

Hayvancılık tarım sektörünün önemli bir uzmanlaşma dalıdır.³⁶ Hayvan yetiştiriciliği, Kangal kazasında en önemli ziraî faaliyetlerden biridir. Burada yaşayan insanlar çeşitli amaçlarla hayvan yetiştirirler. Çekim ve yük taşımada güçlerinden yararlanmak; gübre sağlamak, çiftçinin peynir, yağ, süt, et, deri ve yapağı ihtiyacını karşılamak, bu ürünleri piyasa için üretmek. Köylülerin bunlardan hangilerine ağırlık vereceğini ihtiyaçları tayin eder. Tarla tarımını temel faaliyet olarak yürüten Kangal çiftçisi, hayvanları üretim faaliyetinin yardımcı araçları olarak kullanır. Bu işletmelerde hayvanlar, gübre sağlar, taşıma, çift sürme, harman dökme işlerini görür; çiftçinin hayvan ürünü ihtiyacını karşılar. Buna

³⁶ Tevfik GÜRAN, 19.Yüzyıl Osmanlı Tarımı, Eren Yayıncılık, İstanbul-1987, s.100

karşılık hayvancılığı temel faaliyet olarak yürüten bir çiftçi et, yağ, süt,peynir, deri ve yapağı üretmek üzere de hayvan yetiştirir

Hayvan varlığı, tarımın temel ekonomik faaliyet olduğu sanayi öncesi ekonomilerin bir çeşit birikmiş servetidir. Böyle ekonomilerde millî servetin büyük bir bölümü hayvan varlığından ibarettir³⁷.

Hayvancılık tarımda oldukça eski uzmanlık dallarıdır. Bu uzmanlaşmanın sonucu olarak çiftçiliğe ağırlık veren yöreler ihtiyaç duydukları Çift, çekim ,yük ve besi hayvanlarını, hayvancılığa yönelmiş olan bölgelerden sağlarlar. Nitekim Osmanlı İmparatorluğu'nda çiftçiliğe ağırlık verilen Sivas, Ankara ve Konya gibi vilayetler hayvan ihtiyaçlarını hayvancılığın gelişmiş olduğu Erzurum'dan gideriyorlardı. İmparatorlukta hayvancılık, daima önemli bir faaliyet olmuştur.³⁸

Temettuat defterindeki veriler içerisinde kazada yetiştirilen hayvanlar ve bu hayvanlardan elde edilen gelirler de bulunmaktadır. Gayri menkullerden sonra hayvanlarla ilgili veriler yazılmıştır. Böylece bir köy veya kasabada en çok hangi hayvanların beslenip, yetiştirildiği ve bunlardan ne ölçüde kazanç sağlandığının tespiti mümkün olabilmektedir.

Kangal Temettuat Defteri'ndeki verilere göre 1844-1845'li(H.1260-61) yıllarda kazada camus, inek, öküz, koyun, keçi, deve, at, kısarak, merkep beslenmiş ve bunun yanı sıra arıcılık da yapılmıştır. Bu yetiştirilen hayvanlardan farklı şekillerde yarar sağlanmaktadır. Her hanede hangi hayvandan birkaç tane bulunduğu ve inek, koyun, keçi. deve, kısarak, deveye ait yıllık hasıllar ile arı kovanı sayıları ve bunlardan elde edilen yıllık gelir de kaydedilmiştir. Hayvan çeşitlerinin sayılarının da deftere yazılması, bizi en çok beslenen hayvan ve bu hayvanların birbirine oranına ulaştıracağı gibi, hayvancılıkta en çok hangi hayvan türünün beslendiği verilerine de götürecektir.

Kangal halkının gelir kaynakları içerisinde hayvancılığın önemli bir yeri vardır. Her evde birkaç baş hayvan bulunmaktadır. Temettuat defterine göre Kangal kazasındaki hayvancılığı incelediğimiz zaman ilçede toplam 4072 adet hayvan olduğu (arı kovanı dahil olmak üzere) görülmektedir. Hem hayvanların cinslerine göre toplam adetleri, hemde köylerdeki toplam hayvan sayılarını gösteren tablo aşağıda bulunmaktadır.

³⁷ GÜRAN, a.g.e.,79

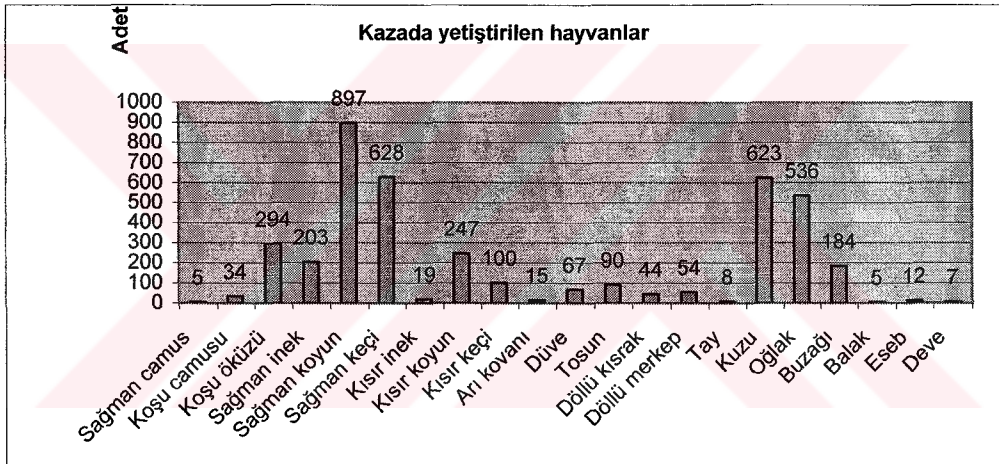
³⁸ a.g.e., s.100

Hayvan cinsi	VERLEŞİM YERİ	Merkez	Avşarvıran	Karanlık	Kavak	Karacavıran	Uzunluca	Davulbaz	Karacahisar	Zerk	Tekye	TOPLAM
Sağman camus		1	-	-	-	-	2	-	2	-	-	5
Koşu camusu		26	-	-	-	6	-	-	2	-	-	34
Koşu öküzü		99	13	12	12	41	10	13	24	58	12	294
Sağman inek		49	6	11	10	44	8	10	22	30	13	203
Sağman koyun		418	46	21	-	58	24	20	82	210	18	897
Sağman keçi		202	17	15	11	95	35	14	33	173	33	628
Kısır inek		8	-	1	-	1	-	1	-	8	-	19
Kısır koyun		90	17	4	-	11	5	15	10	90	5	247
Kısır keçi		19	-	-	4	-	7	3	10	52	5	100
Arı kovanı		-	-	-	-	-	-	-	3	-	12	15
Düve		28	-	2	1	13	4	2	5	8	4	67
Tosun		24	3	4	2	16	2	4	9	21	5	90
Döllü kısarak		11	-	2	1	10	3	1	5	10	1	44
Döllü merkep		16	1	4	3	11	3	-	7	7	2	54
Tay		3	-	-	-	-	-	-	1	4	-	8
Kuzu		235	46	21	-	50	21	20	14	200	16	623
Oğlak		136	17	15	11	102	32	12	35	143	33	536
Buzağı		55	5	13	8	39	6	4	17	25	12	184
Balak		2	-	-	-	-	2	-	1	-	-	5
Esb		6	1	-	-	3	-	-	-	2	-	12
Deve		7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
TOPLAM		1435	172	125	63	500	164	119	282	1041	171	4072

Tablo:12: Kangal Temettuat Defterlerine göre kazada hayvancılık

Tabloyu incelediğimiz zaman Kangal kazasındaki toplam 4072 adet hayvanın 1435 adedi merkez kazada bulunmaktadır. Kangal merkez kazasından sonra en yüksek hayvan sayısının olduğu yer Zerk köyüdür. 1260-61 (1844-45) temettû‘at sayımları Zerk köyünde 1041 adet hayvan olduğunu göstermektedir. En düşük hayvan sayısı ise Kavak köyündedir. Köyde toplam 63 adet hayvan bulunmaktadır. Tabi ki bunda bu köyün hane sayısının az olması etkenini unutmamak gerekir.

Kangal kazasında yetiştirilen hayvanların cinsine bakınca sayıca en çok olan sağmal koyundur. 897 adet sağman koyun bulunmaktadır. Buna 247 adet olan kısır koyun sayısını da eklediğimiz zaman kazadaki koyun sayısı 1139 adet olmaktadır. Buda toplam hayvan sayısının %22’sine tekabül etmektedir.

Grafik:23: Kangal kazasında yetiştirilen hayvan cinsleri ve sayıları.

Yine keçi, oğlak ve kuzu sayıları da kazada yetiştirilen diğer hayvan sayılarına göre fazladır. Temettuat defterlerinden hayvan sayılarını çıkardığımız gibi hayvanlardan elde edilen gelirleri de hesaplamamız mümkündür. Hayvanların hasılatlarının hesaplanmasında bölge için mahallince tespit edilen hasılat tarifeleri kullanılmıştır. Kangal’da her bir Koşu camusu için 20³⁹, koşu öküzü için 15⁴⁰, sağman inek için 20⁴¹, sağman koyun için 6⁴², sağman keçi için 4⁴³, kısır koyun

³⁹ ML.VRD.TMT. nr. 13795 s.5

⁴⁰ ML.VRD.TMT. nr. 13795 s.3

⁴¹ ML.VRD.TMT. nr. 13792 s.11

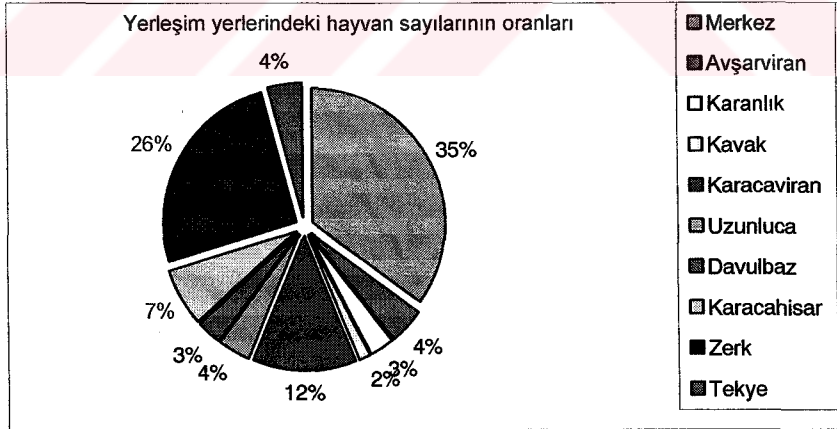
⁴² ML.VRD.TMT. nr. 13793 s.7

⁴³ ML.VRD.TMT. nr. 13793 s.6

için 2⁴⁴, kısır keçi için 1⁴⁵, döllü kısır için 40⁴⁶, döllü merkep için 15⁴⁷, arı kovanında kovan başına 3⁴⁸ ve deve için de 300⁴⁹ kuruş tespit edilmiştir. Bunun yanında kiracılık işlerinde kullanılan yük hayvanları için ayrıca hasılat yazılmıştır. Tosun, düve, kuzu, oğlak, buzağı, eseb, tay gibi hayvanlardan gelir getirmediği için vergi alınmamaktadır. Tosun, düve, buzağı, kuzu ve oğlak gibi ileriki yıllarda gelir elde edilecek hayvanların kayıtlarının altına bazı defterlerde hasılat elde edileceği yani vergilendirileceği yılın kaydı da yazılmıştır. Kümes hayvanları ile ilgili herhangi bir bilgi Temettuat Defterlerinde mevcut değildir.

Gelir getiren hayvanlar içinde adet başına en yüksek geliri yük devesi sağlamaktadır. Kangal Temettuat Defterleri kayıtlarında toplam 7 adet deve yazılıdır ve bundan toplam 2100 kuruş gelir yazılmıştır.

Kangal kazasındaki hayvanların %35'i merkezde yetiştirilmektedir. Yine zirai üretimde olduğu gibi hayvan üretiminde de Zerk karyesi Kangal merkez kazasından sonra ikinci sırada yer almaktadır. Kavak köyü %2'lik pay ile son sırada yer alırken hayvan sayılarında Davulbaz ve Karanlık köyleri % 3'lük bir paya sahiptir. Avşarviran, Uzunluca ve Tekye köylerinin ise % 4'er oranında hayvan yetiştiriciliğinde payları vardır.

Grafik:24: Hayvan sayılarının yerleşim yerlerine dağılım oranları

⁴⁴ ML.VRD.TMT. nr. 13792 s.5

⁴⁵ ML.VRD.TMT. nr. 13793 s.5

⁴⁶ ML.VRD.TMT. nr. 13795 s.9

⁴⁷ ML.VRD.TMT. nr. 13793s.15

⁴⁸ ML.VRD.TMT. nr. 13793

⁴⁹ ML.VRD.TMT. nr. 13793

Yukarıda da belirttiğim üzere temettuat defterlerinde hayvan sayıları ve gelir getiren hayvanların bir tanesinin yıllık geliri bilindiği için yerleşim yerlerindeki hayvansal üretim ve gelir miktarlarını kolayca öğrenebilmekteyiz. Kazada yetiştirilen hayvanlardan bir kısmı doğrudan gelir getirmektedir. Bunlar yavrusu olan ve sağılan dişi hayvanlar ile tarla ekiminde kullanılan koşu hayvanları (koşu öküzü , koşu camusu) ve ulaşım ile taşımada kullanılan hayvanlardır. Bunların etinden, sütünden, yününden ve derisinden gelir elde edilmektedir. Ayrıca yavrulayınca satmak suretiyle de doğrudan gelir elde edilebilmektedir. İnek, koşu öküzü, koşu camusu, koyun, keçi, deve, kısırak ve dişi merkep gelir getiren hayvanlardır. Bunun yanı sıra arıcılık da gelir getiren bir hayvancılık türüdür.

Hayvan cinsi	Bir tanesinin yıllık geliri (kuruş)	Hayvan sayısı (adet)	Toplam geliri (Kuruş)
Sağman camus	40	5	200
Koşu camusu	20	34	680
Koşu öküzü	15	294	4410
Sağman inek	20	203	4060
Sağman koyun	6	897	5382
Sağman keçi	4	628	2512
Kısır koyun	2	247	494
Kısır keçi	1	100	100
Arı kovanı	4	15	60
Döllü kısırak	40	44	1760
Döllü merkep	15	54	810
Deve (yük)	300	7	2100
TOPLAM		2474	22568

Tablo:13 : Gelir getiren hayvanların sayısı ve gelir miktarları

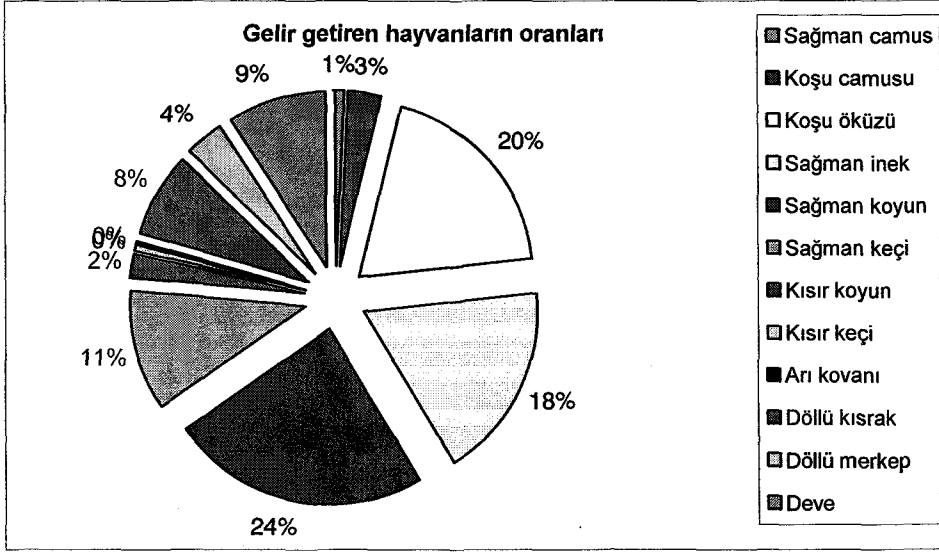
Gelirlerine bakıldığında bu hayvanlardan farklı oranlarda gelir elde edildiği görülmektedir. Yaklaşık aynı geliri getirmelerine rağmen, hayvan türlerinin yazılmasında çok dikkatli davranılmıştır. Yörede hayvancılığın yoğun bir şekilde yapılmasından ve temettuat defterlerinin amacına binaen böyle yazılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki tabloda (Tablo:13) Kangal Temettuat Defterlerinde kayıtlı gelir getiren hayvanların sayıları ve toplam gelirleri gösterilmiştir. Tablo incelendiği zaman Kangal kazasında 2474 adet gelir getiren hayvanın olduğu ve bunlardan 22568 kuruş gelir elde edildiği gözükmemektedir.

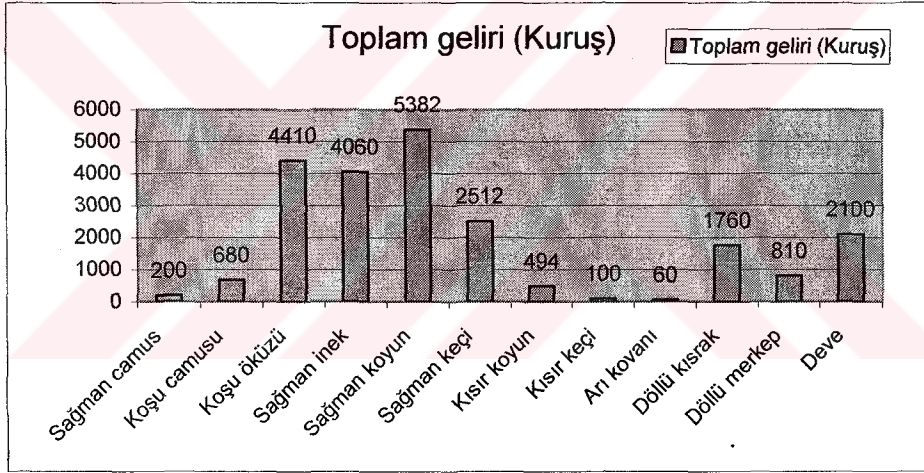
Kangal kazasında en yüksek hayvan geliri 5382 kuruşluk gelir ile sağman koyundan elde edilmektedir. Buna kısır koyundan elde edilen 494 kuruşu da eklediğimiz zaman 5876 kuruşluk bir geliri koyundan elde ediliyor demektir. Bu da Kangal kazasında koyun yetiştiriciliğinin önemli bir yere sahip olduğunu gösterir. Yine Kangal kazasında elde edilen hayvansal gelirlerde koşu camusu ve ineğin de önemli bir yeri vardır.

Kangal kazasında deve sayısı çok az olmasına rağmen develer yük taşımada kullanıldığı ve bilhassa kervan ticaretinde kullanılmaları hasebi ile bir deve başına 300 kuruş gelir yazılmıştır. Zira Kangal kazası önemli ticaret kervanlarının geçtiği bir güzergahta idi. Bundan dolayı deve sayıca az olmasına rağmen kaza da hayvanlardan elde edilen gelirlere baktığımızda %9'luk bir paya sahip olduğunu görmekteyiz.

Kazada 44 adet kısırak olmasına rağmen gelirleri devenin oranından azdır. Kısırakların payı % 8 de kalmaktadır. Kangal Temettuat Defteri kayıtlarında geçen ve gelir getiren hayvanların gelir miktarlarının birbirlerine oranları ve bu hayvanlardan elde edilen gelir miktarlarını gösteren grafikler aşağıda sunulmuştur. Bu grafiklere baktığımızda hayvansal gelirlerde en düşük payın ve en düşük gelir miktarının arıdan elde edildiğini görmekteyiz.

Grafik:25: Hayvanların gelir oranları

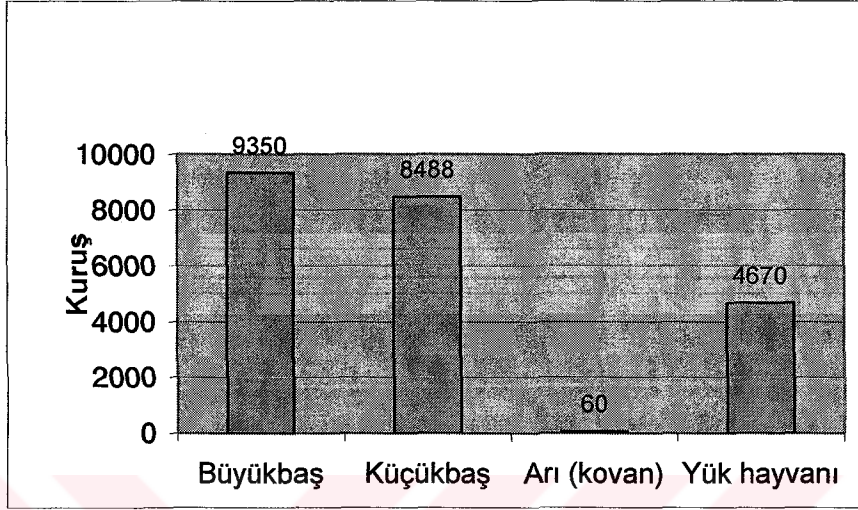
Grafik:26: Hayvanların gelir miktarları

Kangal temettuat defterlerine baktığımız zaman küçük baş hayvan sayısının çok yüksek olduğunu ve yaklaşık gelir getiren hayvan sayısının %75'ini küçükbaş hayvanların oluşturduğunu görmekteyiz. Buna karşılık gelir dağılımında büyükbaş hayvan gelirlerinin kaza genelinde daha fazla olduğunu görüyoruz.

Hayvan topluluğu	Adet	Gelirleri kuruş
Büyükbaş	536	9350
Küçükbaş	1872	8488
Arı (kovan)	15	60
Yük hayvanı	105	4670

Tablo: 14:Kazadaki gelir getiren hayvanlar

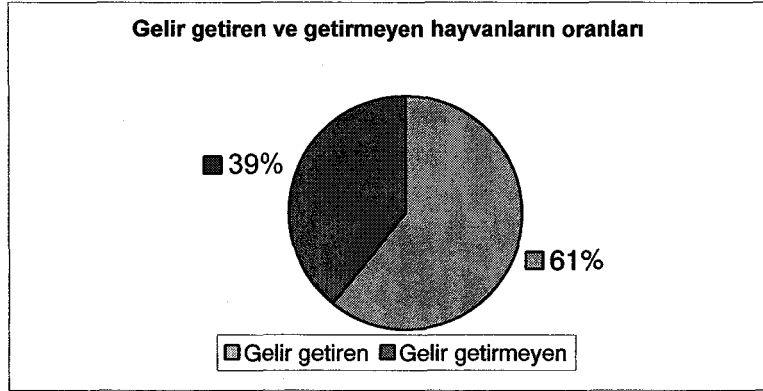
Aşağıdaki grafiklerde Kangal kazasındaki büyükbaş hayvanlar,küçükbaş hayvanlar, yük ve taşıma işinde kullanılan binek hayvanları ile arıcılık hakkında veriler sunulmuştur.

Grafik: 27

Tabloda (Tablo 14) küçükbaş hayvan sayısının yüksekliği görülmektedir. Yukarıdaki grafikte ise Kangal kazasındaki büyükbaş hayvanlar,küçükbaş hayvanlar, yük ve taşıma işinde kullanılan binek hayvanları ve arıcılıktan elde edilen gelirlerin miktarları verilmiştir.Adet olarak küçükbaş hayvancılık fazla olmasına rağmen gelir sıralamasında büyük baş hayvanlardan elde edilen gelir daha fazladır. Arıcılık ise kazada yaygın değildir. Yalnızca iki hanede olan toplam 15 kovan arı bulunmaktadır ve yılda toplam 60 kuruş gelir elde edilmektedir. Arıcılığın kaza ekonomisindeki yeri çok düşük görülmektedir.

Kangal kazasındaki toplam 4072 adet hayvanın 2474 adedi gelir getiren yani vergiye tabi olan hayvanlardır. Bunun yanında 1598 adette gelir getirmeyen hayvan (kuzu, oğlak, buzağı,tosun,düve v.b.) mevcuttur. Bu veriler Kangal Temettuat Defteri kayıtlarındaki hayvanların %61'inin gelir getiren hayvan %39'unun ise gelir getirmeyen diğer bir ifade ile vergiye tabi olmayan hayvanlardan olduğunu görmekteyiz.

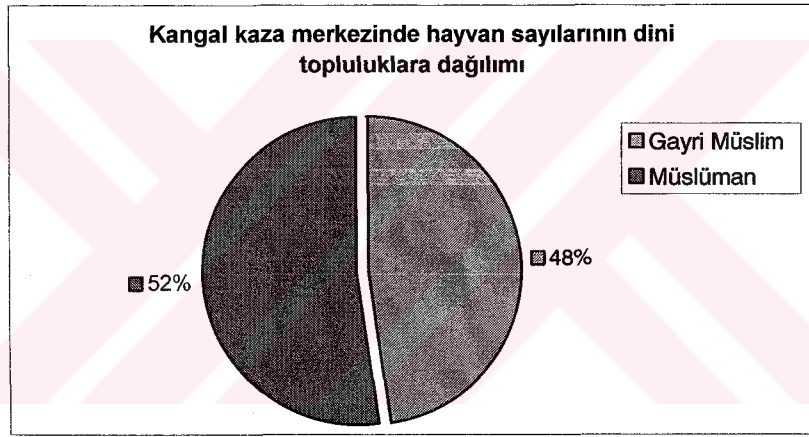
Grafik: 28

Kangal merkez		
Hayvan cinsi	Gayr-i Müslim ahalinin hayvan miktarı (adet)	Müslüman halkın hayvan miktarı (adet)
Sağman camus	1	-
Koşu camusu	11	15
Koşu öktüzü	46	53
Sağman inek	35	49
Sağman koyun	185	151
Sağman keçi	124	78
Kısır inek	5	3
Kısır koyun	-	90
Kısır keçi	-	19
Düve	13	15
Tosun	12	12
Döllü kısarak	5	6
Döllü merkep	7	9
Tay	3	-
Kuzu	115	120
Oğlak	82	54
Buzağı	19	36
Balak	1	2
Eseb	-	6
Deve	-	7
TOPLAM	664	725

Tablo:15

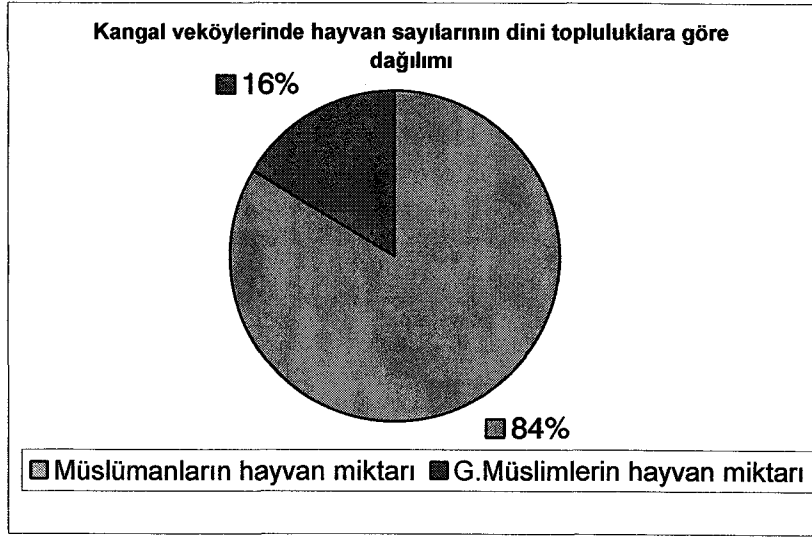
Temettuat defteri verilerinden kazadaki Gayr-i Müslim ahaliye ait hayvan varlığı ve bunun toplam hayvan içindeki oranını tespit etmemiz de mümkündür.

Kangal kazasının merkezinde sayımın yapıldığı dönemde 16 adet Gayr-i Müslim vergi evi vardır. Aynı bölgede 26 vergi evi de Müslüman ahaliye aittir. Bu ikisinin karşılaştırılması Müslüman ve Gayr-i Müslimlerin hayvan varlıkları hakkında bize birtakım fikirler vermektedir. Kaza merkezindeki hayvan sayılarının % 48'i Gayr-i Müslim ahaliye aittir. %52 si ise Müslüman ahaliye aittir. Bunu hane sayıları ve tahmini nüfus miktarları ile oranladığımız zaman hane sayısının ve tahmini nüfusun %62'sinin Müslüman, %38'inin ise Gayr-i Müslimlerden olduğunu görmekteyiz.

Grafik:29

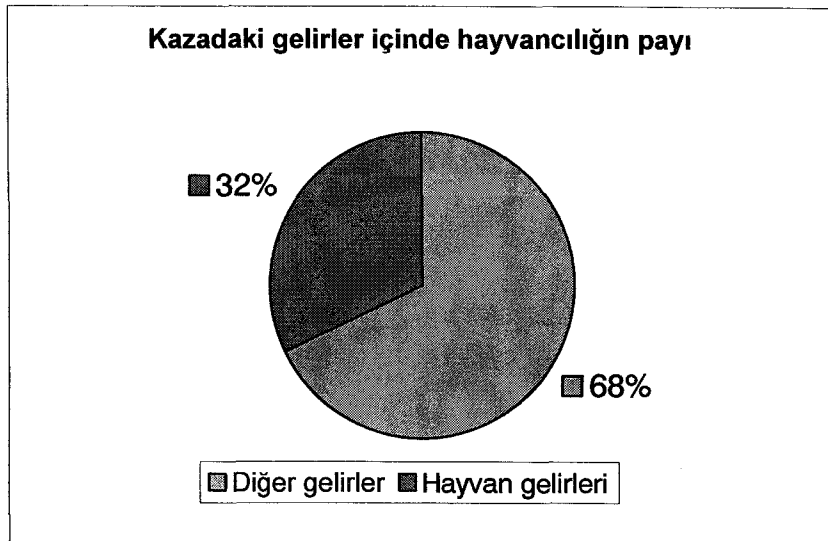
Hayvan sayılarının bize gösterdiği verilerden Gayr-i Müslim ahalinin hane başına daha fazla hayvana sahip olduğunu göstermektedir. Normal şartlarda Gayr-i Müslimlerin nüfus yoğunluğu oranına göre Kangal kazasında ki hayvanların %38'ine sahip olmaları gerekirdi. Aynı yöntem ile Kangal kaza merkezi ile birlikte çevre köylere göre Gayr-i Müslimlerin hayvan sayıları ve oranlarını da bulabiliriz. Kangal kazası ve bağlı köylerinde hayvan sayılarının dini topluluklara göre dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik:30

Burada görüldüğü üzere toplam hayvan sayılarının %84'ü Müslüman halka %16 sı ise Gayr-i Müslim halka aittir. Oysa hane sayıları ve tahmini nüfus oranlarında Gayr-i Müslim halkın toplam nüfustaki payı % 12'dir.

Temettuat defterlerinde köylerin toplam gelirleri yazılmıştır. Biz buradan hayvancılığın kazada toplam gelirlerdeki payını bulabiliriz. Aşağıdaki grafikte bu gösterilmiştir. Hayvancılığın kazada elde edilen gelirlerin %32 sini karşıladığını görmekteyiz.

Grafik:31

1260-61 (H.1844-45) tarihinde yapılan temettuat defteri verilerinden Kangal kazasında toplam gelirin 69898 kuruş olduğunu çıkarıyoruz. Bu gelirlerin 22568 kuruşluk bölümü hayvansal gelirlerdir. Hayvansal gelirler hesaplanırken kiracılık işlerinde kullanılan ve yine hayvan üzerinden elde edilen gelir ile çobanlık gibi dolaylı yünden hayvancılıktan elde edilmiş olan gelirler bu miktarların dışında tutulmuştur. Arı kovanları ve yük devesinin gelirleri bu rakamlara dahildir.

3. Gelir Kaynaklarının Dağılımı

Bir ülke ekonomisinde gelir kaynaklarının dağılımı sektöre göre farklılık gösterdiği gibi yerleşim yeri bölge köy-şehir iskân merkezlerine göre de farklılık gösterdiğini biliyoruz.

Şehir hayatı kırsal kesime göre daha komprime bir hayatın yaşandığı kalabalık yerleşim merkezleridir. Kalabalık bir nüfus ve buna bağlı olarak artan ihtiyaçlar ve talep hacminin genişliği şehirlerde ekonomik hayatın ihtisaslaşmasını doğurmuştur.

Köyler ve daha genel bir ifade ile kırsal kesim ise ekonomik hayatın ihtisas kazanmadığı, buna bir ölçüde ihtiyaçta duyulmadığı ilişkilerin anonim değil şahsileştiği üretimin geçimlik, tüketimin az ve yaygınlaşmadığı, gelir kaynaklarının en önemli alanını tarım ve hayvancılığın oluşturduğu küçük yerleşim birimleridir Kangal kazasındaki gelir kaynaklarına baktığımız zaman bu gelir kaynaklarının üç temele oturduğunu görmekteyiz. Bunlar tarımsal gelirler, hayvansal gelirler ve diğer (imamlık, keşişlik, kiracılık, çerççilik, çobanlık, icar v.b.) gelirler olduğunu görmekteyiz.

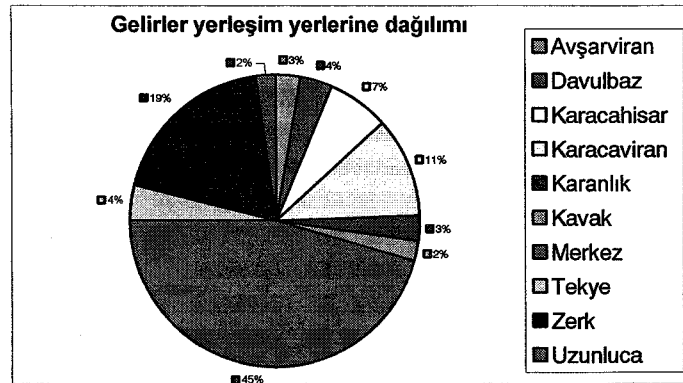
Sanayinin gelişmediği ve belirli bölgelere münhasır kaldığı Osmanlı Devleti'nde tarımın toplam hasıla içerisindeki payı yüksektir.⁵⁰ Zaten Kangal kazasında da ekonomik yapı genel çerçeve içerisinde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.

⁵⁰ ÖZTÜRK, a.g.e., s.109

Yer	Hane sayısı	Gelirler Kuruş	Hane başına düşen (kuruş)
Avşarvıran	5	1992	398,4
Davulbaz	5	2526	505,2
Karacahisar	11	4807	437
Karacavıran	21	7836	373,1
Karanlık	7	1954	279,1
Kavak	6	1554	259
Merkez	42	31759	756,1
Tekye	5	2644	528,8
Zerk	20	13348	667,4
Uzunluca	4	1478	369,5
TOPLAM	126	69898	554,7

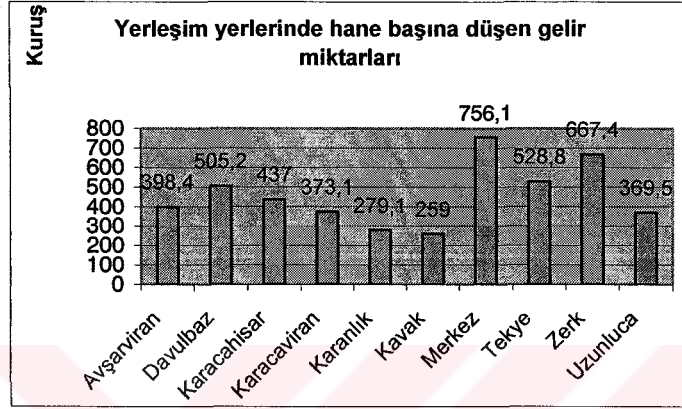
Tablo :16

Kangal'da ki gelir miktarlarına baktığımız zaman gelirin önemli bir kısmının kaza merkezinde toplandığını görüyoruz. Gelirlerin 31759 kuruşluk kısmı merkezdeki insanlar tarafından elde edilmiştir. Bu veriler Kangal kaza merkezinin toplam gelirin % 45'ine sahip olduğunu göstermektedir. Geriye kalan % 55'lik kısım ise dokuz adet köyün gelirlerinden oluşmaktadır. Bu yerleşim yerleri arasında en yüksek paya Zerk köyü, en düşük paya ise Uzunluca köyü sahiptir. Gelirlerin yerleşim yerlerine göre dağılımının oranlarını gösteren grafik aşağıda sunulmuştur.

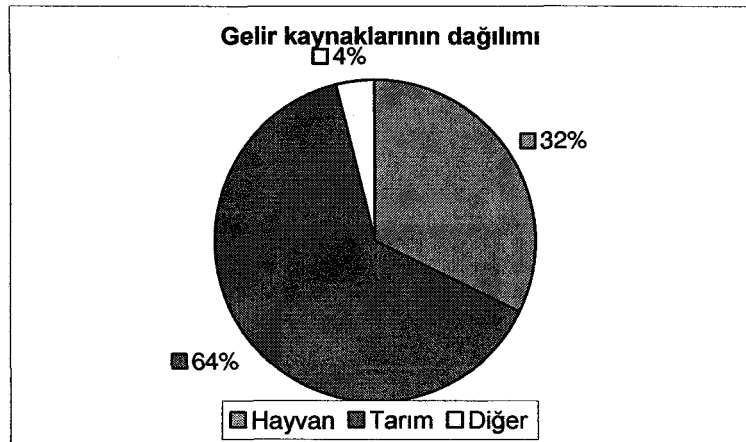
Grafik:32

Yukarıdaki verileri incelerken hane sayılarını da göze almak lazımdır. Yerleşim birimlerinde hane başına düşen gelir miktarlarına baktığımızda, hane başına düşen gelir miktarının 259 kuruş ile 756 kuruş aralığında olduğunu göstermektedir.

Grafik:33

Hane başına düşen gelir miktarından Kangal kaza merkezinde bulunan insanların yaşam koşullarının diğer yerleşim yerlerinden daha iyi olduğunu söyleyebiliriz. Kangal kaza merkezinden sonra hane başına düşen en yüksek gelir miktarı 667,4 kuruş ile Zerk köyündeki hanelere aittir. Hane başına düşen gelir miktarlarında en düşük olan köyler Kavak ve Karanlık köyleridir. Kavak köyünde hane başına 259 kuruş, Karanlık köyünde ise hane başına 279 kuruş düşmektedir.

Grafik:34

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Kangal kazası gelir kaynaklarını üç grupta toplayabiliriz. Bunlar tarımsal gelirler, hayvansal gelirler ve diğer (imamlık, keşişlik, kiracılık, çerçicilik, çobanlık ve icar v.b.) gelirlerdir. Bu gelirlerin miktarlarına baktığımız zaman kaza gelirlerinin tarım ve hayvancılığa dayandığını görmekteyiz. Bu gelirler içerisinde tarım ürünlerinden (buğday, arpa) elde edilen gelir %64 (44660 kuruş) ile ilk sırada yer almaktadır. Bu oran kazadaki insanların geçimi için tarımın ne kadar önemli olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Tarımsal faaliyetlerden elde edilen gelirleri %32'lik oranla (22568 kuruş) hayvansal gelirler takip eder. Kangaldaki ekonomik faaliyetlerin temelini yukarıdaki verilerde de gördüğümüz üzere tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. Diğer gelirler başlığı altında topladığımız imamlık, keşişlik, kiracılık, çerçicilik, çobanlık ve icar v.b. gibi faaliyetlerden elde edilen gelir miktarı ise 2670 kuruştur. Bu değer toplam gelirdeki payı ise %4'tür.

1260-61 (1844-45) tarihinde Kangal kazasında yapılan temettuat sayımı kayıtlarından toplam gelir miktarlarının Müslüman ve Gayr-i Müslim ahaliye dağılımını tespit etmemizde mümkündür.

	Hane sayısı	%	Gelir miktarları Kuruş	%
Gayr-i Müslim	16	12,6	12808	18,3
Müslim	110	87,4	57090	81,7
Toplam	126	100	69898	100

Tablo:17

Yukarıdaki tabloda Kangal kaza genelindeki gelirlerin Müslüman ve Gayr-i Müslim ahaliye dağılımı gösterilmiştir. Gayr-i Müslimler kaza genelinde 16 hane ile toplam hane sayısının (toplam tahmini nüfusun) %12,6 sına sahipken, gelir miktarlarında 12808 kuruşla toplam gelirde % 18,3'lük bir paya sahip olmuşlardır. Müslüman ahalinin gelir oranları hane sayılarına oranla düşmüştür. Müslüman halk nüfusun %87,4'ünü oluştururken toplam gelirdeki payı %81,7'ye düşmüştür. Bu

veriler 19. yüzyıl ortalarında Kangal ve çevresinde yaşayan Gayr-i Müslimlerin ekonomik açıdan Müslüman halka göre daha rahat olduğunu gösterir.

C. VERGİLER

Kamu faaliyetlerinin yürütülmesi için ekonomik kaynaklardan siyasi kaynaklarla fon aktarılması anlamını ifade eden vergi, tarımın hakim bulunduğu sanayi öncesi ekonomilerde gelir dağılımının temel mekanizmalarından bir olmuştur. Bu sebeple vergileme hayat şartlarına, gıda tarımı ve yatırım yapma gücünü belirlediği gibi aynı zamanda ekonomik değişmelere cevap verme şeklini de etkiler.

Osmanlı toprak düzeni 16. Yüzyıla gelinceye kadar belli bir tutarlılık içinde iken; bu yüzyılın ikinci yansından itibaren fonksiyonlarını yerine getiremeyen ancak tüm sistemin bileşeni durumunda olmasını da hala yitirmeyen bir duruma gelmiştir. Tımar sisteminin bozulmasının, daha 18. yüzyılın başlarında devlete sunulan risalelerde toprak düzenini ve buna bağlı olarak mali yapıyı sarstığını, sosyal düzenin de bozulmasına sebebiyet verdiği⁵¹ ifade edilmiştir. Tanzimat Osmanlı Devleti'nin bütün kurumları ile yeni bir medeniyete ,batıya yönelişini, vergi düzeni açısından olaya bakıldığı zaman ise günümüze kadar uzanan gelişmelerin anlamlı bir dönemini ifade eder⁵².

Osmanlı ekonomisinde tarımsal üretimin rolünü sadece vergiler bağlamında düşünmek meseleyi bir bütünlük içinde görmemizi engeller. Başta İstanbul olmak üzere şehirlerin iâşesi, ordunun her türlü ihtiyacının (gerek insan unsurunun gerekse savaşlarda hayati rol oynayan hayvanların ihtiyaçlarının) karşılanmasında tarım üretimi merkezi bir rol oynamaktaydı. Ülke düzeninin sağlanmasını reayanın huzur ve adalet ortamı içinde hayatını ve o arada üretim faaliyetini sürdürmesinde gören ve ancak bu yolla hazinenin dolacağına, ordunun ihtiyacının karşılanacağına ve mülkün ayakta duracağına (dâire-i adalet) inanan Osmanlı hükümdar ve yöneticileri, tarım üretiminin kanunlarda belirtilen çerçevede yürütülmesine büyük önem atfediyordu. Osmanlı döneminde köylüler üretimlerinin önemli bir kısmını vergi olarak devlete ve/veya temsilcilerine teslim

⁵¹ Ömer Lütfi BARKAN, Türkiye'de Toprak Meselesi, Gözlem Yayınları, İstanbul-1980,s.852

⁵² Abdullatif ŞENER, Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi, İşaret Yayınları, İstanbul-1990,s.13

etmekle birlikte bu oranın köylünün gücünü zorlayacak boyutlara ulaşmamasına çalışılıyordu. Tarım üretiminin büyük kısmı tahıllardan oluşmakla birlikte bazı yörelerde pirinç, pamuk, baklagiller, meyvecilik, bağcılık vb. ürün dağılımında belirli bir dengeyi sağlayabiliyordu. Üretim ilişkilerinde âyânlık döneminin meydana getirdiği bazı değişikliklere rağmen, köylü ailesinin temel olduğu üretim biçiminin büyük ölçüde devam ettiği anlaşılmaktadır⁵³.

Devletlerin genel ekonomik politikalarında, vergiler ve gelirler arasında bir orantı söz konusudur. Ancak, vergü-yi mahsusa ile hasılat miktarları arasında orantı yoktur. Kazancı az olan daha çok, kazancı çok olan daha az vergi ödeyebilmiştir. Bu adaletsizlik dikkate alındığından, yeni bir sayıma ihtiyaç duyulmuştur⁵⁴.

Yer	Hane sayısı	Gelirler Guruş	Vergiler Guruş	Vergi yükü %
Avşarvıran	5	1992	405	20,3
Davulbaz	5	2526	278	11
Karacahisar	11	4807	780	16,2
Karacavıran	21	7836	1485	18,9
Karanlık	7	1954	325	16,6
Kavak	6	1554	204	13,1
Merkez	42	31759	3355	10,5
Tekye	5	2644	420	15,8
Zerk	20	13348	1353	10,1
Uzunluca	4	1478	255	17,2
TOPLAM	126	69898	8860	12,6

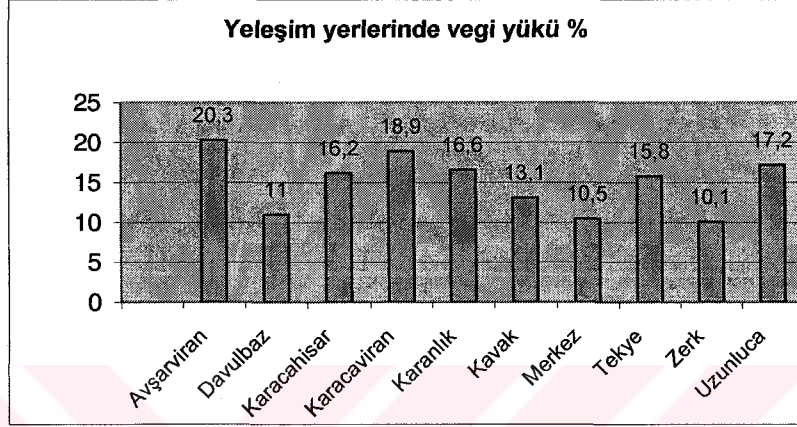
Tablo:18

Yukarıdaki tabloda yerleşim yerlerinin gelirleri, vergileri ve yerleşim yerlerinin gelirlerine göre vergi yükleri gösterilmiştir. Burada yerleşim yerlerine düşen vergi yükünün aynı oranlarda olmadığı görülmektedir. Vergi yükü %10,1 ile

⁵³ Mehmet ÖZ, "Osmanlı Klasik Dönemde Tarım", Yeni Türkiye, C.32, İstanbul-2000, s.27

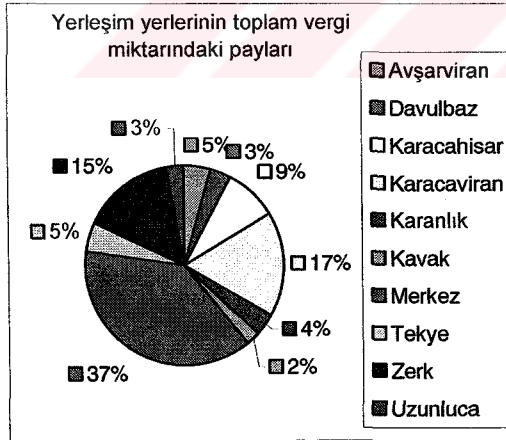
⁵⁴ KÜTÜKOĞLU, a.g.m, s.412

%20.3 aralığında değişmektedir. Vergi yükü en yüksek olan köy Avşarviran'dır. Avşarviran köyünde vergi yükü %20.3 tür. Gelirin vergi miktarına oranının en düşük olduğu yerleşim yerleri ise kaza merkezi ile Zerk ve Davulbaz köyleridir. kaza merkezinde vergi yükü %10.5 Zerk köyünde %10.1 ve Davulbaz karyesinde %11'dir.

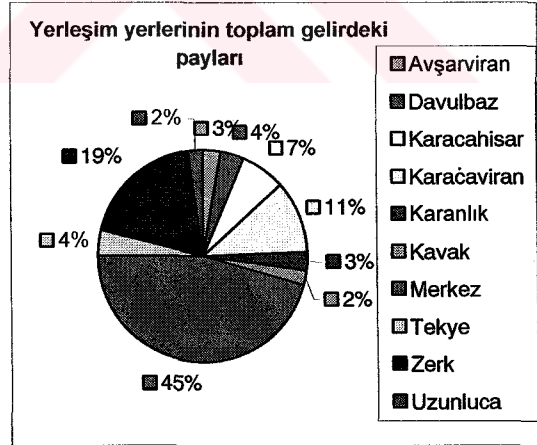

Grafik:35

Kangal Kazasında ki yerleşim yerlerine düşen vergi yükünün yüzdelik oranlarını gösteren grafik yukarıda gösterilmiştir.

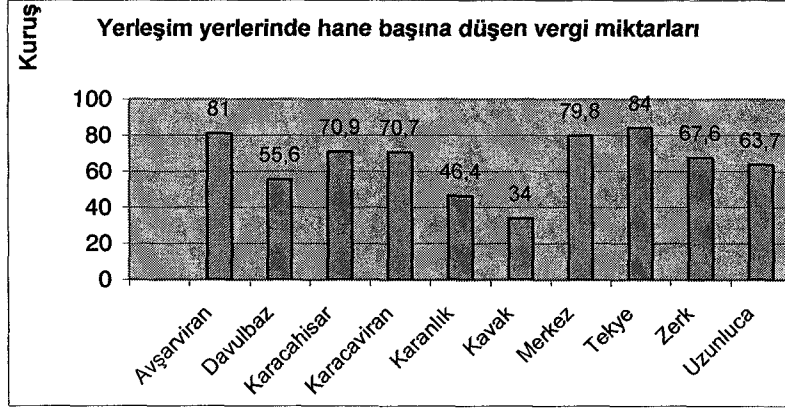
Grafik: 36

Grafik:37

Yukarıdaki grafiklerde de yerleşim yerlerinin gelirdeki payları ve vergideki payları yan yana verilmiştir. Birçok yerleşim yerinde oranın değiştiği açıkça gözükmemektedir. Kaza merkezi toplam gelirin %45'ine sahipken toplam vergideki payı %37 de kalmıştır. Yine önemli geliri olan Zerk karyesinin gelirdeki oranı %19 iken vergi miktarlarındaki oranı %15'e düşmüştür. Bunun yanında gelir

miktarlarındaki payına göre daha fazla vergi ödeyen yerleşim yerleri de mevcuttur. Karacaviran köyünün toplam gelir miktarındaki payı %11 iken vergideki payı %17'ye yükselmiştir. Diğer yerleşim yerlerinde de oranlar değişmiştir.

Grafik:38

Yerleşim yerlerindeki vergi yükünün oranlarının farklı olması yerleşim yerlerinde hane başına düşen vergi miktarlarının da farklı olmasına sebep olmuştur. Yerleşim yerlerinde hane başına düşen vergi miktarları 34 kuruş ile 84 kuruş arasında değişmektedir. Kavak karyesinde bulunan bir vergi evi yılda 34 kuruş vergi öderken Tekye köyünde yaşayan bir köylü 84 kuruş vergi ödemektedir. Bu miktar Kavak köylüsünün ödediği verginin iki katından fazladır. Hane başına düşen vergi miktarları Avşarviran'da 81, Kaza merkezinde 79,8, Karacaviran'da 70,7, Karacahisar'da 70,9, Zerk köyünde 67,6, Uzunluca köyünde 63,7, Davulbaz'da 55,6 ve Karanlık karyesinde 46,4 kuruştur.

Temettuat defterlerinde, her hane reisinin isminin üst tarafında eğik şekilde yazılan vergiler, üç kısımdır. Birincisi aşar, ikincisi vergü-yi mahsusa, üçüncüsü ise Gayr-i Müslim tebadan alınan cizye vergisidir.

Tanzimat idarecileri tarafından örfî vergiler yerine ikame edilen ve "an-cemain vergi", "vergi-i mahsusa", "vergü" ve "komşuca alınan vergü" gibi muhtelif adlar verilen vergü-yi mahsusa H 1256 / M 1840 yılından itibaren tatbik edilmeye başlandı. Vergü-yi mahsusa, herkesin az çok kazancı gözetilerek tevzi edilen ve dikey eşitliği sağlayabilme özelliği gösteren genel bir vergi niteliğini taşımaktadır. Bu verginin miktarı liva ölçeğinde belirlenerek toplam miktar kazalar arasında paylaştırılmakta idi. Sonra kazanın müdür ve meclis azaları,

nüfusun etnik özelliğine göre imam, papaz ve kocabaşı gibi kişilerin katıldığı toplantıda kasaba ve köylere isabet eden hisseler belirlenir, en sonunda köy ve mahalle düzeyinde kişilerin ödeme güçlerine göre paylaştırılır idi⁵⁵.

Verginin tahsil edilecek tutarını tespit, kaldırılan örfî vergilerin toplamı esas alınmış ve verginin mükellefler arasında paylaştırılmasında esas alınan ödeme gücü de tahrir sonucu belirlenmiştir. Bu yeni vergi uygulamasında esas alınan, malî gücün ölçüsü olarak halkın malı, mülkü, ve hayvanı, ticaretle uğraşıyorsa geliri esas alınmakta idi. İşte bu malî gücün hakkaniyetle tespiti ve alınacak verginin malî güç ölçüsünde adil bir şekilde tahsil edilmesi amacıyla yönelik olarak 1844 yılında ülkenin önemli bir kesiminde sayımlar yapılmıştır. Bu sayımlar sonucu "emlâk ve arazi ve hayvanat ve temettuat defterleri" hazırlanmıştır⁵⁶

Yapılan sayımlarda, muhassıllar tahrir köylerden başlamak suretiyle, istisnasız herkesin isim ve şöhretini, ne kadar emlâk, arazi ve hayvanının bulunduğunu, tüccar ve esnafın bir yılda tahmini olarak ticaretini ve kazancının ne kadar olduğunu araştırarak tahrir etmeleri şeklinde idi. Muhassıllara yardımcı olarak kazaların her birine memleketin ileri gelenlerinden birisi meclis tarafından tahrir için görevlendirilecek, maiyetine bir katip verilecekti. Tahrir doğru ve hakkaniyet üzere yapılacak, yanlış ve noksan tahrir yapanlar cezalandırılacaktı .

Temettuat defterleri sayımları esas itibariyle halkın emlâk arazi ve diğer gelirlerinin tespit edilerek ödeme gücüne göre vergilendirme prensibine dayanan bir vergi usulüne uygun olarak hazırlanmış kayıtlardır. Uygulanabildiği takdirde, son derece adaletli bir şekilde halkın mevcut kaynaklarından, kimseyi mağdur etmeden faydalanmak mümkün gözükmektedir.

Vergü-yi mahsusanın tahsili; köy veya mahallenin muhtar, kocabaşı, imam veya papazı yaptıkları tahsilatı hane reisinin adının bulunduğu tevzî defterine kaydedip, sonra parayla beraber defteri kazaya götürme şeklinde idi. Herkesin ödediği vergi kaza meclisindeki deftere işlenip tevzî defterine gelen paranın tutarı ve tarihi yazılıp müdür ve sandık emini tarafından mühürlenmektedir.

⁵⁵ ÖZTÜRK, a.g.e., s.174

⁵⁶ a.g.e., s.175

Verginin tahsilatında ve muhassıllara tesliminde güvenliği sağlamak için zaptiye askerleri de görev almakta idi⁵⁷.

Temettü defterlerinde vergiler her hane reisinin isminin üst tarafında eğik şekilde yazılmıştır. 1261 tarihli defterlerde bir yıl önce vermiş olduğu vergi-i mahsûsa ile birlikte aşar vergisine de yer verilmiştir. Bu bilgiler hane ve numaraların yan veya üstünde isme dik bir şekilde sağdan sola "meslek", "vergi-i mahsûsa", "aşar" sırasıyla yazılmışlardır. Ancak Vergi-i mahsusa ile kazançlar arasında bir orantı yoktur⁵⁸.

Kangal Temettuat Defteri'nde "Vergi-i mahsûsa"ya ait rakam "sene-i sâbıkda bir senede vermiş olduğu"⁵⁹ şeklinde belirtilmiştir. Bazı yerlerde "sene-i sâbıkda vergi-i mahsûsadan bir senede vermiş olduğu" veya "sene-i sâbıkda vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu" şeklinde de verginin cinsinin belirtildiği görülmektedir.

Ancak, yerleşim yerlerindeki vergi oranlarının farklı olduğu gibi aynı yerleşim yerindeki kişiler arasında da vergi yükleri farklıdır. Vergü-yi mahsûsa ile kazançlar arasında tam bir orantı yoktur. Bazı yerlerde kazancı az olanın daha çok; kazancı çok olanın daha az vergi ödediği görülmektedir. Bazen de aynı kazanca sahip hane reislerinin ödedikleri vergilerin farklı olduğu⁶⁰ ya da aynı vergiyi ödeyen hane reislerinin gelirlerinin farklı olduğu⁶¹ Kangal Temettuat Defteri kayıtlarından tespit edilmektedir.

Kangal kazasının 1261 tarihli sayım sonuçlarına göre Müslüman ve Gayr-i Müslim ahalinin kazanç ve vergü-yi mahsusa miktarları ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

⁵⁷ a.g.e., s.175

⁵⁸ ML.VRD.TMT. nr.13793 ,s.25

⁵⁹ ML.VRD.TMT. nr.13793 ,s.3

⁶⁰ ML.VRD.TMT. nr.13792, ML.VRD.TMT. nr.13793, ML.VRD.TMT. nr.13795

⁶¹ ML.VRD.TMT. nr.13792, ML.VRD.TMT. nr.13793, ML.VRD.TMT. nr.13795

	Hane sayısı	%	Gelir miktarları Kuruş	%	Vergi Kuruş	%
Gayr-i Müslim	16	12,6	12808	18,3	1484	16,7
Müslüman	110	87,4	57090	81,7	7376	83,3
Toplam	126	100	69898	100	8860	100

Tablo:19

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere Müslüman halk 57090 kuruşluk gelirlerine karşılık 7376 kuruş vergü-yi mahsusa olarak vergi ödemektedirler. Vergi yükü %12,9'dur. Gayr-i Müslim ahali ise 12808 kuruşluk gelirlerine karşılık 1484 kuruş vergi ödemişlerdir. Gayr-i Müslimlerin vergü-yi mahsusa yükü ise %11,5'tir.

Toplam gelir miktarları ve vergi miktarları defterin sonunda yazılmıştır. Toplamlar yazılırken birtakım yanlışlıklar yapılmıştır. Biz bunlardan defter sonuna yazılan verileri dikkate alarak tabloları oluşturma yoluna gittik.

Kangal Temettuat Defteri kayıtlarında olan bir diğer vergi türü Aşar (öşür) vergisidir. Kelime anlamı 'onda bir' olup içtimai yardım için alınan onda bir nispetindeki vergi⁶².

Tanzimat öncesi aşar vergisinin oranı arazinin verimine bakılarak farklı oranlarda yapıliyordu. Tanzimat'ın aşarla ilgili olarak getirdiği en büyük değişiklik oranıdır. Tanzimat öncesinde arazinin verimine bakılarak farklı oranlarda yapılan tahsilat Tanzimatçılarca hoş karşılanmamış ve Tanzimat'ın uygulandığı yerlerde aşarın kelime anlamına uygun olarak onda bir oranında vergi alınmasına vükelânın oy birliğiyle karar verilmiştir. Tanzimat'ın uygulanmadığı yerlerde ise aşarın, eski tahrir defterlerinde görülen oranlar üzerinden tahsiline devam edilmiştir⁶³.

Tanzimat'ın ilk yıllarında muhassıllar vasıtasıyla emaneten tahsil edilen aşar gelirleri, muhassıllık deneyiminin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine, tekrar iltizama verilmeye başlanmış, ancak aşar tahsil usulünde dönem boyunca sürekli bir arayış sürmüştür ; iki yıllığına beş yıllığına ihaleler yapılmış, hatta bir ara mültezimleri aradan kaldırarak, sorumluluk çiftçinin tamamına ait olmak üzere

⁶² Ömer Lütfi BARKAN, 'Öşür', İ.A., MEB, İstanbul-1945

⁶³ ŞENER, a.g.e., s.262

köylerde meclisler kurulmuşsa da tatmin edici bir tahsil usulünde karar kılınamamıştır⁶⁴.

Yer	Hınta Kuruş	Hınta öşrü 1/10	Şair kuruş	Şair öşrü 1/10	Toplam Kuruş
Merkez	1176	294	727	363,5	1903
Davulbaz	84	21	74	37	158
Karacahisar	248	62	90	45	338
Karacaviran	362	90,5	123	61,5	485
Karanlık	98	24,5	32	16	130
Kavak	84	21	35	17,5	119
Tekye	152	38	42	21	194
Zerk	704	176	200	100	904
Uzunluca	62	15,5	32	16	94
Avşarvıran	104	26	37	18,5	141
TOPLAM	3074	768,5	1392	696	4466

Tablo:20

Yukarıdaki tabloda yerleşim yerlerindeki yetiştirilen ürünlerin (buğday,arpa) aşar miktarları bunların karşılığı gelen kuruş miktarları gösterilmiştir.

Kangal kazasında toplam 1464,5 keyl arpa ve buğday öşrüne karşılık olarak 4466 kuruş aşar vergisi ödenmiştir. Aşar vergisinde Kangal merkez 657,5 keyl ürün öşrüne karşılık olarak 1903 kuruş vergi miktarı ile ilk sıradadır. Aşar vergisini en az ödeyen karye 94 kuruşluk aşar vergisi ile Uzunluca köyüdür.Uzunluca'da üretilen ürünlerden düşen aşar miktarı 31,5 keyldir.

1260-61 (1844-45) tarihli Kangal temettû'at defterlerinde kaydedilmiş olan bir diğer vergi türü ise cizye idi. Cizye fert başına şahsi mükellefiyet, Gayr-i Müslimlerden alınan himayet ve emniyet vergisinin⁶⁵ adıdır.

Şerî vergilerden olan cizye İslam hukukuna göre fert başına alınan şahsî bir mükellefiyet olarak görülmüş, zimmîler üzerine konulan himaye ve güvenlik vergisi

⁶⁴ a.g.e.,263

⁶⁵ Mehmet ERKAL, "Cizye", İ.A., C.3, MEB, İstanbul-1945

şeklinde adlandırılmıştır. Bunlar arasında reşit olan, beden ve zihnen sağlam olan erkeklerden vergi alınır. Cizye, Osmanlı Devleti'nin en önemli gelir kaynaklarından birisi olmuştur. Müslüman olmayan azınlıkların yetişkin erkeklerinden (kendileriyle bir vatandaşlık sözleşmesi yapılan) alınmaktaydı. Rahipler baliğ olmayan çocuklar, devlet hizmetinde bulunan aileler cizyeden muaf tutulurdu. Cizye, bölgelere göre hane hesabı üzerinden alınmaktaydı ve miktarı her bölgede eşitti. 1689-91 yıllarında sadarete bulunan Köprülü Fazıl Mustafa Paşa bir cizye reformu yaparak, ilk devirlerde olduğu gibi cizyeyi herkesin malî durumuna göre ala (yüksek), evsat (orta) ve ednâ (aşağı) olmak üzere üç sınıfa ayırdı. Klasik İslami usûlde olduğu gibi aladan 48, evsaftan 24 ve ednâdan 12 akçe alınmaya başlanmıştır. 1250/1834 yılında sikke üzerinde yapılan bir ayarlama ile bu miktarlar 60,30 ve 15 kuruş olarak belirlenmiştir⁶⁶.

Tanzimat döneminde cizye tahsilinde muhassıllar görevli idi. Cizye mükellefleri üç sınıfa ayrılmış olduğu halde her kaza ve sancağın cizye miktarını gösteren defterler görevli muhassıllara teslim edilmiş, muhassıllar da her mahalle ve köye isabet eden miktarın bir defterini veya kocabaşlarına veya bunların vekillerine vererek her şahsın durumuna isabet eden cizyenin tahsilini bildirmişler cizye mükellefi şahıslarda cizyelerini kocabaşlarına ödemiş, sonra kocabaşların topladıkları para hazineye teslim edilmek üzere görevli muhassıllara teslim edilmek suretiyle tahsil edilmiştir⁶⁷.

Dini bir vergi olan cizye, Gayr-i Müslimlerin yalnız bedence ve zihince sağlam ve ödeme kudretinde olan reşit erkeklerinden alınmakta idi. Bu vergi keyfi olarak tarh edilmediği gibi sadece Gayr-i Müslimlere haksızlık etmek için de konmamıştı. Aksine Gayr-i Müslim tebaayı koruma ve askerlikten muafiyetin bir sonucu olarak konulmuştu. Bu sebeple sadece reşit olanlardan alınıyordu. Kadın ve çocuklar ile ihtiyar erkekler, harp etmekle mükellef olmadıkları için cizyeden muaf tutulurlardı. Bunun yanında körler ile sakatlar ve malul olanlardan ancak servet sahipleri mükelleftirler. Rahipler fakir ise muafıdır, ancak mensup oldukları manastırlar zengin ise vergilerini reisleri ödemeğe mecbur tutulurdu.

⁶⁶ ÖZTÜRK, a.g.e., s.78

⁶⁷ a.g.e., s.181-182

Kangal kazasında cizye vergisi mükellefleri mali durumlarına göre kişi başına 30 ve 15'er kuruş vergi 6demişlerdir. Kangal kazasında 16 hane Gayr-i M6slim vergi evi bulunmaktadır ve bunlardan alınan toplam cizye miktarı ise 1335 kuruştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

13792, 13793, 13795 NUMARALI TEMETTUAT DEFTERLERİ

A. 13792 NUMARALI DEFTER

1. Karanlık Karyesi

Kangal kazasına tâbi Karanlık ve Kavak karyesinin emlâk ve arâzî ve temettu'âtlarını mübeyyin defterdir.¹

Sivas sancağına kain Kangal kazasına tâbi Karanlık Karyesi emlâk ve temettu'âtını mikdarını mübeyyin defteridir ki ber-vech-i âti zikr ve beyan olunur.²

Hane 1

Numro 1

Karye-i mezbûr sakinlerinden Muhtarül Osman oğlu İbrahim'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 23

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 23

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 270
Sene 61: +945
1215

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Erkek bir yaşar tay
re's
1

İki yaşar tosun
re's
1

Döllü kısrak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Sağman ganem
re's

Sağman keçi
re's

Buzağı
re's

Kuzu
re's

¹ VR.ML.TMT. 13792 (1260-1261)

² VR.ML.TMT. 13792

5
Hâsılât
Guruş
30

7
Hâsılât
Guruş
28

2

5

oğlak
re's
7

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
438

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
70

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
6	3	30
Guruş	Guruş	
24	6	

Hane 2

Numro 2

Karye-i mezbûr sakinlerinden Durdu oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 11

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 11

Koşu öküzü
re's

2

Hâsılât

Guruş

30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 180
Sene 61: +230
810

Sağman inek
re's

Yaşar tosun
re's

Döllü merkeb
re's

Döllü kısarak
re's

1
Hâsılât
Guruş
20

1

1
Hâsılât
Guruş
15

1
Hâsılât
Guruş
40

Erkek buzağı
re's
2

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
285

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
60

A'sar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
4
Guruş
16

Şair
Keyl
2
Guruş
4

Ceman
Guruş
20

Hane 3

Numro 3

Karye-i mezbûr sakinlerinden Musa oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 21

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 21

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 261
Sene 61: +756
1017

Sağman inek
re's

Yaşar düvesi
re's

Dölsüz merkeb
re's

Sağman koyun
re's

3	2	1	10
Hâsılât			Hâsılât
Guruş			Guruş
60			60
Sağman keçi	Kısır ganem	Erkek buzağı	Kuzu
re's	re's	re's	re's
8	4	2	10
Hâsılât	Hâsılât	+ 1 Dişi	
Guruş	Guruş	3	
32	8		
Oğlak			
re's			
8			

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
451

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
70

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
5	4,5	29
Guruş	Guruş	
20	9	

Hane 4

Numro 4

Karye-i mezbûr sakinlerinden Hasan oğlu Hüseyin'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla	Gayr-i mezrû' tarla	Koşu öküzü
Dönüm: 8	Dönüm: 8	re's
		2
		Hâsılât
Hâsılât senesi		Guruş
Guruş		30
Sene 60: 153		

Sene 61: +378
531

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Erkek Buzacı
re's
1

Yaşar tosun
re's
1

Döllü Merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
218

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
50

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
3
Guruş
12

Şair
Keyl
2,5
Guruş
5

Ceman
Guruş
17

Hane 5

Numro 5

Karye-i mezbûrdan Mustafa oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 7,5

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 7,5

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 135
Sene 61: +468
603

Sağman inek
re's
1
Hâsılât

Kısır inek
re's
1

Döllü merkebe
re's
1
Hâsılât

Sağman ağınam
re's
6
Hâsılât

Guruş
20

Guruş
15

Guruş
36

Erkek buzağı
re's
1

Kuzu
re's
6

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
236

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
30

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
3
Guruş
12

Şair
Keyl
1,5
Guruş
3

Ceman
Guruş
15

Hane 6

Numro 6

Karye-i mezbûr sakinlerinden Hasan oğlu Yusuf'un emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 11

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 11

Koşu öküzü
re's
2

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 171
Sene 61: +630
801

Hâsılât
Guruş
30

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Buzağı
re's
2

Bir yaşar merkeb
re's
1

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
256

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
30

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
3,5	2,5	19
Guruş	Guruş	
14	5	

Hane 7

Numro 7

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kara oğlu Abalı'nın emlâk ve temettu'âtı

Gayr-i mevrû' tarla	Sağman inek	Yaşar tosun	Döllü merkeb
Dönüm:00	re's	re's	re's
	1	1	2
	Hâsılât		Hâsılât
	Guruş		Guruş
	40		30
Dişi buzağı			
re's			
2			

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
70

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
15

2. Kavak Karyesi

Sivas sancağında kain Kangal kazasına tâbi Kavak Karyesi emlâk ve temettu'âtını mikdarının mübeyyin defteridir ki ber-vech-i âti zikr ve beyan olunur.³

³ VR.ML.TMT. 13792 (1260-1261)

Hane 1**Numro 1**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Avşar oğlu Ali'nin emlak ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 15

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 15

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0189
Sene 61: +1260
1439

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Yaşar tosun
re's
1

Dişi buzağı
re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
239

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
50

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
4
Guruş
16

Şair
Keyl
2,5
Guruş
5

Ceman
Guruş
21

Hane 2**Numro 2**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Resul oğlu Muhammed'in emlak ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 12

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 12

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 198
Sene 61: +504
702

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

İki yaşar tosun
re's
1

Döllü kısrak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Sağman keçi
re's
11
Hâsılât
Guruş
44

Kısır keçi
re's
4
Hâsılât
Guruş
4

Dişi buzağı
re's
2

Oğlak(erkek)
re's
5
+ 6 Dişi
11 Erkek

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
357

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
40

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
4
Guruş
16

Şair
Keyl
3
Guruş
6

Ceman
Guruş
22

Hane 3

Numro 3

Karye-i mezbûr sakinlerinden Cemil oğlu Cemil'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla

Gayr-i mezrû' tarla

Koşu öküzü

Dönüm: 10

Dönüm: 10

re's

2

Hâsılât

Guruş

30

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 171

Sene 61: +724,5
895,5

Sağman inek

re's

2

Hâsılât

Guruş

40

Erkek buzağı

re's

1

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

241

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

40

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta

Keyl

3

Guruş

12

Şair

Keyl

3,5

Guruş

7

Ceman

Guruş

19

Hane 4

Numro 4

Karye-i mezbûr sakinlerinden Cemil oğlu İbrahim'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla

Dönüm: 15

Gayr-i mezbû' tarla

Dönüm: 15

Koşu öküzü

re's

2

Hâsılât

Guruş

30

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 234

Sene 61: +409,5

643,5

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Yaşar düvesi
re's
1

Erkek buzağı
re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
304.5

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
25

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
5
Guruş
20

Şair
Keyl
3
Guruş
6

Ceman
Guruş
26

Hane 5

Numro 5

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ahmed oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 15

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 15

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 180
Sene 61: +431
611

Sağman inek
re's
1
Hâsılât

Dölsüz merkeb
re's
1

Erkek buzağı
re's
1

Guruş
20

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
230

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
24

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
3	4	20
Guruş	Guruş	
12	8	

Hane 6

Numro 6

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ahmed oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 7

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 9

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 099
Sene 61: +441
540

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Erkek buzağı
re's
2

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
184

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
25

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
2	1,5	11
Guruş	Guruş	
8	3	

Karye-i mezbûrun kaffe-i temettu'âtı
Guruş
1554

Karye-i mezbûrun vergü-i seniyyesi
Guruş
204

B. 13793 NUMARALI TEMETTUAT DEFTERİ

1. Müslüman Halka Ait Defter

Kangal kazası ve nefsi Kangal Karyesi ahali-i islam ve reayanın emlak, arazi ve temettuat defteridir.⁴

Sivas sancağına kain Kangal Kazasına tâbi Nefs-i Kangal karyesi ahali-i islamin emlak ve arazi ve temettuat miktarını mübeyyin defteridir ki ber-vech-i âti zikr ve beyan olunmuştur.⁵

Hane 1

Numro 1

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ali ağanın emlak ve arazi ve temettuatı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 60

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 80

Bostan
Dönüm:10

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0828
Sene 61: +3240
4068

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 90
Sene 61: + 90
180

Koşu camuşu
re's: 4
Hâsılât
Guruş
80

Koşu öküzü
re's: 4
Hâsılât
Guruş
60

Sağman inek
re's:4
Hâsılât
Guruş
80

Buzağı
re's:3

Kısır camuş
re's:1

Dişi yaşar balak
re's:2

İki yaşartosun
re's:3

Sağman camus ineği
re's:2
Hâsılât
Guruş
80

Sağman koyun
re's:
117
Hâsılât
Guruş
702

Sağman keçi
re's:
31
Hâsılât
Guruş
114

Kısır koyun
re's:
79
Hâsılât
Guruş
158

Kısır keçi
re's
12
Hâsılât
Guruş
12

⁴ ML.VRD.TMT nr.13793 (1260-1261)

⁵ ML.VRD.TMT nr.13793

Döllü kısrak

re's:

1

Hâsılât

Guruş

40

Dişi tay

re's:

1

Yük devesi

re's:

7

Hâsılât

Guruş

2100

Kısır keçi

re's

12

Hâsılât

Guruş

12

erkek eseb

re's:

5

Dişi kuzu

re's:

65

Dişi oğlak

re's:

25

Dişi yaşar düvesi

re's

2

(Atmış üç senesinde
hasılan)

Mecmû'ından bir senede Ali Ağa'nın temettu'âtı

Guruş

5945

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş

135

A'sar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta

Keyl

14

Guruş

56

Şair

Keyl

18

Guruş

36

Aşı bostan

Guruş

10

Ceman

Guruş

92

+ 10

102

Hane 2

Numro 2

Karye-i mezbûr sakinlerinden Mustafa oğlu Muhammed'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla

Dönüm: 40

Gayr-i mezbû' tarla

Dönüm: 40

Koşu camuşu

re's

2

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 882

Sene 61: +221

1103

Hâsılât

Guruş

40

Koşu öküzü re's: 2 Hâsılât Guruş 30	Sağman inek re's: 2 Hâsılât Guruş 40	Sağman Koyun re's: 6 Hâsılât Guruş 36	Sağman Keçi re's 5 hasılat Guruş 20
Kısır Koyun re's: 3 Hâsılât Guruş 6	Dişi Kuzu re's: 3	Dişi Oğlak re's: 3	Dişi Buzağı re's: 2
İki yaşar tosun re's: 1	Erkek eseb re's: 1		

Mecmû'ından takriben bir senede temettu'âtı
Guruş
1154

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
140

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta Keyl 16 Guruş 64	Şair Keyl 17 Guruş 34	Ceman Guruş 98
------------------------------------	-----------------------------------	----------------------

Hane 3

Numro 3

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kel Hasan oğlu Abdullah'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla Dönüm: 47	Gayr-i mezrû' tarla Dönüm: 47	Koşu Camuşu re's: 3 Hâsılât Guruş
Hâsılât senesi		

Guruş
Sene 60: 1233
Sene 61: +3591
4824

60

Koşu öküzü
re's:
4
Hâsılât
Guruş
60

Sağman inek
re's:
4
Hâsılât
Guruş
80

Sağman koyun
re's:
14
Hâsılât
Guruş
84

Sağman keçi
re's
4
hasılat
Guruş
16

Kısır İnek
re's:
1

Dişi Kuzu
re's
5

Dişi Oğlak
re's:
3

Dişi Buzağı
re's:
3

(Atmış dört
senesinde hasılan)

İki yaşar tosun
re's :
2

İki yaş tay
re's:
1

Döllü kısırak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Mecmû'ından takriben bir senede temettu'âtı
Guruş
1625

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
140

A'şar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hınta
Keyl
16,5
Guruş
66

Şair
Keyl
35,5
Guruş
71

Ceman
Guruş
127

Hane 4

Numro 4

Karye-i mezbûr sakinlerinden İmam oğlu Muhsin'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 25

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 25

Koşu Öküzü
re's:
4
Hâsılât
Guruş
60

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0540
Sene 61: +1898
2438

Kısır İnek
re's
1

Sağman inek
re's:
2
Hâsılât
Guruş
40

Kısır Koyun
re's
5
Hâsılât
Guruş
10

Kısır Keçi
re's
2
hasılat
Guruş
2

Dişi Buzağı
re's:
2
(atmış dört senesinde hasılan)

İki yaşar düvesi
re's
5
(atmış dört senesinde hasılan)

Mecmû'ından takriben bir senede temettu'âtı
Guruş
652

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
111

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta
Keyl
11
Guruş
44

Şair
Keyl
8
Guruş
16

Ceman
Guruş
60

Hane 5

Numro 5

Karye-i mezbûr sakinlerinden Hüseyin oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezr' tarla

Gayr-i mezrû' tarla

Koşu Camuşu

Dönüm: 30

Dönüm: 30

re's

2

Hâsılât

Guruş

40

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 0693

Sene 61: +3213
3906

Koşu öküzü

re's

2

Hâsılât

Guruş

30

Sağman inek

re's

3

Hâsılât

Guruş

60

Sağman Koyun

re's

10

Hâsılât

Guruş

90

Sağman Keçi

re's

3

hasılat

Guruş

12

Kısır İnek

re's

1

Dişi Kuzu

re's

5

Dişi Oğlak

re's

3

Dişi Buzağı

re's

2

(Atmış dört senesinde
hasılan)

Yaşar düvesi

re's

1

(atmış üç senesinde hasılan)

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı

Guruş

925

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş

111

A'sar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta

Keyl

11

Guruş

44

Şair

Keyl

16,5

Guruş

33

Ceman

Guruş

77

Hane 6

Numro 6

Karye-i mezbûr sakinlerinden Abidin oğlu Hüseyin'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 26

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 26

Koşu Camuşu
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0558
Sene 61: +1953
2511

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

iki yaşar tosun
re's
1

Dişi Buzağı
re's
1
(atmış dört senesinde hasılan)

Dölsüz kısarak
re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
69

A'şar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta
Keyl
12
Guruş
48

Şair
Keyl
7
Guruş
14

Ceman
Guruş
62

Hane 7

Numro 7

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ömer oğlu Ali'nin emlak ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 36

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 36

Koşu Öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 254
Sene 61: +945
1179

Sağman inek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

İki yaşar düvesi
re's
1
(Atmış iki senesinde
hasılan)

İki yaşar tosun
re's
1

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
15

Mecmû'ından bir senede merkumun temettu'âtı
Guruş
925
+200 Karyenin çobanlığından ticareti
339

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
50

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta
Keyl
4
Guruş
16

Şair
Keyl
5
Guruş
10

Ceman
Guruş
26

Hane 8

Numro 8

Karye-i mezbûr sakinlerinden Veli oğlu Hüseyin'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 20

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 11

Koşu Öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 254
Sene 61: +945
1179

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Dişi buzağı
re's
1
(Atmış iki senesinde
hasılan verileceği)

Yaşar tosun
re's
1

Dölsüz merkeb
re's
1

Mecmû'ından bir senede tahmini temettu'âtı
Guruş
248

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
50

A'şar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta
Keyl
4
Guruş
16

Şair
Keyl
3
Guruş
6

Ceman
Guruş
22

Hane 9

Numro 9

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kirli oğlu Osman'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 13

Gayr-i mevrû' tarla
Dönüm: 13

Koşu Öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 198
Sene 61: +882
1080

İki yaşar tosun
re's
1

Dişi Buzacı
re's
1
(Atmış iki senesinde
hasılan alınacağı)

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
248

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
30

A'sar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta
Keyl
4
Guruş
16

Şair
Keyl
3
Guruş
6

Ceman
Guruş
22

Hane 10

Numro 10

Karye-i mevrûr sakinlerinden Topcu Ömer oğlu Mehmed'in emlak ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 16

Gayr-i mevrû' tarla
Dönüm: 16

Koşu Öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 153
Sene 61: +935
1088

Sağman inek

re's

1

Hâsılât

Guruş

Yaşar Düvesi

re's

1

(Atmış iki senesinde
hasılan alınacağı)

Dişi Buzağı

re's

1

(Atmış dört senesinde
hasılan alınacağı)

20

Mecmû'ından merkumun bir senede temettu'âtı

Guruş

203

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş

50

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta

Keyl

3

Guruş

12

Şair

Keyl

2,5

Guruş

5

Ceman

Guruş

17

Hane 11

Numro 11

Karye-i mezbûr sakinlerinden Topcu oğlu Kalaycı Ömer'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla

Dönüm: 16

Gayr-i mezrû' tarla

Dönüm: 16

Sağman ineği

re's

1

Hâsılât

Guruş

20

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 0252

Sene 61: +1008

1260

Koşu öküzü

re's

2

Hâsılât

Guruş

30

Yaşar Düvesi

re's

1

(Atmış üç senesinde
hasılan alınacağı)

Dişi Buzağı

re's

1

(Atmış dört senesinde
hasılan alınacağı)

Erkek tay
re's
1

Mecmû'ından merkumun bir senede temettu'âtı
Guruş
302

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
90

A'şar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
4,5	5	28
Guruş	Guruş	
18	10	

Hane 12

Numro 12

Karye-i mezbûr sakinlerinden Koca oğlu Yakub'un emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm:7

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm:7

Koşu Öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 153
Sene 61: +504
657

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Sağman Koyun
re's
4
Hâsılât
Guruş
24

Sağman Keçi
re's
3
Hâsılât
Guruş
12

Dölsüz merkeb
re's
1

Dişi Kuzu
re's
3

Dişi Oğlak
re's
2

Dişi Buzağı
re's
2
(atmış dört senesinde
hasılan alınacağı)

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
238
+080 Çobanlığından
318

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
35
A'sar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta
Keyl
3
Guruş
12

Şair
Keyl
2,5
Guruş
5

Ceman
Guruş
17

Hane 13

Numro 13

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kirli oğlu İbrahim'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 16

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 16

Koşu Öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0216
Sene 61: +1638
1854

Sağman inek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

Dişi Buzağı
re's
3
(atmış dört senesinde
hasılan alınacağı)

Erkek tosun
re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı

Guruş

306

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş

35

A'şar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta

Keyl

4,5

Guruş

18

Şair

Keyl

3

Guruş

6

Ceman

Guruş

24

Hane 14

Numro 14

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kôr Abidin oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla

Dönüm: 24

Gayr-i mezrû' tarla

Dönüm:24

Döllü kısrak

re's

1

Hâsılât

Guruş

40

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 0459

Sene 61: +1827

2286

Koşu öküzü

re's

3

Hâsılât

Guruş

45

Sağman inek

re's

2

Hâsılât

Guruş

40

Sağman Keçi

re's

2

Hâsılât

Guruş

12

Bir yaş tay

re's

1

Kısır Keçi

re's

2

hasılat

Guruş

Dişi Oğlak

re's

2

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı

Guruş

598

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş

95

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta

Keyl

5,5

Guruş

22

Şair

Keyl

14,5

Guruş

29

Ceman

Guruş

51

Hane 15

Numro 15

Karye-i mezbûr sakinlerinden Sarı oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla

Dönüm: 7

Gayr-i mezbû' tarla

Dönüm: 7

Döllü Merke

re's

1

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 153

Sene 61: +250

403

Merkumun bir senede temettu'âtı

Guruş

103

+ 250

403

Bir re's merke ile çerçiciliğinden ticareti

Vergü-yi mahsûsadan vermiş olduğu

Guruş

35

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta

Şair

Ceman

Keyl	Keyl	Guruş
3	2,5	17
Guruş	Guruş	
12	5	

Hane 16

Numro 16

Karye-i mezbûr sakinlerinden Köse oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Döllü Merkeb	Merkumun ırgatlığından bir senede
re's	Guruş
3	350
Hâsılât	
Guruş	
45	

Merkumun bir senede ırgatlığından ve emlâkından temettu'âtı

Guruş
365

Vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş
25

Hane 17

Numro 17

Karye-i mezbûr sakinlerinden Hacı Mustafa oğlu Ali'nin emlâk ve arâzîsi olmayub iki re's merkeb ile kiracılık ticaretinden bir senede temettu'âtı

Guruş
200

Vergü-yi mahsûsası

Guruş
30

Hane 18

Numro 18

Karye-i mezbûr sakinlerinden Halil İbrahim oğlu Selim'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla	Gayr-i mezbû' tarla	Sağmal ineği
Dönüm: 21	Dönüm:21	re's
		2
		Hâsılât

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0360
Sene 61: +1323
1683

Guruş
40

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Sağman Keçi
re's
5
Hâsılât
Guruş
20

Dişi buzağı
re's
2
(Atmış dört senesinde hasılan
verileceği)

Mecmû'ından bir senede tahmini temettu'âtı
Guruş
450

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
90

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta
Keyl
6
Guruş
24

Şair
Keyl
8
Guruş
16

Ceman
Guruş
40

Hane 19

Numro 19

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kara Ömer oğlu Mustafa'nın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 16

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 16

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 432
Sene 61: +945
1377

Sağman ineği

Sağman koyun

Sağman keçi

İki yaşar düvesi

re's
3
Hâsılât
Guruş
60

re's
5
Hâsılât
Guruş
30

re's
3
Hâsılât
Guruş
12

re's
1
(Atmış iki senesinde
hasılan)

Dişi buzağı
re's
2
(Atmış dört senesinde
hasılan verileceği)

Döllü kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Dişi Kuzu
re's
3

Dişi oğlak
re's
2

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı

Guruş
604

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
90

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta
Keyl
9
Guruş
36

Şair
Keyl
6
Guruş
12

Ceman
Guruş
48

Hane 20

Numro 20

Karye-i mezbûr sakinlerinden Çebe Ali oğlu Abdurrahman'ın emlâk ve arâzî
ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 16

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 16

Sağmal ineği
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0360

Sene 61: $\frac{+1485}{1845}$

Koşu öküzü re's 2 Hâsılât Guruş 30	Sağman koyun re's 14 Hâsılât Guruş 84	Sağman Keçi re's 3 Hâsılât Guruş 12	Dişi kuzu re's 8
---	--	--	------------------------

Döllü kısrak re's 1 hasılât Guruş 40	Dişi buzağı re's 1 (Atmış dört senesinde hasılan)	Dişi oğlak re's 2
---	---	-------------------------

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı

Guruş
566

$\frac{+100}{666}$ Çobanlığından

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş
90

A'sar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta Keyl 6 Guruş 24	Şair Keyl 8 Guruş 16	Ceman Guruş 40
-----------------------------------	----------------------------------	----------------------

Hane 21

Numro 21

Karye-i mezbûr sakinlerinden Deli Oğlan oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla Dönüm: 10 Hâsılât senesi Guruş	Gayr-i mezbûr tarla Dönüm:10 Hâsılât senesi Guruş	Sağmal ineği re's 1 Hâsılât Guruş 20
--	--	---

Sene 60: 180
Sene 61: +567
747

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Dişi buzağı
re's
2
(Atmış dört senesinde hasılan)

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
230

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
35

A'şar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
3,5	3	20
Guruş	Guruş	
14	6	

Hane 22

Numro 22

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ahmed oğlu İsmet'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 10

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm:10

İcara vermiş olduğu tarla
Dönüm: 4
İcar senesi
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0459
Sene 61: +1827
2286

Koşu öküzü
re's
2

Sağman inek
re's
2

Sağman koyun
re's
19

Dişi buzağı
re's
1

Hâsılât	Hâsılât	Hâsılât	(Atmış dört senesinde)
Guruş 30	Guruş 40	Guruş 114	
Döllü kısrak re's $\frac{1}{2}$ hasılât Guruş 40	Sağmal keçi re's 6 Hâsılât Guruş 24	Dişi kuzu re's 8	Dişi oğlak re's 4
Mecmû'ından bir senede temettu'âtı Guruş 448			

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
50

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
3	3,5	19
Guruş	Guruş	
12	7	

Hane 23

Numro 23

Karye-i mezbûr sakinlerinden Karslı oğlu Kadir'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla Dönüm: 16	Gayr-i mezbû' tarla Dönüm:16	Sağmal ineği re's 2 Hâsılât Guruş 40
Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 234 Sene 61: <u>+756</u> 990		

Koşu öküzü
re's

Diş buzağı
re's

İki yaş tosun
re's

2
Hâsılât
Guruş
30

1
(Atmış dört senesinde
hasılan)

1

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
304

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
90

A'sar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
3,5	4	26
Guruş	Guruş	
18	8	

Hane 24

Numro 24

Karye-i mezbûr sakinlerinden İbrahim oğlu Dırıcanlı Mustafa'nın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 7

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 7

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 170
Sene 61: +630
810

İki yaşar düvesi
re's
2
(Atmış dört senesinde)

Merkumun emlâkından ve çobanlığından bir senede temettu'âtı
Guruş
210
+ 150 Çobanlığından

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş

35

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta

Keyl

3,5

Guruş

14

Şair

Keyl

3

Guruş

6

Ceman

Guruş

26

Hane 25

Numro 25

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kani oğlu Ömer'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla

Dönüm: 20

Gayr-i mezbû' tarla

Dönüm:20

Koşu öküzü

re's

2

Hâsılât

Guruş

30

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 0279

Sene 61: +1976

2255

Sağman ineği

re's

2

Hâsılât

Guruş

40

Sağman Koyun

re's

9

Hâsılât

Guruş

54

Sağmal keçi

re's

6

Hâsılât

Guruş

24

Dişi buzağı

re's

2

(Atmış dört senesinde)

İki yaş düvesi

re's

1

(Atmış iki senesinde hasılan)

Kısır keçi

re's

5

Dişi kuzu

re's

5

Dişi oğlak

re's

5

Hâsılât
Guruş
5

Mecmû'ından merkumun bir senede temettu'âtı
Guruş
432

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
90

A'sar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
5,5	3,5	31
Guruş	Guruş	
22	9	

Hane 26

Numro 26

Karye-i mezbûr sakinlerinden diğer Ali bazzade Mehmed Ağa'nın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı.

Mezrû' tarla
Dönüm: 30

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm:30

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0261
Sene 61: +2246
2907

Koşu camuşu
re's
2
Hâsılât

Sağman ineği
re's
3
Hâsılât

İki yaş düvesi
re's
1
(Atmış dört senesinde hasılan)

Guruş
40

Guruş
60

Kısır camus inek
re's

Sağmal koyun
re's

1

35
Hâsılât
Guruş
210

Sağman keçi
re's
10
Hâsılât
Guruş
40

Kısır ganem
re's
3
Hâsılât
Guruş
6

Dişi buzağı
re's
2
(Atmış dört senesinde hasılan)

Dişi kuzu
re's
20

Dişi oğlak
re's
8

Mecmû'ından merkumun bir senede temettu'âtı

Guruş
658
+200 Kiracılığından
858

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
70

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
4,5	5,5	29
Guruş	Guruş	
18	11	

Karye-i mezbûr ahali-i islâmın emlâk ve arâzî-i ve temettu'âtları
Guruş
18951

Karye-i mezbûr ahali-i islâmın vergü-yi mahsusaları olarak bir senede i'ta eylemiş
olduğu
Guruş
1871

2. Gayr-i Müslim Halka Ait Defter

Sivas sancağına kain Kangal kazasına tâbi Kangal karyesi ahali-i reayanın emlâk ve arâzî ve temettû'at miktarını mübeyyin defteridir ki ber-vech-i âti zikr ve beyan olunmuştur.⁶

Hane 1

Numro 1

Karye-i mezbûr sakinlerinden Keşiş Dartan oğlu Serkez'in emlâk ve arâzî ve temettû'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 23

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 23

Koşu Öküzü
re's

3

Hâsılât

Guruş

45

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 0576

Sene 61: +2835

3411

Sağman inek

re's

3

Hâsılât

Guruş

60

Sağman Koyun

re's

10

Hâsılât

Guruş

60

Sağman Keçi

re's

13

Hâsılât

Guruş

52

İki yaş düvesi

re's

2

(Atmış iki senesinde
hasılan verileceği)

Dişi Kuzu

re's

7

Dişi Oğlak

re's

9

Dişi Buzağı

re's

1

(atmış dört senesinde)

Tosun

re's

1

Mecmû'ından bir senede temettû'âtı

Guruş

753

+080

833

Keşişliğinden ticareti

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş

130

¹⁶⁹ VL.MRD.TMT. 13793 (1260-1261)

A'şar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
11	10	64
Guruş	Guruş	
44	20	

Cizye-i şeriyyesi olarak vermiş olduğu

Nefer	Na	Ta	Guruş
2	-	2	60

Hane 2

Numro 2

Karye-i mezbûr sakinlerinden Setan oğlu Mıgırdıç'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 55

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm:55

Koşu Camuşu
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0945
Sene 61: +3528
4473

Koşu öküzü
re's
3
Hâsılât
Guruş
45

Sağman İnek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

Sağman Koyun
re's
40
Hâsılât
Guruş
240

İki yaş düvesi
re's
2
(Atmış iki senesinde
hasılan)

Kısır inek
re's
2

Döllü Kısırak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Döllü Merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Sağmal keçi
re's
30
Hâsılât

Diş kuzu
re's
25

Dişi Oğlak
re's
15

Guruş
120

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
1525

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
140

A'sar rûsûmu olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
13	26,5	105
Guruş	Guruş	
52	53	

Cizye-i şeriyyesi olarak vermiş olduğu

Nefer	Na	Ta	Guruş
6	-	6	180
2	2	-	+030
			210

Hane 3

Numro 3

Karye-i mezbûr sakinlerinden Takos'un oğlu Torves'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 32

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm:32

Koşu Camuşu
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0414
Sene 61: +2835
3249

Koşu öküzü
re's
4
Hâsılât
Guruş
60

Sağman İnek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

Sağman Koyun
re's
15
Hâsılât
Guruş
90

İki yaş düvesi
re's
2
(Atmış iki senesinde
hasılan)

Dişi buzağı

re's

2

(atmış dört senesinde
hasılan alınacağı)

Döllü Kısarak

re's

1

Hâsılât

Guruş

40

Bir yaş tosun

re's

2

Sağmal keçi

re's

15

Hâsılât

Guruş

60

Diş kuzu

re's

8

Dişi Oğlak

re's

9

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı

Guruş

764

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş

130

A'sar rüsûmu olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta

Keyl

7,5

Guruş

30

Şair

Keyl

8

Guruş

16

Ceman

Guruş

46

Cizye-i şeriyyesi olarak vermiş olduğu

Nefer

3

1

Na

-

1

Ta

3

-

Guruş

90

+15

105

Hane 4

Numro 4

Karye-i mezbûr sakinlerinden Panos oğlu Vartova'nın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla

Dönüm: 40

Gayr-i mezrû' tarla

Dönüm:40

Koşu öküzü

re's

4

Hâsılât

Guruş

Hâsılât senesi

Guruş
Sene 60: 0945
Sene 61: +3528
4473

60

Sağman İnek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

Sağman Koyun
re's
50
Hâsılât
Guruş
300

İki yaş düvesi
re's
2
(Atmış iki senesinde
hasılan)

İki yaş tosun
re's
1

Erkek tay
re's
1

Döllü Kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Sağmal keçi
re's
35
Hâsılât
Guruş
140

Diş kuzu
re's
25

Dişi Oğlak
re's
23

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
1482

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
135

A'şar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta
Keyl
16,5
Guruş
66

Şair
Keyl
16
Guruş
32

Ceman
Guruş
98

Cizye-i şeriyyesi olarak vermiş olduğu

Nefer
3
1

Na
-
1

Ta
3
-

Guruş
90
+ 15
105

Hane 5**Numro 5**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Haçik oğlu Arto'nun emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm:40

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm:40

Koşu Camuşu
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0954
Sene 61: +5040
5994

Koşu öküzü
re's
3
Hâsılât
Guruş
45

Sağman İnek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

Sağman Koyun
re's
32
Hâsılât
Guruş
192

Dişi buzağı
re's
2
(Atmış dört senesi
hasılan verileceği)

Kısır inek
re's
1

Sağmal keçi
re's
16
Hâsılât
Guruş
64

Döllü Merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Yaşar tosun
re's
1

Döllü kısrak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Tay
re's
1

Dişi Oğlak
re's
9

Dişi kuzu
re's
25

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
1410
+0248 Şimenderciliğinden
1658

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
135

A'sar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hınta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
16	21	106
Guruş	Guruş	
64	42	

Cizye-i şerriyyesi olarak vermiş olduğu

Nefer	Na	Ta	Guruş
3	-	3	90
2	2	-	+ 30
			120

Hane 6

Numro 6

Karye-i mezbûr sakinlerinden Tokos'un oğlu Arekil reayanın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 16

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm:16

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0396
Sene 61: +1476
1872

Sağman İnek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Dişi buzağı
re's
1
(Atmış dört senesinde
hasılan alınacağı)

İki yaş düvesi
re's
1
(Atmış üç senesinde
hasılan alınacağı)

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
446

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
55

A'sar rüsûmu olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
7,5	7	44
Guruş	Guruş	
30	14	

Cizye-i şerriyesi olarak vermiş olduğu

Nefer	Guruş
2	60

Hane 7

Numro 7

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ensorlu oğlu Mıgırdıç'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 25

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm:25

Koşu öküzü
re's

3

Hâsılât

Guruş

45

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 0576

Sene 61: +1953

2549

Sağman İnek

re's

1

Hâsılât

Guruş

20

Kısır inek

re's

1

İki yaş düvesi

re's

1

(Atmış iki senesinde
hasılan alınacağı)

Sağman keçi

re's

6

Hâsılât

Guruş

24

Dişi kuzu

re's

3

Dişi buzağı

re's

1

(Atmış dört senesinde
hasılan alınacağı)

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı

Guruş

665

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş

9

A'sar rüsûmu olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
8,5	15	64
Guruş	Guruş	
34	30	

Cizye-i şerriyesi olarak vermiş olduğu

Nefer	Ta	Guruş
1	1	30

Hane 8

Numro 8

Karye-i mezbûr sakinlerinden Menhail oğlu Arşen'in emlâk ve arâzi ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 24

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm:24

Koşu öküzü
re's
4
Hâsılât
Guruş
60

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0576
Sene 61: +1638
2214

Sağman İnek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

İki yaş tosun
re's
2

Dişi buzağı
re's
2
(Atmış dört senesinde
hasılan alınacağı)

Sağman keçi
re's
5
Hâsılât
Guruş
20

Dişi oğlak
re's
3

Dölsüz merkeb
re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
716

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
90

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
7,5	17	64
Guruş	Guruş	
30	34	

Cizye-i şeriyyesi olarak vermiş olduğu

Nefer	Guruş
2	60

Hane 9

Numro 9

Karye-i mezbûr sakinlerinden Deli Serkiz oğlu Marhares reayanın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm:44	Gayr-i mezbû' tarla Dönüm:44	Koşu Camuşu re's 2 Hâsılât Guruş 40
Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 0540 Sene 61: <u>+2205</u> 2745		

Koşu öküzü re's 4 Hâsılât Guruş 60	Sağman camuş re's 1 Hâsılât Guruş 40	Sağman ineği re's 3 Hâsılât Guruş 60	İki yaş düvesi re's 2 (Atmış iki senesi hasılan)
Kısır inek re's 1	Döllü kısarak re's 1 Hâsılât	Erkek tay re's 1	Sağmal koyun re's 16 hasılat

Guruş
40

Guruş
96

Sağman keçi
re's
8
Hâsılât
Guruş
32

Dişi buzağı
re's
2
(Atmış iki senesi
hasılan alınacağı)

Dişi kuzu
re's
9

Dişi oğlak
re's
5

Erkek balak
re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
910

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
145

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hınta
Keyl
7
Guruş
28

Şair
Keyl
16
Guruş
32

Ceman
Guruş
60

Cizye-i şerriyyesi

Nefer
3

Ta
3

Guruş
90

Hane 10

Numro 10

Karye-i mezbûr sakinlerinden Babon oğlu Haçon ve Manok'un emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm:25

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm:25

Koşu öküzü
re's
4

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0540
Sene 61: +1701
2241

Hâsılât
Guruş
60

Sağman ineği
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

İki yaşar düvesi
re's
1
(Atmış iki senesi
hasılan alınacağı)

Dişi buzağı
re's
2
(Atmış dört senesi
hasılan alınacağı)

Mecmû'ından bir senede tahmini temettu'âtı
Guruş
640

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
55

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta
Keyl
10
Guruş
40

Şair
Keyl
10
Guruş
20

Ceman
Guruş
60

Cizye-i şerriyyesi
Guruş
60

Hane 11

Numro 11

Karye-i mezbûr sakinlerinden Zerton oğlu Satos'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm:24

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm:24

Koşu Öküzü
re's
4
Hâsılât
Guruş
60

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0495

Sene 61: +1764
2259

Sağman inek	İki yaş tosun	Sağman koyun	Dişi buzağı
re's	re's	re's	re's
2	1	3	2
Hâsılât		Hâsılât	(Atmış dört senesi
Guruş		Guruş	hasılan alınacağı)
40		18	

Sağman keçi	Dişi kuzu	Diş oğlak
re's	re's	re's
4	2	3
Hâsılât		
Guruş		
16		

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
629

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
90

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
9	9,5	55
Guruş	Guruş	
36	19	

Cizye-i şeriiyesi
Guruş
60

Hane 12

Numro 12

Karye-i mezbûr sakinlerinden Zerto oğlu Kirkor'un emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla	Gayr-i mezbû' tarla	Koşu Camuşu
Dönüm:35	Dönüm:35	re's
		2

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0837
Sene 61: +2677,5
3514,5

Hâsılât
Guruş
40

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Sağman ineği
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

İki yaş tosun
re's
3

Döllü merkeb
re's
1
hasılat
Guruş
15

Sağman koyun
re's
16
Hâsılât
Guruş
96

Sağman keçi
re's
6
Hâsılât
Guruş
24

Dişi kuzu
re's
9

Dişi oğlak
re's
3

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
1101

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
99

A'sar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
17	12,5	93
Guruş	Guruş	
68	25	

Cizye-i şerriyesi
Guruş
60

Hane 13

Numro 13

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kopen oğlu Kalaycı Bogos'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Sağman ineği	Dişi buzağı	Yaşar tosun	Döllü merkeb
re's	re's	re's	re's
1	1	1	1
Hâsılât	(atmış dört senesinde		
Guruş	hasılan)		
20			

Mecmû'ından bir senede tahmini temettu'âtı

Guruş
020
+ 250 kalaycılığından ticareti
270

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş
40

Cizye-i şeriiyesi

Guruş
60

Hane 14

Numro 14

Karye-i mezbûr sakinlerinden Karakuz oğlu Ohansin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla	Gayr-i mezrû' tarla	Koşu öküzü
Dönüm:25	Dönüm:25	re's
		4
		Hâsılât
		Guruş
		60
Hâsılât senesi		
Guruş		
Sene 60: 0837		
Sene 61: +2677,5		
3514,5		

Sağman inek	Döllü kısarak	Döllü merkeb	Erkek buzağı
re's	re's	re's	re's
2	1	2	1
Hâsılât	Hâsılât		
Guruş	Guruş		
40	40		

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı

Guruş
536

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
80

A'sar rüsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta	Şair
Keyl	Keyl
7	8
Guruş	Guruş
28	16

Cizye-i şeriyyesi

Nefer	Guruş
3	90

Hane 15

Numro 15

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ahron oğlu Serkez'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Sağman koyun	Dişi kuzu	Yaşar tosun	Yük merkebi
re's	re's	re's	re's
3	2	1	2
Hâsılât			
Guruş			
18			

Mecmû'ından ve ticaretlerinden bir senede temettu'âtı

Guruş
018
200 Kiracılığından
+100
318

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu

Guruş
35

Cizye-i şeriyyesi

Nefer	Guruş
3	75

Hane 16**Numro 16**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Haçik oğlu Markar'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm:15

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm:20

Sağman ineği
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0837
Sene 61: +2677,5
3514,5

Yaşar tosun
re's
1

Sağman keçi
re's
5
Hâsılât
Guruş
20

Dişi buzağı
re's
2
(Atmış dört senesinde
hasılan verileceği)

Dişi oğlak
re's
3

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
315

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede i'ta eylemiş olduğu
Guruş
60

A'şar rûsûmatı olarak bir senede i'ta eylemiş olduğu

Hinta
Keyl
3
Guruş
12

Şair
Keyl
6,5
Guruş
13

Ceman
Guruş
25

Cizye-i şerriyyesi
Guruş
90

Karye-i mezbûr sakinlerinden ahali-i reayanın emlâk ve arâzî ve tahmin temettu'âtı
Guruş
12808

Karye-i mezbûr sakinlerinden ahali-i reayanın vergü-yi mahsusaları
Guruş
1484

C. 13795 NUMARALI TEMETTUAT DEFTERİ

1. Karacahisar Karyesi

Sivas sancağında kain Kangal Kazasına tâbi Karacahisar'ın temettû'at defteridir.⁷

Sivas sancağında kain Kangal Kazasına tâbi Karacahisar Karyesi'nin ahali-i islâmın emlâk ve arâzî ve hayvanatının temettu'âtlarını mübeyyin defteridir.⁸

Hane 1

Numro 1

Karye-i mezbûr sakinlerinden İmam Ali Efendi'nin oğlu Fizan Efendinin emlâk ve arâzî ve hayvanat temettu'ı

Mezrû' tarla
Dönüm: 40

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 40

Çayır
Dönüm: 5
Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 063
Sene 61: + 063
126

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0756
Sene 61: +1827
2583

Koşu Öküzü re's 4 Hâsılât Guruş 60	Sağman inek re's 4 Hâsılât Guruş 80	Sağman ağnam re's 10 Hâsılât Guruş 60	İki yaşar düvesi re's 2 (Atmış iki senesinde hasılan)
Sağman keçi re's	Kısır ganem re's	Kısır keçi re's	Arı kovanı aded

⁷ VR.ML.TMT. 13795 (1260-1261)

⁸ VR.ML.TMT. 13795

20
Hâsılât
Guruş
80

6
Hâsılât
Guruş
12

7
Hâsılât
Guruş
7

3
hasılât
Guruş
12

Bir yaşar tosun
re's
2

Döllü kısrak
re's
2
Hâsılât
Guruş
80

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Bir yaşar sebe merkeb
re's
1
(Atmış üç senesinde
hasılan)

Buzağı
re's
2 dişi
+ 2 erkek
4

Kuzu
re's
6 dişi
+ 4 erkek
10

Oğlak
re's
12 dişi
+ 08
20

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
1225

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
140

A'şar rûsûmatı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
15
Guruş
60

Şair
Keyl
12
Guruş
24

Çayır
Guruş
7

Ceman
Guruş
84

Hane 2

Numro 2

Karye-i mezbûr sakinlerinden Muhtar'ül Abidin oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve hayvanat temettu'ı

Mezrû' tarla
Dönüm: 29

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 29

Çayır
Dönüm: 2
Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 027
Sene 61: + 027

Hâsılât senesi
Guruş

Sene 60: 0594
Sene 61: +1764
2358

54

Koşu Mandası re's 2 Hâsılât Guruş 40	Koşu Öküzü re's 2 Hâsılât Guruş 30	Bir yaşar tosun re's 1	Bir yaşar düvesi re's 1 (Atmış üç senesinde hasılan)
Sağman İnek re's 3 Hâsılât Guruş 60	Sağman ağınam re's 2 Hâsılât Guruş 12	Sağman keçi re's 8 Hâsılât Guruş 32	Kısır ganem re's 4 hasılat Guruş 8
Kısır keçi re's 3 Hâsılât Guruş 3	Döllü Kısırak re's 1 Hâsılât Guruş 40	Buzağı re's 2 Dişi	
Kuzu re's 5 dişi <u>+ 7</u> erkek 4	Oğlak re's 3 dişi <u>+ 4</u> erkek 10		

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
906

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
130

A'şar rüsûmatı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta Keyl 13 Guruş 52	Şair Keyl 7 Guruş 14	çayır Guruş 3	Ceman Guruş 66
------------------------------------	----------------------------------	---------------------	----------------------

Hane 3

Numro 3

Karye-i mezbûr sakinlerinden Fizan oğlu Osman'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 15

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 15

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 279
Sene 61: +697,5
976,5

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Sağman keçi
re's
5
Hâsılât
Guruş
20

Döllü kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Tay
re's
1

Buzağı
re's
1 dişi
+1 erke
2

Oğlak
re's
3 dişi
+2 erkek
5

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
409

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
70

A'şar rüsûmatı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
5,5
Guruş
22

Şair
Keyl
4,5
Guruş
9

Ceman
Guruş
31

Hane 4**Numro 4**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Delice oğlu Halil'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 8

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 8

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 171
Sene 61: +567
738

Sağman inek
re's
1

Hâsılât
Guruş
20

Buzağı
re's
1

İki yaşar düvesi
re's
1

(Atmış iki senesinde
hasılan)
20

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Bir yaşar tosun
re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
236

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
80

A'şar rüsûmu olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
3
Guruş
12

Şair
Keyl
3,5
Guruş
7

Ceman
Guruş
19

Hane 5**Numro 5**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Mevlût oğlu Mustafa'nın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 13,5

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 13

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 180
Sene 61: +445,5
625,5

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Bir yaşar düvesi
re's
1
(Atmış üç senesinde
hasılan)

Dişi buzağı
re's
1

Döllü merkeb
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
280

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
80

A'şar rüsûmu olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
3,5
Guruş
14

Şair
Keyl
3
Guruş
6

Ceman
Guruş
20

Hane 6**Numro 6**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Orekirli oğlu Ömer'in emlâk ve arâzî ve hayvanat ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 8

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 8

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 180
Sene 61: +504
684

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Bir yaşar tosun
re's
1

Erkek buzağı
re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
250

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
30

A'şar rûsûmu olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
3,5
Guruş
14

Şair
Keyl
3
Guruş
6

Ceman
Guruş
20

Hane 7**Numro 7**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Gürünlü oğlu Veli'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla

Gayr-i mezrû' tarla

Koşu öküzü

Dönüm: 12

Dönüm: 12

re's

2

Hâsılât

Guruş

30

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 180

Sene 61: +693

873

Sağman manda

re's

1

Hâsılât

Guruş

40

Sağman inek

re's

2

Hâsılât

Guruş

40

Erkek balak

re's

1

Buzağı

re's

1 Dişi

+ 1 Erkek

2

Döllü kısarak

re's

1

Hâsılât

Guruş

40

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

330

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

60

A'şar rüsûmu olarak bir senede vermiş olduğu

Hınta

Keyl

3,5

Guruş

14

Şair

Keyl

3

Guruş

6

Ceman

Guruş

20

Hane 8

Numro 8

Karye-i mezbûr sakinlerinden Gürünlü oğlu Hüseyin'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla

Dönüm: 8

Gayr-i mezrû' tarla

Dönüm: 8

Koşu öküzü

re's

2

Hâsılât senesi	Hâsılât
Guruş	Guruş
Sene 60: 216	30
Sene 61: <u>+661,5</u>	
877,5	

Sağman inek	Döllü merkeb	Bir yaşar tosun
re's	re's	re's
2	1	1
Hâsılât	Hâsılât	
Guruş	Guruş	
40	15	

Dişi Buzacı
re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
301

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
80

A'sar rûsûmu olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
4,5	3	24
Guruş	Guruş	
18	6	

Hane 9

Numro 9

Karye-i mezbûr sakinlerinden Hasan'ın emlâk ve arâzî ve hayvanat ve temettu'âtı

Mezrû' tarla	Gayr-i mezrû' tarla	Koşu öküzü
Dönüm: 15	Dönüm: 15	re's
		2
		Hâsılât
Hâsılât senesi		Guruş
Guruş		30
Sene 60: 126		

Sene 61: +346,5
472,5

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Sağman camuş
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Erkek buzağı
re's
1

İki yaşar tosun
re's
1

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
231

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
30
A'şar rûsûmu olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
3
Guruş
12

Şair
Keyl
1
Guruş
2

Ceman
Guruş
14

Hane 10

Numro 10

Karye-i mezbûr sakinlerinden Emir oğlu Yusuf'un emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 10

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 10

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 144
Sene 61: +630
774

Sağman inek

Dişi buzağı

re's
1
Hâsılât
Guruş
20

re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
194
+ 150 Merkumun çobanlık ticaretinden temettu'ı
344

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
30

A'şar rûsûmu olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
3	2	16
Guruş	Guruş	
12	4	

Hane 11

Numro 11

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ahmed oğlu Kadir'in emlâk ve arâzî ve hayvanatın temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 7

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 7

Koşu öküzü
re's
2

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 225
Sene 61: +850,5
1075,5

Hâsılât
Guruş
30

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

İki yaşar tosun
re's
2

Dişi buzağı
re's
2

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

295

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

50

A'şar rûsûmu olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta

Keyl

4,5

Guruş

18

Şair

Keyl

3,5

Guruş

7

Ceman

Guruş

25

2. Uzunluca Karyesi

Sivas sancağında kain Kangal Kazasına tâbi Uzunluca Karyesinin defteridir.⁹

Sivas sancağında kain Kangal Kazasına tâbi Uzunluca Karyesi ahalilerinin emlâk ve arâzî ve hayvanatlarının temettu'âtları miktarını mübeyyin defteridir.¹⁰

Hane 1

Numro 1

Karye-i mezbûr sakinlerinden Muhtarul Ahmed oğlu Sırık Mahmud'un emlâk ve arâzî ve hayvanat temettu'ı

Mezrû' tarla

Dönüm: 25

Gayr-i mezbû' tarla

Dönüm: 15

Koşu öküzü

re's

4

Hâsılât

Guruş

60

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 0288

Sene 61: +1134

1422

Sağman manda

re's

1

Sağman inek

re's

3

Sağman ağnam

re's

8

Bir yaşar düvesi

re's

2

⁹ VR.ML.TMT. 13795 (1260-1261)

¹⁰ VR.ML.TMT. 13795

Hâsılât Guruş 40	Hâsılât Guruş 60	Hâsılât Guruş 48	(Atmış üç senesinde hasılan)
Sağman keçi re's 15 Hâsılât Guruş 60	Kısır ganem re's 5 Hâsılât Guruş 10	Kısır keçi re's 7 Hâsılât Guruş 7	Döllü merkeb re's 1
İki yaşar tosun re's 1	Döllü kısarak re's 1 Hâsılât Guruş 40	Erkek balak re's 1	Dişi buzağı re's 1 2 Erkek
Kuzu re's 4 dişi 4 erkek	Oğlak re's 8 dişi 6 erkek		
Mecmû'ından bir senede temettu'ı Guruş 613			
Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu Guruş 100			
A'şar rüsûmatı olarak bir senede vermiş olduğu			
Hinta Keyl 5 Guruş 20	Şair Keyl 6 Guruş 12	Ceman Guruş 32	

Hane 2

Numro 2

Karye-i mezbûr sakinlerinden Yusuf oğlu Osman'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 14

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 14

Koşu öküzü
re's

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 189
Sene 61: +630
819

2
Hâsılât
Guruş
30

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Sağman Keçi
re's
4
Hâsılât
Guruş
16

Bir yaşar düvesi
re's
1
(Atmış üç senesinde
hasılan)

Dişi buzağı
re's
1

Dişi oğlak
re's
4

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
255

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
70

A'şar rüsûmatı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
3,5
Guruş
14

Şair
Keyl
3,5
Guruş
7

Ceman
Guruş
21

Hane 3

Numro 3

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kaba Sakal oğlu Halil'in emlâk ve arâzî ve temettu'ı

Mezrû' tarla
Dönüm: 5

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 5

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 180

Sene 61: +409,5
589,5

Sağman Ağnam re's 3 Hâsılât Guruş 18 Oğlak re's 3 Dişi 3	Sağman keçi re's 6 Hâsılât Guruş 24	Döllü merkeb re's 1 Hâsılât Guruş 15	Kuzu re's 3 Dişi
---	--	---	------------------------

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
267

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
25
A'şar rûsûmatı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta Keyl 3,5 Guruş 14	Şair Keyl 3 Guruş 6	Ceman Guruş 20
-------------------------------------	---------------------------------	----------------------

Hane 4

Numro 4

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ömer oğlu Kartal Osman'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm: 10 Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 189 Sene 61: <u>+472,5</u> 661,5	Gayr-i mezrû' tarla Dönüm: 10	Koşu öküzü re's 2 Hâsılât Guruş 30
---	----------------------------------	---

Sağman inek re's	Sağman ganem re's	Döllü kısrak re's	Sağman keçi re's
---------------------	----------------------	----------------------	---------------------

2
Hâsılât
Guruş
40

3
Hâsılât
Guruş
60

1
Hâsılât
Guruş
40

5
Hâsılât
Guruş
20

Erkek buzağı
re's
2

Kuzu
re's
4 Dişi

Oğlak
re's
3 Dişi
1

Bir yaşar düvesi
re's
1
(Atmış üç senesinde
hasılan)

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
343

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
60

A'şar rüsûmatı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
3,5
Guruş
14

Şair
Keyl
3,5
Guruş
7

Ceman
Guruş
21

Kaffe-i vergileri
Guruş
255

İcmal yekûn temettu'âtı
Guruş
1478

Karye-i mezbûrun yabancı ahalisinin emlek ve arâzî ve temettu'âtlarının
mikdarını mübeyyin defterdir.¹¹

Hane 1

Sivas da Hacı Veli mahallesinde Hacı Bekir oğlu Hacı Süleyman Ağanın karye-i
mezbûr da olan emlâkı

Sağman manda

Sağman inek

Sağman ağnam

Erkek balak

¹¹ VR.ML. TMT. nr.13795

re's 1 Hâsılât Guruş 40	re's 2 Hâsılât Guruş 40	re's 10 Hâsılât Guruş 60	re's 1
Sağman keçi re's 5 Hâsılât Guruş 20	Döllü merkeb re's 1 Hâsılât Guruş 15	Döllü kısarak re's 1 Hâsılât Guruş 40	Kuzu re's 4 Dişi 2
Bir yaşar tosun re's 1	Oğlak re's 4 Dişi		

Mecmû'ından bir senede temettu'
Guruş
215

Ceman
Guruş
215

3.Karacaviran Karyesi

Kangal Kazasına tâbi Karacaviran Karyesi'nin temettu'âtlarının defteridir.¹²

Sivas sancağında kain Kangal Kazasına tâbi Karacaviran Karyesi'nin emlâk ve arâzî ve hayvanatının miktarını mübeyyin defteridir.¹³

Hane 1

Numro 1

Karye-i mezbûr sakinlerinden Muhtar'ül Kubad oğlu Mustafa'nın emlâk ve arâzî ve hayvanat temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm: 20	Gayr-i mezbû' tarla Dönüm: 18	Tosun re's 2
Hâsılât senesi		

¹² VR.ML.TMT. nr.13795 (1260-1261)

¹³ VR.ML.TMT. nr.13795

Guruş
 Sene 60: 315
 Sene 61: +756
 1071

Koşu Öküzü
 re's
 2
 Hâsılât
 Guruş
 30

Kosu camuşu
 re's
 2
 Hâsılât
 Guruş
 40

Sağman inek
 re's
 3
 Hâsılât
 Guruş
 60

İki yaşar düvesi
 re's
 1
 (Atmış üç senesinde
 hasılan alınacağı)

Erkek Eseb
 re's
 1

Döllü kısrak
 re's
 1
 Hâsılât
 Guruş
 40

Sağman ağnam
 re's
 13
 Hâsılât
 Guruş
 78

Sağman keçi
 re's
 6
 Hâsılât
 Guruş
 24

Dişi Buzağı
 re's
 3

Kuzu
 re's
 9 dişi
 +6 erkek
 15

Oğlak
 re's
 4 dişi
 +2 Erkek
 6

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
 587

+100 Oğlu Hasan'ın karye-i mezbûr da çobanlığından temettu'ı
 687

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
 Guruş
 125

A'şar rûsûmatı olarak sene-i sâbıkda vermiş olduğu

Hinta
 Keyl
 6,5
 Guruş
 26

Şair
 Keyl
 4,5
 Guruş
 9

Ceman
 Guruş
 35

Hane 2

Numro 2

Karye-i mezbûr sakinlerinden Abdurrahman oğlu Osman'ın emlâk ve arâzî ve hayvanat temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 22

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 22

Koşu camuşu
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 315
Sene 61: +756
1071

Koşu Öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Sağman inek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

İki yaşar tosun
re's
3

Döllü kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Erkek eseb
re's
1

Sağman ağnam
re's
18
Hâsılât
Guruş
108

Sağman keçi
re's
15
Hâsılât
Guruş
60

Kısır ağnam
re's
5
Hâsılât
Guruş
10

Buzağı
re's
1 Dişi
+2 Erkek
3

Kuzu
re's
08 dişi
+10 erkek
18

Oğlak
re's
05 dişi
+ 10 Erkek
15

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
924

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan sene-i sâbıkda vermiş olduğu
Guruş
125

A'şar rüsûmatı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
14
Guruş

Şair
Keyl
4
Guruş

Ceman
Guruş
64

Hane 3**Numro 3**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kubad oğlu Süleyman'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 18

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 18

Yaşar Tosun
re's
1

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 252
Sene 61: +535,5
787,5

Koşu Öküzü
re's
4
Hâsılât
Guruş
60

Sağman inek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

Döllü kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Buzağı
re's
2 Dişi

Sağman ağnam
re's
5
Hâsılât
Guruş
30

Sağman keçi
re's
4
Hâsılât
Guruş
16

Kısır ağnam
re's
3
Hâsılât
Guruş
6

Kuzu
re's
5 dişi

Oğlak
re's
4 Erkek

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
464

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
125

A'şar rûsûmatı olarak sene-i sâbıkda vermiş olduğu

Hinta

Şair

Ceman

Keyl	Keyl	Guruş
4,5	5	28
Guruş	Guruş	
18	10	

Hane 4

Numro 4

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kubad oğlu Ömer'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 20

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 20

Çayır
Dönüm: 2
Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 45
Sene 61: + 45
90

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0513
Sene 61: +1386
1899

Koşu Öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Sağman inek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

Koşu mandası
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Yaşar düvesi
re's
1

Döllü kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Sağman ağnam
re's
15
Hâsılât
Guruş
60

Kısır ağnam
re's
3
Hâsılât
Guruş
6

Buzağı
re's
2 Dişi
+1 Erkek
3

Kuzu
re's
5 dişi
+ 5 erkek
10

İki yaşar tosun
re's
2

Erkek eseb
re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
794

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş

A'şar rüsûmatı olarak sene-i sâbıkda vermiş olduğu

Hınta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
12	4,5	57
Guruş	Guruş	
48	9	

Hane 5Numro 5

Karye-i mezbûr sakinlerinden Bekir oğlu Halid İbrahim'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm: 11	Gayr-i mezbû' tarla Dönüm: 11	Yaşar Düvesi re's 1	
Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 252 Sene 61: <u>+535,5</u> 787,5			
Koşu Öküzü re's 2 Hâsılât Guruş 30	Sağman inek re's 2 Hâsılât Guruş 40	Sağman keçi re's 15 Hâsılât Guruş 60	Erkek Buzağı re's 2
Oğlak re's 05 dişi <u>+ 10</u> Erkek 15			
Mecmû'ından bir senede temettu'ı Guruş 391			

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
60

A'şar rüsûmatı olarak sene-i sâbıkda vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
5,5	3,5	19
Guruş	Guruş	
12	7	

Hane 6

Numro 6

Karye-i mezbûr sakinlerinden Veli'nin oğlu Ahmed'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla	Gayr-i mezbû' tarla	Koşu öküzü	
Dönüm: 13	Dönüm: 13	re's	
		4	
Hâsılât senesi		Hâsılât	
Guruş		Guruş	
Sene 60: 171		60	
Sene 61: +346.5			
517,5			
Sağman inek	Döllü kısarak	Döllü merkeb	Yaşar düvesi
re's	re's	re's	re's
3	1	1	1
Hâsılât	Hâsılât	Hâsılât	
Guruş	Guruş	Guruş	
60	40	15	

Buzağı
re's
1 dişi
+ 1 Erkek
2

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
346

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
50

A'şar rûsûmatı olarak sene-i sâbıkda vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş

3	3,5	19
Guruş	Guruş	
12	7	

Hane 7

Numro 7

Karye-i mezbûr sakinlerinden Hasan oğlu Kel Ömer'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 10

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 10

Koşu öküzü
re's

2

Hâsılât

Guruş

30

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 279

Sene 61: +504

783

Sağman inek

re's

3

Hâsılât

Guruş

60

Döllü kısrak

re's

1

Hâsılât

Guruş

40

Yaşar düvesi

re's

1

İki yaşar tosun

re's

1

Sağman keçi

re's

15

Hâsılât

Guruş

60

Buzağı

re's

2

Dişi

+1

Erkek

3

Oğlak

re's

03

Dişi

+12

Erkek

15

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

469

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

95

A'sar rüsûmatı olarak sene-i sâbıkda vermiş olduğu

Hinta

Keyl

Şair

Keyl

Ceman

Guruş

5,5

Guruş

22

4,5

Guruş

9

31

Hane 8**Numro 8**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Balta oğlu Dervişin İsmet'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla

Dönüm: 13

Gayr-i mezbû' tarla

Dönüm: 13

Koşu öküzü

re's

2

Hâsılât

Guruş

30

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 216

Sene 61: +504

720

Sağman inek

re's

3

Hâsılât

Guruş

60

Döllü merkeb

re's

2

Hâsılât

Guruş

30

Yaşar düvesi

re's

2

İki yaşar tosun

re's

2

Sağman keçi

re's

8

Hâsılât

Guruş

32

Buzağı

re's

2

Dişi

+1

Erkek

3

Oğlak

re's

5

Dişi

+3

Erkek

8

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

368

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

100

A'şar rüsûmatı olarak sene-i sâbıkda vermiş olduğu

Hinta

Keyl

Şair

Keyl

Ceman

Guruş

4,5	3	24
Guruş	Guruş	
18	6	

Hane 9

Numro 9

Karye-i mezbûr sakinlerinden Balta oğlu Halil'in emlak ve arâzî ve temettu'ı

Mezrû' tarla
Dönüm: 15

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm:15

Çayır
Dönüm:3
Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 027
Sene 61: + 027
54

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 162
Sene 61: +378
540

Koşu Öküzü re's 3 Hâsılât Guruş 45	Sağman inek re's 2 Hâsılât Guruş 40	Kısır inek re's 1	İki yaşar düvesi re's 2
Yaşar tosun re's 1	Döllü kısarak re's 1 Hâsılât Guruş 40	Sağman Ağnam re's 4 Hâsılât Guruş 24	
Buzağı re's 2 Erkek	Oğlak re's 4 dişi		

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
338

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
100

A'şar rûsûmatı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Çayır..	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş	Guruş
4,5	-	3	21
Guruş	Guruş	Guruş	
18	-	3	

Hane 10

Numro 10

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kara Bekir oğlu Ömer'in emlâk ve arâzî ve temettu'ı

Mezrû' tarla	Gayr-i mezrû' tarla	Çayır
Dönüm: 16	Dönüm:18	Dönüm:3
		Hâsılât senesi
Hâsılât senesi		Guruş
Guruş		Sene 60: 33
Sene 60: 216		Sene 61: +35
Sene 61: +630		68
846		

Koşu Öküzü	Sağman keçî	Buzağı	Oğlak
re's	re's	re's	re's
2	7	2 Erkek	3 Dişi
Hâsılât	Hâsılât		+4 Erkek
Guruş	Guruş		7
30	28		

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
348

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
60

A'şar rüsûmatı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Çayır	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş	Guruş
3,5	5	4	28
Guruş	Guruş	Guruş	
14	10	4	

Hane 11

Numro 11

Karye-i mezbûr sakinlerinden Hacı oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 6

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 6

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 180
Sene 61: +315
495

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Sağman ağnam
re's
3
Hâsılât
Guruş
18

Yaşar tosun
re's
1

Sağman keçi
re's
5
Hâsılât
Guruş
20

Buzağı
re's
1 Dişi

Kuzu
re's
2 Dişi

Oğlak
re's
5 Erkek

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
288

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
80

A'şar rüsûmatı olarak sene-i sâbıkda vermiş olduğu

Hinta
Keyl
3,5

Şair
Keyl
6

Ceman
Guruş
20

Hane 12

Numro 12

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ömer oğlu Osman'ın emlâk ve arâzî ve temettu'ı

Mezrû' tarla

Gayr-i mezbû' tarla

Çayır

Dönüm: 15

Dönüm:15

Dönüm:2

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 37

Sene 61: +37
74

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 216

Sene 61: +378
594

Koşu Öküzü

re's

2

Hâsılât

Guruş

30

Sağman İnek

re's

2

Hâsılât

Guruş

40

Yaşar tosun

re's

1

Buzağı

re's

1 Dişi

Döllü kısarak

re's

1

Hâsılât

Guruş

40

Oğlak

re's

5 Dişi

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

383

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

60

A'şar rûsûmatı olarak Sene-i sâbıkta vermiş olduğu

Hinta

Keyl

3,5

Guruş

14

Şair

Keyl

5

Guruş

10

Çayır

Guruş

4

Guruş

4

Ceman

Guruş

8

Hane 13

Numro 13

Karye-i mezbûr sakinlerinden Balta oğlu Hamdi'nin emlâk ve arâzî ve temettu'ı

Mezrû' tarla

Dönüm: 16

Gayr-i mezrû' tarla

Dönüm:16

Çayır

Dönüm:2

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 18

Hâsılât senesi

Guruş
Sene 60: 171
Sene 61: +378
549

Sene 61: +18
36

Koşu Öküzü re's 2 Hâsılât Guruş 30	Sağman İnek re's 2 Hâsılât Guruş 40	Yaşar tosun re's 1	Buzağı re's 2 Dişi
---	--	--------------------------	--------------------------

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
259

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
70

A'sar rûsûmatı olarak Sene-i sâbıkta vermiş olduğu

Hinta Keyl 3,5 Guruş 14	Şair Keyl 2,5 Guruş 5	Çayır Guruş 2 Guruş 2	Ceman Guruş 21
-------------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	----------------------

Hane 14

Numro 14

Karye-i mezbûr sakinlerinden Mustafa oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzî ve temettu'ı

Mezrû' tarla Dönüm:5	Gayr-i mezrû' tarla Dönüm: 5	Koşu öküzü re's 2 Hâsılât Guruş 30
Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 108 Sene 61: <u>+504</u> 612		

Sağman İnek re's 1 Hâsılât Guruş	Döllü kısarak re's 1 Hâsılât Guruş	Yaşar düvesi re's 1	Buzağı re's 1 Dişi
--	--	---------------------------	--------------------------

20	40
Sağmal keçi	Oğlak
re's	re's
7	3 Dişi
Hâsılât	+2 Erkek
Guruş	5
28	

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
226
+080 Merhumun karye-i mezbûrda Çobanlık ticaretinden temettu'âtı
206

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
60

A'sar rûsûmatı olarak sene-i sâbıkta vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
2	2	12
Guruş	Guruş	
8	4	

Hane 15

Numro 15

Karye-i mezbûr sakinlerinden İmam oğlu Molla Yusuf'un emlâk ve arâzî ve temettu'ı

Döllü kısrak	Sağman inek
re's	re's
1	1
Hâsılât	Hâsılât
Guruş	Guruş
40	20

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
060
+250 Merhumun karye-i mezbûrda imamlık ticaretinden temettu'ı
310

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
15

Hane 16

Numro 16

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kadir oğlu Mahmud'un emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm:10

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 10

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 108
Sene 61: +504
612

Sağman İnek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Sağman keçi
re's
5
Hâsılât
Guruş
20

Yaşar düvesi
re's
2

Buzağı
re's
1 Erkek

Oğlak
re's
3 Dişi
+2 Erkek
5

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
270

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
50

A'şar rüsûmatı olarak sene-i sâbıkta vermiş olduğu

Hinta
Keyl
4
Guruş
16

Şair
Keyl
2
Guruş
4

Ceman
Guruş
20

Hane 17**Numro 17**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Molla oğlu Süleyman'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm:9

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 9

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 189
Sene 61: +215
504

Sağman İnek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Yaşar düvesi
re's
1

Yaşar merkeb
re's
1

Sağman keçi
re's
5
Hâsılât
Guruş
20

Oğlak
re's
3 Dişi
+2 Erkek
5

Buzağı
re's
1 Dişi

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
274

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
50

A'şar rûsûmatı olarak Sene-i sâbıkta vermiş olduğu

Hinta
Keyl
3,5
Guruş
14

Şair
Keyl
3,5
Guruş
7

Ceman
Guruş
21

Hane 18**Numro 18**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ali oğlu Ahmed'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Sağman İnek re's 2 Hâsılât Guruş 40	Döllü merkeb re's 2 Hâsılât Guruş 30	Yaşar Tosun re's 1	Oğlak re's 3 Dişi
Sağmal keçi re's 3 Hâsılât Guruş 12	Buzağı re's 2 Dişi		

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
82

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
20

Hane 19**Numro 19**

Karye-i mezbûr sakinlerinden İbrahim oğlu Ömer'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Sağman İnek re's 2 Hâsılât Guruş 40	Döllü merkeb re's 2 Hâsılât Guruş 30	Buzağı re's 2 Dişi
--	---	--------------------------

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
70

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
20

Hane 20**Numro 20**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Seyyid'in oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm:5	Gayr-i mezbû' tarla Dönüm: 5	Koşu öküzü re's 2 Hâsılât Guruş 30
Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 126 Sene 61: <u>+316</u> 442		

Sağman İnek re's 2 Hâsılât Guruş 40	Döllü merkeb re's 1 Hâsılât Guruş 15	Buzağı re's 2 Dişi
--	---	--------------------------

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
211

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
40

A'şar rüsûmatı olarak Sene-i sâbıkta vermiş olduğu

Hinta Keyl 3 Guruş 12	Şair Keyl 1 Guruş 2	Ceman Guruş 14
-----------------------------------	---------------------------------	----------------------

Hane 21

Numro 21

Karye-i mezbûr sakinlerinden Bekir oğlu Mahmad'un emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm:15	Gayr-i mezbû' tarla Dönüm: 10	Koşu öküzü re's 2 Hâsılât Guruş 30
Hâsılât senesi Guruş		

Sene 60: 189
Sene 61: +504
693

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Buzağı
re's
1 Dişi

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
254

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
60

A'şar ve rûsûmı olarak Sene-i sâbıkta vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
4	2	20(1)
Guruş	Guruş	
16	4	

Karye-i mezbûr
Guruş
7836

Karye-i mezbûrun vergü-yi mahsûsası
Guruş
1485

4. Avşarviran (Afşarviran) Karyesi

Sivas sancağında Kangal kazasına tâbi Avşarviran Karyesinin temettû'at defteridir.¹⁴

Sivas Eyaletinde hâvi olduğu kazalardan Kangal kazasına tâbi Avşarviran Karyesinin emlâk ve temettû'atını mübeyyin defteridirki ber-vech-i âti zikr ve beyan olunur.¹⁵

Hane 1

Numro 1

¹⁴ VR.ML.TMT. nr. 13795 (1260-1261)

¹⁵ VR.ML.TMT. nr. 13795

Karye-i mezbûr sakinlerinden Muhtar'ül Ahmed oğlu Yusuf'un emlak ve arâzî ve temettu'ı

Mezrû' tarla
Dönüm: 20

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 20

Yaşar Tosun
re's
2

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 252
Sene 61: +630
882

Koşu Öküzü re's 2 Hâsılât Guruş 30	Sağman inek re's 1 Hâsılât Guruş 20	Sağman koyun re's 13 Hâsılât Guruş 78	Erkek eseb re's 1
Sağman keçi re's 6 Hâsılât Guruş 24	Kısır ganem re's 9 Hâsılât Guruş 18	Erkek buzağı re's 1	kuzu re's 13

Oğlak
re's
6

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
422

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
100

A'şar rûsûmu olarak sene-i sâbıkda vermiş olduğu

Hinta Keyl 5 Guruş	Şair Keyl 4 Guruş	Ceman Guruş 28
-----------------------------	----------------------------	----------------------

Hane 2**Numro 2**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Süleyman oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'ı

Mezrû' tarla
Dönüm: 25

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 25

Koşu öküzü
re's

4

Hâsılât

Guruş

60

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 324

Sene 61: +630

954

Sağman inek

re's

1

Hâsılât

Guruş

20

Döllü merkeb

re's

1

Hâsılât

Guruş

15

Sağman koyun

re's

5

Hâsılât

Guruş

30

Sağman keçi

re's

4

Hâsılât

Guruş

16

Dişi buzağı

re's

1

kuzu dişi

re's

5

Oğlak erkek

re's

4

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

465

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

100

A'sar rûsûmu olarak sene-i sâbıkda vermiş olduğu

Hinta

Keyl

7

Guruş

28

Şair

Keyl

4

Guruş

8

Ceman

Guruş

36

Hane 3**Numro 3**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Hasan oğlu Veli'nin emlâk ve arâzî ve temettu'ı

Mezrû' tarla
Dönüm: 25

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 25

Koşu öküzü
re's
3
Hâsılât
Guruş
45

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 297
Sene 61: +693
990

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Sağman koyun
re's
3
Hâsılât
Guruş
18

Erkek buzağı
re's
1

Dişi kuzu
re's
3

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
395

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
65

A'şar rûsûmu olarak sene-i sâbıkda vermiş olduğu

Hinta
Keyl
6
Guruş
24

Şair
Keyl
4,5
Guruş
9

Ceman
Guruş
33

Hane 4

Numro 4

Karye-i mezbûr sakinlerinden Musa oğlu Mahmud'un emlâk ve arâzî ve temettu'ı

Mezrû' tarla
Dönüm: 27

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 27

Koşu öküzü
re's
2

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 198
Sene 61: +504
702

Hâsılât
Guruş
30

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Sağman ganem
re's
10
Hâsılât
Guruş
60

kısır ganem
re's
3
Hâsılât
Guruş
6

Erkek buzağı
re's
1

Kuzu
re's
10

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı
Guruş
324

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
65

A'şar rûsûmu olarak sene-i sâbıkda vermiş olduğu

Hinta
Keyl
4
Guruş
16

Şair
Keyl
3
Guruş
6

Ceman
Guruş
20

Hane 5

Numro 5

Karye-i mezbûr sakinlerinden İsmet oğlu Halil'in emlâk ve arâzî ve temettu'ı

Mezrû' tarla
Dönüm: 12

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 12

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş

Sene 60: 198

Sene 61: +441
639

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Yaşar tosun
re's
1

Sağman koyun
re's
15
Hâsılât
Guruş
90

Sağman keçi
re's
7
Hâsılât
Guruş
28

Dişi buzağı
re's
1

Kuzu
re's
15

Oğlak
re's
7

Kısır ganem
re's
5
Hâsılât
Guruş
10

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
376

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
75

A'şar rüsûmu olarak sene-i sâbıkda verdiği

Hinta
Keyl
4
Guruş
16

Şair
Keyl
3
Guruş
6

Ceman
Guruş
22

Karye-i mezbûrun kaffe-i temettu'âtı
Guruş
1992

Karye-i mezbûrun vergü-yi seniyyesi
Guruş
405

5. Tekye (Tekke) Karyesi

Kangal Kazasına tâbi Tekye Karyesi ahalilerinin emlâk ve arâzî ve temettu'âtlarının defteridir.¹⁶

¹⁶ VR.ML.TMT. nr.13795 (1260-1261)

Sivas sancağında kain Kangal Kazasına tâbi Tekye Karyesi ahalilerinin emlâk ve arâzî ve hayvanatlarının mikdarını mübeyyin defteridir.¹⁷

Hane 1

Numro 1

Karye-i mezbûr sakinlerinden Muhtar'ül Tekyeli oğlu İbrahim'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 31

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 31

Koşu öküzü
re's
4
Hâsılât
Guruş
60

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0621
Sene 61: +1890
2511

Sağman inek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

Sağman ağnam
re's
15
Hâsılât
Guruş
90

Sağman keçi
re's
17
Hâsılât
Guruş
68

Bir yaşar düvesi
re's
2
(Atmış üç senesinde
hasılan)

Kısır ağnam
re's
5
Hâsılât
Guruş
10

Kısır keçi
re's
5
Hâsılât
Guruş
5

Arı kovanı
Aded
12
Hâsılât
Guruş
48

Bir yaşar tosun
re's
1

Kiracı merkebi
re's
1
Hâsılât
Guruş
100

Döllü kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Erkek Eseb
re's
1

Buzağı
re's
2 Dişi
1 Erkek

Kuzu
re's
5 dişi
9 erkek

Oğlak
re's
10 dişi
07 erkek

¹⁷ VR.ML.TMT. nr.13795

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
1002
+0100 Merkumun kiracılık ticaretinden temettu'ı
1102

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
110

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
13	8,5	69
Guruş	Guruş	
52	17	

Hane 2

Numro 2

Karye-i mezbûr sakinlerinden Yusuf oğlu Osman'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm: 20	Gayr-i mezbû' tarla Dönüm: 20	Koşu öküzü re's 2 Hâsılât Guruş 30
Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 342 Sene 61: <u>+882</u> 1224		

Sağman inek re's 3 Hâsılât Guruş 60	Sağman ağnam re's 3 Hâsılât Guruş 18	Sağman keçi re's 8 Hâsılât Guruş 15	Bir yaşar düvesi re's 1 (Atmış üç senesinde hasılan)
Döllü merkeb re's 1 Hâsılât Guruş 15	Buzağı re's 2 Dişi 1	Kuzu re's 2 Erkek	Oğlak re's 4 Dişi 4

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

497

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

85

A'sar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta

Keyl

8

Guruş

32

Şair

Keyl

3

Guruş

6

Ceman

Guruş

38

Hane 3

Numro 3

Karye-i mezbûr sakinlerinden İbrahim oğlu Hasan'ın emlak ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla

Dönüm: 15

Gayr-i mezbû' tarla

Dönüm: 15

Koşu öküzü

re's

2

Hâsılât

Guruş

30

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 216

Sene 61: +882

1098

Sağman inek

re's

3

Hâsılât

Guruş

60

Sağman keçi

re's

8

Hâsılât

Guruş

32

Bir yaşar tosun

re's

3

Dişi buzağı

re's

2

1 Erkek

Dişi oğlak

re's

4

4 Erkek

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
338

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
85

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
5	2	24
Guruş	Guruş	
20	4	

Hane 4

Numro 4

Karye-i mezbûr sakinlerinden Molla oğlu Hüseyin'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 15

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 25

Koşu öküzü
re's
2
Hâsilât
Guruş
30

Hâsilât senesi
Guruş
Sene 60: 0414
Sene 61: +1575
1989

Sağman inek
re's
3
Hâsilât
Guruş
60

Dişi buzağı
re's
3

Bir yaşar düvesi
re's
1
(Atmış üç senesinde
hasılan)

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
504

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

70

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
9	5	46
Guruş	Guruş	
36	10	

Hane 5

Numro 5

Karye-i mezbûr sakinlerinden Yusuf oğlu Bekdaş'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm: 5	Gayr-i mezbû' tarla Dönüm: 5	Koşu öküzü re's 2
Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 153 Sene 61: <u>+346,5</u> 499,5		Hâsılât Guruş 30
Sağman inek re's 1	Dişi buzağı re's 1	Bir yaşar tosun re's 1
Hâsılât Guruş 20		

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
203

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
70

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
3	2,5	17
Guruş	Guruş	

Karye-i mezbûrun icmal temettu'âtı
Guruş
2644

Karye-i mezbûrun kaffe-i vergüleri
Guruş
420

6. Davulbaz Karyesi

Sivas sancağında Kangal kazasına tâbi Davulbaz Karyesinin temettû'at defteridir.¹⁸

Sivas sancağında kain Kangal kazasına tâbi Davulbaz Karyesi ahalilerinin emlâk ve arâzî ve hayvanatlarının mikdarını mübeyyin defteridir.¹⁹

Hane 1

Numro 1

Karye-i mezbûr sakinlerinden Muhtarul Hacı Ali oğlu İbrahim'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 42

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 38

Çayır
Dönüm: 5
Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 090
Sene 61: +090
180

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0558
Sene 61: +1922,5
2480,5

Koşu Öküzü re's 5 Hâsılât Guruş 75	Sağman inek re's 3 Hâsılât Guruş 60	Sağman ağnam re's 10 Hâsılât Guruş 60	Biryaşar düvesi re's 1 (Atmış üç senesinde haşılan)
Sağman keçi re's	İki yaşar tosun re's	Kısır ağnam re's	Kısır keçi re's

¹⁸ VR.ML.TMT.nr. 13795 (1260-1261)

¹⁹ VR.ML.TMT.nr. 13795

5 Hâsılât Guruş 20	2	13 Hâsılât Guruş 26	3 Hâsılât Guruş 3
Dişi Buzağı re's 1	Erkek buzağı re's 2	Kuzu re's 5 Dişi 5	Oğlak re's 3 Dişi 2
Erkek eseb re's 1			
Mecmû'ından bir senede temettu'ı Guruş 892			
Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu Guruş 100			
A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu			
Hınta Keyl 11 Guruş 44	Şair Keyl 9 Guruş 18	Çayır Guruş 10	Ceman Guruş 62

Hane 2

Numro 2

Karye-i mezbûr sakinlerinden Yasin oğlu Muhammed'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm: 22	Gayr-i mezrû' tarla Dönüm: 15	Koşu öküzü re's 2 Hâsılât Guruş 30
Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 288 Sene 61: +441 729		

Sağman inek re's 2 Hâsılât Guruş 40	Sağman ganem re's 5 Hâsılât Guruş 30	Dişi buzağı re's 2 (Atmış dört senesinde hasılan)	Bir yaşar düvesi re's 1 (Atmış üç senesinde hasılan)
--	---	---	--

Sağman keçi re's 5 Hâsılât Guruş 12	Kısır ganem re's 2 Hâsılât Guruş 4	Kuzu re's 5 Erkek	Oğlak re's 3 Dişi
--	---	-------------------------	-------------------------

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
404

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
59

A'şar rüsûmatı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta Keyl 6,5 Guruş 26	Şair Keyl 3 Guruş 6	Ceman Guruş 32
-------------------------------------	---------------------------------	----------------------

Hane 3

Numro 3

Karye-i mezbûr sakinlerinden Tekin oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm: 11 Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 216 Sene 61: +332 558	Gayr-i mezrû' tarla Dönüm: 11 Çayır Dönüm: 1 Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 45 Sene 61: +45 90
--	---

Koşu Öküzü re's	Sağman inek re's	Bir yaşar tosun re's	Dişi buzağı re's
--------------------	---------------------	-------------------------	---------------------

2
Hâsılât
Guruş
30

2
Hâsılât
Guruş
40

1

1

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
331

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
40

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
4,5
Guruş
18

Şair
Keyl
3
Guruş
6

Çayır
Guruş
5

Ceman
Guruş
24

Hane 4

Numro 4

Karye-i mezbûr sakinlerinden Çayırıcı oğlu Hüseyin'in emlak ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 10,5

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 10,5

Çayır
Dönüm: 1
Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 27
Sene 61: + 27
54

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 144
Sene 61: +315
459

Koşu Öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Kısır inek
re's
1

Erkek buzağı
re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
241

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
40

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Çayır	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş	Guruş
3	2	3	16
Guruş	Guruş		
12	4		

Hane 5

Numro 5

Karye-i mezbûr sakinlerinden Can Hatun oğlu Muhammed'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 22

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 22

Çayır
Dönüm: 1
Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 17
Sene 61: + 17
36

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0504
Sene 61: +1008
1512

Koşu Öküzü re's 2 Hâsılât Guruş 30	Sağman inek re's 1 Hâsılât Guruş 20	Erkek buzağı re's 1	Bir yaşar tosun re's 1
Döllü kısrak re's 1 Hâsılât Guruş 40	Sağman ganem re's 5 Hâsılât Guruş 30	Sağman keçi re's 4 hasılât Guruş 16	Dişi kuzu re's 5
Erkek oğlak re's			

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

658

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

40

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta

Keyl

12

Guruş

48

Şair

Keyl

4

Guruş

8

Çayır

Guruş

3

Ceman

Guruş

56

İcmal temettu'âtı

Guruş

2526

Kaffe-i vergüleri

Guruş

278

7. Zerk Karyesi

Kangal kazasına tâbi Zerk Karyesinin emlâk defteridir.²⁰

Sivas sancağına kain Kangal kazasına tâbi Zerk Karyesi ahalîlerinin temettu'âtını ber katı mübeyyin defteridir ki ber-vech-i âti zikr vebeyan olunur.²¹

Hane 1

Numro 1

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ali oğlu İmam Yusuf'un emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla

Dönüm: 9

Gayr-i mezbû' tarla

Dönüm: 9

Sağman inek

re's

1

Hâsılât

Guruş

20

Hâsılât senesi

Guruş

²⁰ VR.ML.TMT. nr.13795 (1260-1261)

²¹ VR.ML.TMT. nr.13795

Sene 60: 252
Sene 61: +378
630

Dölsüz merkeb
re's
1

Buzağı
re's
1

Mecmû'ından bir senede temettu'âtı

Guruş
272
+250 Karye-i mezbûrda imam olduğundan ticareti
422

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
55

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
5,5
Guruş
22

Şair
Keyl
3
Guruş
6

Ceman
Guruş
28

Hane 2

Numro 2

Karye-i mezbûr sakinlerinden Muhtar oğlu Mehmed Kethüda'nın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 36

Gayr-i mezrû' tarla
Dönüm: 36

Çayır
Dönüm: 3
Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 36
Sene 61: +36
72

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0639
Sene 61: +2540
3159

Koşu Öküzü
re's
6
Hâsılât

Sağman inek
re's
2
Hâsılât

Kısır inek
re's
1

İki yaşar tosun
re's
2

Guruş
90

Guruş
40

Döllü kısrak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Erkek Bargir
re's
1

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Sebe merkeb
re's
3
Hâsılât
Guruş
3

Sağman koyun
re's
38
Hâsılât
Guruş
228

Sağman keçi
re's
35
Hâsılât
Guruş
140

Kısır ağnam
re's
30
Hâsılât
Guruş
60

Kısır keçi
re's
5
Hâsılât
Guruş
5

Erkek buzağı
re's
1

kuzu
re's
18 Dişi
+ 20 Erkek
38

Dişi Oğlak
re's
15
+20 Erkek
35

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
1292

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
101

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
14
Guruş
56

Şair
Keyl
7
Guruş
15

Çayır
Guruş
4

Ceman
Guruş
71
+04
75

Hane 3

Numro 3

Karye-i mezbûr sakinlerinden Muhtar-ı sani Molla İsmail oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 30

Gayr-i mevrû' tarla
Dönüm: 30

Koşu öküzü
re's
3
Hâsılât
Guruş
45

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0666
Sene 61: +1323
198

Sağman inek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

Erkek eseb
re's
1

İki yaşar tosun
re's
2

İki yaşar düvesi
re's
1

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Sağman koyun
re's
30
Hâsılât
Guruş
180

Sağman keçi
re's
12
Hâsılât
Guruş
72

Kısır koyun
re's
6
Hâsılât
Guruş
12

Kısır keçi
re's
5
Hâsılât
Guruş
5

erkek buzağı
re's
2

dişi kuzu
re's
15
+ 15
30

oğlak
re's
05 Dişi
+13 Erkek
18

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
1080

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
101

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
15
Guruş
60

Şair
Keyl
7
Guruş
14

Ceman
Guruş
74

Hane 4**Numro 4**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kerim oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 24

Gayr-i mezbû' tarla
Dönüm: 24

Koşu öküzü
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0405
Sene 61: +1134
1539

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Döllü kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Bir yaşar tosun
re's
1

İki yaşar düvesi
re's
1

Sağman koyun
re's
15
Hâsılât
Hâsılât
Guruş
90

Kısır ganem
re's
10
Hâsılât
Guruş
20

Buzağı dişi
re's
2

Arı kovanı
Aded
3
Guruş
12

Kuzu
re's
15

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
667
+200 merkumun bir re's bargir ile kiracılık ticaretinden
867

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
101

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
7,5	7,5	45
Guruş	Guruş	
30	15	

Hane 5

Numro 5

Karye-i mezbûr sakinlerinden Değirmenci oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm: 35	Gayr-i mezrû' tarlası Dönüm: 25	Koşu öküzü re's 4 Hâsılât Guruş 60	
Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 0666 Sene 61: <u>+1512</u> 2178			
Sağman inek re's 2 Hâsılât Guruş 40	Kısır inek re's 1	Bir yaşar düvesi re's 1	Tosun re's 2
Döllü kısırak re's 1 Hâsılât Guruş 40		Sebe merkep re's 1	Sağman koyun re's 10 Hâsılât Guruş 60
Sağman keçi re's 18 Hâsılât Guruş 72	Kısır ganem re's 4 Hâsılât Guruş 8	Kısır keçi re's 5 Hâsılât Guruş	Erkek buzağı re's 1 Dişi <u>+1</u> Erkek 2
Kuzu re's 10	Oğlak re's 8		

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

943

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

95

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta

Keyl

13

Guruş

52

Şair

Keyl

11

Guruş

22

Ceman

Guruş

74

Hane 6

Numro 6

Karye-i mezbûr sakinlerinden Değirmenci oğlu Veli'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla

Dönüm: 32

Gayr-i mezbû' tarlası

Dönüm:33

Koşu öküzü

re's

4

Hâsılât

Guruş

60

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 0576

Sene 61: +1354,5

1930,5

Sağman inek

re's

1

Hâsılât

Guruş

20

Kısır inek

re's

2

İki yaşar düvesi

re's

1

Üç yaşar tosun

re's

1

Döllü kısırak

re's

1

Hâsılât

Guruş

40

Erkek tay

re's

1

Sağman ganem

re's

15

Hâsılât

Guruş

90

Sağman keçi

re's

10

Hâsılât

Guruş

40

Buzağı re's 1	Kısır ganem re's 6 Hâsılât Guruş 12	Kısır keçi re's 5 Hâsılât Guruş 5	Kuzu re's 15
Oğlak re's 10			
Mecmû'ından bir senede temettu'ı			
Guruş 843			
+100	Merkumun bir re's merkeb ile kiracılık ticaretinden temettu'âtı		
943			

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
95

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta Keyl 12 Guruş 48	Şair Keyl 8 Guruş 16	Ceman Guruş 64
------------------------------------	----------------------------------	----------------------

Hane 7

Numro 7

Karye-i mezbûr sakinlerinden Asudi oğlu Halil'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm: 25	Gayr-i mezbû' tarlası Dönüm:25	Koşu öküzü re's 4 Hâsılât Guruş 60
Hâsılât senesi Guruş Sene 60: 0738 Sene 61: +1323 2061		

Sağman inek re's 2	Bir yaşar erkek tay re's 1	Yaşar düvesi re's 1	İki yaşar tosun re's 1
--------------------------	----------------------------------	---------------------------	------------------------------

Hâsılât
Guruş
40

Döllü kısrak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Dişi buzağı
re's
1

Sağman koyun
re's
25
Hâsılât
Guruş
150

Kısır ganem
re's
10
Hâsılât
Guruş
20

Kuzu dişi
re's
8
+7
15

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
1048

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
95

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
17	7	82
Guruş	Guruş	
68	14	

Hane 8

Numro 8

Karye-i mezbûr sakinlerinden Topal Hüseyin oğlu Musa'nın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Gayr-i mezrû' tarlası Koşu öküzü
Dönüm: 26,5 Dönüm: 26,5

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0576
Sene 61: +1354,5

re's
4
Hâsılât
Guruş
60

1930,5

Sağman inek re's 3 Hâsılât Guruş 60	Kısır inek re's 1	İki yaşar tosun re's 2	Döllü kısrak re's 1 Hâsılât Guruş 40
Dölsüz kısrak re's 1	Sağman ganem re's 14 Hâsılât Guruş 84	Sağman keçi re's 10 Hâsılât Guruş 40	Kısır koyun re's 10 Hâsılât Guruş 20
Buzağı dişi re's 2 +1 3	Kısır keçi re's 5 Hâsılât Guruş 5	Kuzu re's 14	Oğlak re's 10
Mecmû'ından bir senede temettu'ı Guruş 858 +100 Merhumun kiracılık ticaretinden temettu'âtı 958			

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
95
A'şar rüsumı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
11,5	7,5	61
Guruş	Guruş	
46	15	

Hane 9

Numro 9

Karye-i mezbûr sakinlerinden İsmail oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla Dönüm: 30	Gayr-i mezrû' tarlası Dönüm:30	Koşu öküzü re's
---------------------------	-----------------------------------	--------------------

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0576
Sene 61: +1512
2088

4
Hâsılât
Guruş
60

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

Kısır inek
re's
1

Bir yaşar tosun
re's
2

Döllü kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Sağman ganem
re's
20
Hâsılât
Guruş
120

Sağman keçi
re's
15
Hâsılât
Guruş
60

Kısır keçi
re's
7
Hâsılât
Guruş
7

Kısır koyun
re's
5
Hâsılât
Guruş
10

Buzağı dişi
re's
1

Kuzu dişi
re's
15
+05 Erkek
20

Oğlak
re's
15

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
913

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
95

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
14
Guruş
56

Şair
Keyl
4
Guruş
8

Ceman
Guruş
64

Hane 10

Numro 10

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kara oğlu Deli Hasan'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 21

Gayr-i mezbû' tarlası
Dönüm: 21

Koşu öküzü
re's
4
Hâsılât
Guruş
60

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0639
Sene 61: +1008
1647

Sağman inek
re's
3
Hâsılât
Guruş
60

İki yaşar düvesi
re's
1

İki yaşar tosun
re's
1

Döllü kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Sağman koyun
re's
10
Hâsılât
Guruş
60

Sağman keçi
re's
15
Hâsılât
Guruş
60

Kısır ganem
re's
5
Hâsılât
Guruş
10

Kısır keçi
re's
5
Hâsılât
Guruş
5

Bir yaşar merkeb
re's
1

Erkek buzağı
re's
2

Kuzu
re's
10

Oğlak
re's
15

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
934

+100 Merhumun bir re's merkeb ile kiracılık ticaretinden temettu'âtı
1034

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
95

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hınta
Keyl
15
Guruş
60

Şair
Keyl
5,5
Guruş
11

Ceman
Guruş
71

Hane 11

Numro 11

Karye-i mezbûr sakinlerinden Gani oğlu Veli'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 14

Gayr-i mezrû' tarlası
Dönüm: 13

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 180
Sene 61: +567
747

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Erkek yaşar tay
re's
1

Yaşar tosun
re's
1

Döllü kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Sağman ganem
re's
5
Hâsılât
Guruş
30

Sağman keçi
re's
13
Hâsılât
Guruş
12

Kısır keçi
re's
7
Hâsılât
Guruş
7

İki yaşar merkeb
re's
1

Buzağı dişi
re's
1

Kuzu
re's
5

Oğlak
re's
3

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş
312
+100
412

Merkumun bir re's merkeb ile kiracılık ticaretinden temettu'âtı

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş
55

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta

Şair

Ceman

Keyl	Keyl	Guruş
3,5	3	20
Guruş	Guruş	
14	6	

Hane 12

Numro 12

Karye-i mezbûr sakinlerinden Çolak Ömer oğlu Muhammed'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 10

Gayr-i mezbû' tarlası
Dönüm: 10

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 189
Sene 61: +346,5
535,5

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

İki yaşar düvesi
re's
1

Bir yaşar tosun
re's
1

Döllü kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Bir yaşar merkeb
re's
1

Sağman koyun
re's
5
Hâsılât
Guruş
30

Dişi buzağı
re's
1

Kuzu dişi
re's
5

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
324

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
35

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
3,5	3,5	21
Guruş	Guruş	
14	7	

Hane 13

Numro 13

Karye-i mezbûr sakinlerinden Molla oğlu Hasan'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla	Gayr-i mezrû' tarlası	Koşu öküzü
Dönüm: 5	Dönüm: 5	re's
		2
Hâsılât senesi		Hâsılât
Guruş		Guruş
Sene 60: 135		30
Sene 61: <u>+504</u>		
639		
Sağman inek	Erkek merkeb	Buzağı
re's	re's	re's
1	2	1
Hâsılât		
Guruş		
20		

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

185

+ 200 İki re's merkeb ile kiracılık ticaretinden temettu'âtı

385

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

15

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
3	1,5	15
Guruş	Guruş	

Hane 14**Numro 14**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Haydar oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 13

Gayr-i mezrû' tarlası
Dönüm: 13

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 360
Sene 61: +567
927

Sağman inek re's 1 Hâsılât Guruş 20	Bir yaşar merkeb re's 1	İki yaşar tosun re's 1	Döllü merkeb re's 1 Hâsılât Guruş 15
Sağman koyun re's 5 Hâsılât Guruş 30	Sağman keçi re's 6 Hâsılât Guruş 24	Kısır keçi re's 3 Hâsılât Guruş 3	Erkek buzağı re's 1
Kuzu dişi re's 5	Oğlak re's 1		

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
482

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
55

A'sar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hınta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş

8,5	3	40
Guruş	Guruş	
34	6	

Hane 15

Numro 15

Karye-i mezbûr sakinlerinden Cenkli oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla	Gayr-i mezbû' tarlası	Koşu öküzü
Dönüm: 14	Dönüm: 14	re's
		2
Hâsılât senesi		Hâsılât
Guruş		Guruş
Sene 60: 216		30
Sene 61: <u>+441</u>		
657		

Sağman inek	Bir yaşar düvesi	İki yaşar tosun	Buzağı
re's	re's	re's	re's
1	1	1	1
Hâsılât			
Guruş			
20			

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
266

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
35

A'şar rûsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
3,5	5	24
Guruş	Guruş	
14	10	

Hane 16

Numro 16

Karye-i mezbûr sakinlerinden Ahmed oğlu Yetim Hasan'ın emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 13

Gayr-i mezrû' tarlası
Dönüm: 13

Koşu öküzü
re's
3
Hâsılât
Guruş
45

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0252
Sene 61: +661,5
913,5

Sağman inek
re's
2
Hâsılât
Guruş
40

yaşar tosun
re's
1

Döllü kısarak
re's
1
Hâsılât
Guruş
40

merkeb
re's
2

Sağman ganem
re's
5
Hâsılât
Guruş
30

Sağman keçi
re's
6
Hâsılât
Guruş
24

Kısır ganem
re's
4
Hâsılât
Guruş
8

Dişi buzağı
re's
2

Kuzu dişi
re's
5

Oğlak
re's
6

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
439

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
60

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
5,5
Guruş
22

Şair
Keyl
3
Guruş
6

Ceman
Guruş
28

Hane 17

Numro 17

Karye-i mezbûr sakinlerinden Gani oğlu İsmet'in emlak ve arzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm:11

Gayr-i mezrû' tarlası
Dönüm:11

Koşu öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 0315
Sene 61: +1008
1323

Sağman inek
re's
1
Hâsılât
Guruş
20

Erkek tay
re's
1

İki yaşar tosun
re's
2

İki yaşar düvesi
re's
1

Döllü merkeb
re's
1
Hâsılât
Guruş
15

Sağman ganem
re's
13
Hâsılât
Guruş
78

Sağman keçi
re's
5
Hâsılât
Guruş
20

Kuzu
re's
13

Oğlak
re's
5

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
478

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
55

A'şar rüsumı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta
Keyl
7
Guruş
28

Şair
Keyl
3,5
Guruş
7

Ceman
Guruş
35

Hane 18**Numro 18**

Karye-i mezbûr sakinlerinden Kutan oğlu Ahmed'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 16

Gayr-i mezrû' tarlası
Dönüm: 16

Koşu öküzü
re's

3

Hâsılât

Guruş

45

Hâsılât senesi

Guruş

Sene 60: 333

Sene 61: +882

1215

Sağman inek

re's

1

Hâsılât

Guruş

20

Kısır inek

re's

1

yaşar tosun

re's

1

Döllü merkeb

re's

1

Hâsılât

Guruş

15

Bir yaşar merkeb

re's

1

Sağman keçi

re's

15

Hâsılât

Guruş

60

Kısır keçi

re's

5

Hâsılât

Guruş

5

Erkek buzağı

re's

1

Oğlak

re's

15

Mecmû'ından bir senede temettu'ı

Guruş

478

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu

Guruş

60

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta

Keyl

Şair

Keyl

Ceman

Guruş

7,5	3,5	37
Guruş	Guruş	
30	7	

Hane 19

Numro 19

Karye-i mezbûr sakinlerinden Gani oğlu Ali'nin emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla	Gayr-i mezrû' tarlası	Koşu öküzü
Dönüm: 9,5	Dönüm: 9,5	re's
		2
Hâsılât senesi		Hâsılât
Guruş		Guruş
Sene 60: 207		30
Sene 61: <u>+346,5</u>		
553,5		

Sağman inek	Buzağı
re's	re's
2	1
Hâsılât	
Guruş	
40	

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
277

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
30

A'sar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hinta	Şair	Ceman
Keyl	Keyl	Guruş
4	3,5	23
Guruş	Guruş	
16	7	

Hane 20

Numro 20

Karye-i mezbûr sakinlerinden Molla Veli oğlu Ahmed'in emlâk ve arâzî ve temettu'âtı

Mezrû' tarla
Dönüm: 5

Gayr-i mevrû' tarlası
Dönüm:5,5

Kara sığır öküzü
re's
2
Hâsılât
Guruş
30

Hâsılât senesi
Guruş
Sene 60: 234
Sene 61: +315
549

Kısır inek
re's
2

yaşar tosun
re's
1

Oğlak
re's
2

Sağman keçi
re's
13
Hâsılât
Guruş
52

Mecmû'ından bir senede temettu'ı
Guruş
316

Sene-i sâbıkta vergü-yi mahsûsadan bir senede vermiş olduğu
Guruş
25

A'şar rüsûmı olarak bir senede vermiş olduğu

Hınta
Keyl
5
Guruş
20

Şair
Keyl
3
Guruş
6

Ceman
Guruş
26

Temettu' atı
Guruş
13348

Vergileri
Guruş
1353

SONUÇ

Çalışmamızın konusu 19. yüzyılda Kangal kazasının temettû'at defterleri çerçevesinde incelenmesidir. Kangal kazası Sivas eyaletine tâbi bir yerleşim yeridir.

Tanzimat sonrası Osmanlı kurumları Batı etkisi altında değişime uğrarken, vergi düzeni de Avrupa'daki gelişime benzer bir değişim süreci içerisine girmiştir. Zaten tanzimatın en önemli ayaklarından birinde mali ayağı oluşturmaktadır. Ancak Avrupa'da oluşan toplumsal yapının zorladığı değişim çizgisi Osmanlı Devleti'nde politik amaçlarla benimsenen vergi reformların toplumsal ve kurumsal yapının elverdiği ölçülerde başarılı kılınışken, zaman zaman tüm çabalar sonuçsuz kalmıştır.

Batı etkisi altında gelişen Osmanlı vergileri içerisinde Tanzimat öncesine ait geleneksel vergilerin devam eden ağırlığı tahsil usullerinde iyileşmenin sağlanamayışı ve özellikle de tüm çabaların iltizam usulünü bir türlü kaldıramayışı bölgelerin ve kişilerin eşit vergilendirilmesi ilkesinin gerçekleşmeyişi toplumsal ve kurumsal yapının gösterdiği direnmelerin bir sonucudur. Yabancıların sahip olduğu vergi ayrıcalıklarıysa, dış siyasi ve ekonomik baskının bir uzantısıdır.

19. yüzyıl ortalarına doğru hazırlanan Temettuat Defterleri sahip oldukları bilgiler açısından çok önemli kaynaklardır. Hatta birçok araştırmacı tarafından en önemli kaynak olarak söylenmektedir. Sınırları belirlenmiş bir bölgenin idarî bölünüşü, coğrafi sınırları, nüfusu, tarımı, toprakları, hayvancılığı, ticareti ve kazanç getiren tüm faaliyetlerinin ortaya çıkarılması açısından çok önemlidir.

Temettuat defterlerine göre Kangal ve köyleri üzerinde yaptığımız bu araştırma 19.yüzyılda bir Osmanlı kazasının durumunu sosyal ve ekonomik yönden bize ayrıntılı bir şekilde sunmaktadır.

Araştırma alanımızda Temettuat Defterleri kaynak kabul edilerek (defterde yazılı olanlar esas alınarak) vardığımız sonuçlar, kazadaki ekonomik faaliyetler ile coğrafi özelliklerin bağlantılı olduğu yolundadır.

Kangal kazası iklimin karasal ve bitki örtüsünün bozkır olduğu bir coğrafyada bulunmaktadır. İnsanların temel ekonomik faaliyetleri tarım ve hayvancılıktır. Ürün çeşitliliği azdır. Ekili arâzilerde üretilen ürünler buğday ve arpa ile sınırlıdır. Sulu tarım olmaması ve verimin düşük olması dolayısı ile tarlasının yarısını nadasa bırakmaktadır. Bunun yanında 10 dönüm bostan ve 30 dönüm çayır bulunmaktadır.

Kazada yaklaşık olarak ekilen arazi (mezru tarla) kadar ekinsiz (Gayr-i mezru) tarla mevcuttur. Kazadaki ekili arazilerde üretilen ürünlerin %52'si buğday, %48'i ise arpadır.

Kazada büyük boyutta mal varlığı olan insanda yoktur. Genel itibarı ile 40-50 dönüm tarla ile 15-20 baş hayvanı olan bir yapı mevcuttur. Kangal kazasında gelir kaynaklarının %64'ü zirai üretimden elde edilmektedir. Geriye kalan %32'lik geliri hayvancılıktan ve %4'lük gelir ise kiracılık, çerçencilik, çobanlık gibi faaliyetlerden elde edilmektedir. Hayvancılıkta büyükbaş, küçükbaş ve yük hayvanı yoğunluktadır. Arıcılık yapan hanelerde mevcuttur fakat bunun ilçe ekonomisinde payı çok düşüktür. Kümes hayvanları ile ilgili bilgi kayıtlarda yoktur.

Temettuat defterlerine göre Kangal kazasının 19. yüzyıldaki yapısını incelediğimiz bu çalışmada nüfusun dini yapısı da ortaya çıkmıştır. Müslüman ve Gayr-i Müslimlere ait hane sayıları ve bu hanelerde yaşayan kişilerin isimleri o dönemdeki sosyal yapı hakkında bize önemli bilgiler sunmaktadır. Burada elde edilen sonuç 19.yüzyılda Kangal kazasında Ermenilerin Türk nüfustan fazla olduğu şeklindeki iddiaları ortadan kaldırmaktadır. Çünkü 19. yüzyılda kazada yaşayan insanların % 87.4'ü Müslüman ahaliden oluşmaktadır. Geriye kalan %12,6'lık nüfus ise Gayr-i Müslimdir. İsimlerinden burada yaşayan Gayr-i Müslimlerin Ermeniler olduğu görülmektedir.

1844-45 (H.1260-61) yıllarında yapılan Temettuat sayımlarının verilerine göre yapılan bu çalışma Osmanlının küçük bir kazasının sosyal ve ekonomik yapısının 19. yüzyıldaki durumunu bizlere göstermektedir. Diğer bölgelere ait Temettuat defterlerinin de incelenerek, karşılaştırmalı bir tahlilin yapılması ile 19. Yüzyıl Osmanlı sosyal ve ekonomik yapısı daha net ortaya çıkacaktır.

KAYNAKÇA

BOA. ML.VRD.TMT, nr.13792

BOA. ML.VRD.TMT, nr.13793

BOA. ML.VRD.TMT, nr.13795

ADIYEKE, Nuri, "Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri", **OTAM**, S.11, Ankara-2000

AKGÜNDÜZ, Ahmed-Said ÖZTÜRK, Darende Temettuat Defterleri, Es-Seyyid Osman Hulusi Efendi Vakfı, İstanbul-2002

-----, **Yozgat Temettuat Defterleri**, Yimpaş Yayınları, Mayıs-2000

BARKAN, Ömer Lütfi, Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi, Türkiye Mecmuası, C.X., İstanbul-1953

-----, **Türkiyede Toprak Meselesi**, Gözlem Yayınları, İstanbul-1980

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, İstanbul -2000

CEZAR, Yavuz, Osmanlı Maliyesinde Bunalım ve Değişim Dönemi, İstanbul-1986

ÇADIRCI, Musa, Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, TTK, Ankara-1997

ÇEVİK, Recep, Kangal, Sivas 1996

DOYMUŞ, Ergin, Her Yönüyle Kangal, Sivas 1999

ERKAL, Mehmet, "Cizye" ,İ.A., C.3, MEB, İstanbul-1945

FAROHI, Suraiya, "17 ve 18.Yüzyıl Osmanlı Tarımı", Türkiye Tarihi(Osmanlı Devleti 1600-1908), Yöneten:S.Akşın , Cem Yayınları, C.3, İstanbul-2000

GÜRAN, Tevfik, "19. Yüzyıl Temettuat Tahrirleri", Osmanlı Devletinde Bilgi ve İstatistik, Der: H.İnalcık-Ş.Pamuk, DİE, Ankara 2000

-----, **19.yüzyıl Osmanlı Tarımı**, Eren Yayıncılık, İstanbul-1987

-----, "Tarım Politikası (1839-1913)", **Yeni Türkiye** , İstanbul-2000

HALAÇOĞLU, Yusuf, Osmanlıda Ulaşım ve Haberleşme (Menziller) , PTT Genel Müdürlüğü, Ankara 2002

İŞİK, Şevket, "Tarihsel Coğrafya Açısından Temettuat Defterlerinin Değerlendirilmesi ve Akçay Havzası Örneği", **Ege Coğrafya Dergisi**, S.10, İzmir-1999

İNALCIK, Halil, "Köy, Köylü ve İmparatorluk", **Osmanlı İmparatorluğu- Toplum ve Ekonomi**, Eren Yayıncılık, İstanbul-1993

KARAMAN, Fikri, **Sivas Doğanşar Forkloru**, İstanbul-1993

"Kangal" Yeni Türk Ansiklopedisi, C.5, Ötüken, İstanbul-1985

"Kervan", **İslam Ansiklopedisi**, C.6, MEB, İstanbul-1945

KÜTÜKOĞLU, Mübahat, "Osmanlı Sosyal ve İktisadi Kaynaklarından Temettuat Defterleri", **Belleten**, C.LIX, S.225, Ağustos-1995

MARDİN, Şerif, **Türk Modernleşmesi**, İletişim, İstanbul-2002

-----, **Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu**, İletişim, İstanbul-2002

ORHONLU, Cengiz, **Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskanı**, Eren Yayıncılık, İstanbul 1987,

-----, **Osmanlı İmparatorluğunda Derbent Teşkilatı**, İÜEF Yayınları, İstanbul 1967

ORTAYLI, İlber, **Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri(1840-1880)**, TTK, Ankara-2000

ÖZ, Mehmet, "Osmanlı Klasik Dönemde Tarım", **Yeni Türkiye**, C.32, İstanbul-2000

ÖZTÜRK, Said, **Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik**, Kitabevi, İstanbul-1996

PAKALIN, M. Zeki, **Osmanlı Tarih ve Terimler Sözlüğü**, C.I, MEB., İstanbul-1971

SÜMER, Faruk, **Oğuzlar (Türkmenler)**, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, İstanbul- 1999

ŞENER, Abdullatif, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi**, İşaret Yayınları, İstanbul-1990

DENİZLİ, Hikmet, **Sivas Tarihi ve Anıtları**, Özbelsan A.Ş., Sivas

TABAKOĞLU, Ahmet, “Ekonomik Yapı ve Politikalar”, **Yeni Türkiye**(Osmanlı Özel Sayısı), İstanbul-2000

-----, **Türk İktisat Tarihi**, İstanbul-1994

TURAN, Osman, “Selçuklu Kervansarayları” , **Belleten** C.X Ankara 1946

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, Osmanlı Toplumu, **Osmanlı Devleti Tarihi**, Ed:E.İhsanoğlu, IRCICA, C.2,İstanbul-1999

EK:1 KANGAL TEMETTUAT DEFTERİ ÖRNEKLERİ

خانہ ۱۷
 قریب مذہبہ
 کھنڈنہ حاجی مصطفیٰ اوغلی عینک
 مکتبہ تجارتنہ بسندہ تحفظ
 مکتبہ ایہ کر جلعہ
 ۲۰۰

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم
٢٥٠

EK 2:KANGAL TEMETTUAT DEFTERİ SON SAYFASI

قیم فزیدرا اهان اسید ملک اورک وارض
در نام تحفانده
۱۸۹۵

قیم فزیدرا اهان اسید ملک درکوی
کلیه دی اولم رفه برنده
اعظم احمد اولم دی
۱۸۷۶

EK 3:KANGAL TEMETTUAT DEFTERİ KAYIT ÖRNEKLERİ

[illegible]

EK 4:KANGAL TEMETTUAT DEFTERİ G.MÜSLİM KAYITLARININ SON SAYFASI

توبه زبور کفره اهلان رعایان
اندک وارضی وشم غمناش
۱۲۸۸

توبه زبور کفره اهلان رعایان
در کوی خورشید
۱۲۸۸

EK 5:KANGAL TEMETTUAT DEFTERİ KAYIT ÖRNEKLERİ

[illegible]

524

ضایع
 قریباً من بود
 غیر مزروع ترید
 قوتی او کوئی
 صفایه اینک
 بر بشار دو کله
 ۱۴۰-
 ۱۸۰
 ۲۹۰
 ۶۷۰-
 ۵۸۰

EK 7:KANGAL TEMETTUAT DEFTERLERİ.KAYIT ÖRNEĞİ

Handwritten record from Kangal Temettuat Defterleri. The text is written in Ottoman Turkish script. It includes a header section with the title "KANGAL TEMETTUAT DEFTERLERİ" and a date "1288". The main body of the text is a list of entries, each starting with "Kangal" and followed by a name and a date. The entries are: "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288". The text is written in a cursive style, with some corrections and additions. At the bottom, there is a summary line: "Kangal Mustafa 1288" and a date "1288".

Handwritten record from Kangal Temettuat Defterleri. The text is written in Ottoman Turkish script. It includes a header section with the title "KANGAL TEMETTUAT DEFTERLERİ" and a date "1288". The main body of the text is a list of entries, each starting with "Kangal" and followed by a name and a date. The entries are: "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288", "Kangal Mustafa 1288". The text is written in a cursive style, with some corrections and additions. At the bottom, there is a summary line: "Kangal Mustafa 1288" and a date "1288".

310

سنة - ثمان مائة واربعمائة واربعمائة
برسنة ده واربعمائة واربعمائة

فرقة مزبور سکندر بنده مختار اول
 نکتہ اولیٰ ابراہیم احمدی و راضی و شمس
 مزبور و زید
 عبد مزبور و زید
 خوشی اوکوزی
 صفیہ انور
 بریدہ طوسیہ
 بیگم و کوثر
 انصاریہ

۱۸۵۱
 ۱۸۵۰
 ۱۸۵۱

صغمانہ الختم
اس
۱۵

صغمانہ کی
اس
۱۶

نصیر احمد
اس
۱۷

قصہ کی
اس
۱۸

اردو خوانی
اس
۱۹

کراچی مرکزی
اس
۲۰

دو فیضان	ارکھ اب	فوزی	او غمق	پوزا غمق
اس	اس	اس	اس	اس
۱	۱	۵	۱۰	۱۰
		ارکھ	ارکھ	ارکھ

مجموعه کتب خطی

	۱۰۰۵
کتابخانه کتبه و خط	۱۰۰۶
	۱۰۰۷

بدان مقامه گمانه نقادان خاصه تابع زود فریب اهل بدعت و تمسک بر قطع سببه و اندر ورگه
رو به افی زکرو بیان اوله

خطبه در برکتی نوحه ای
بر سینه در برکتی ایله ایله
۵۵

ایک دوسرا دل آویز و بڑا دلکش

فاز
فوز
مزدور
مزدور

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۰۵
موضوع: گزارش
دویم

غدير غدير ورج نولاس
و دغم

صفیاء ابیک
را
ایم

روند فرگس
داس

$$\begin{array}{r} 606 \\ 447 \\ \hline 56 \end{array}$$

بیدار نمیشد

محرم الحرام ۱۲۸۵

فريه فريلور ۵ ايم اولد ليدنه قمارنه نهن

EK 11:KANGAL TEMETTUAT DEFTERİ ÖRNEK BELGE

[illegible]

۶۹۸

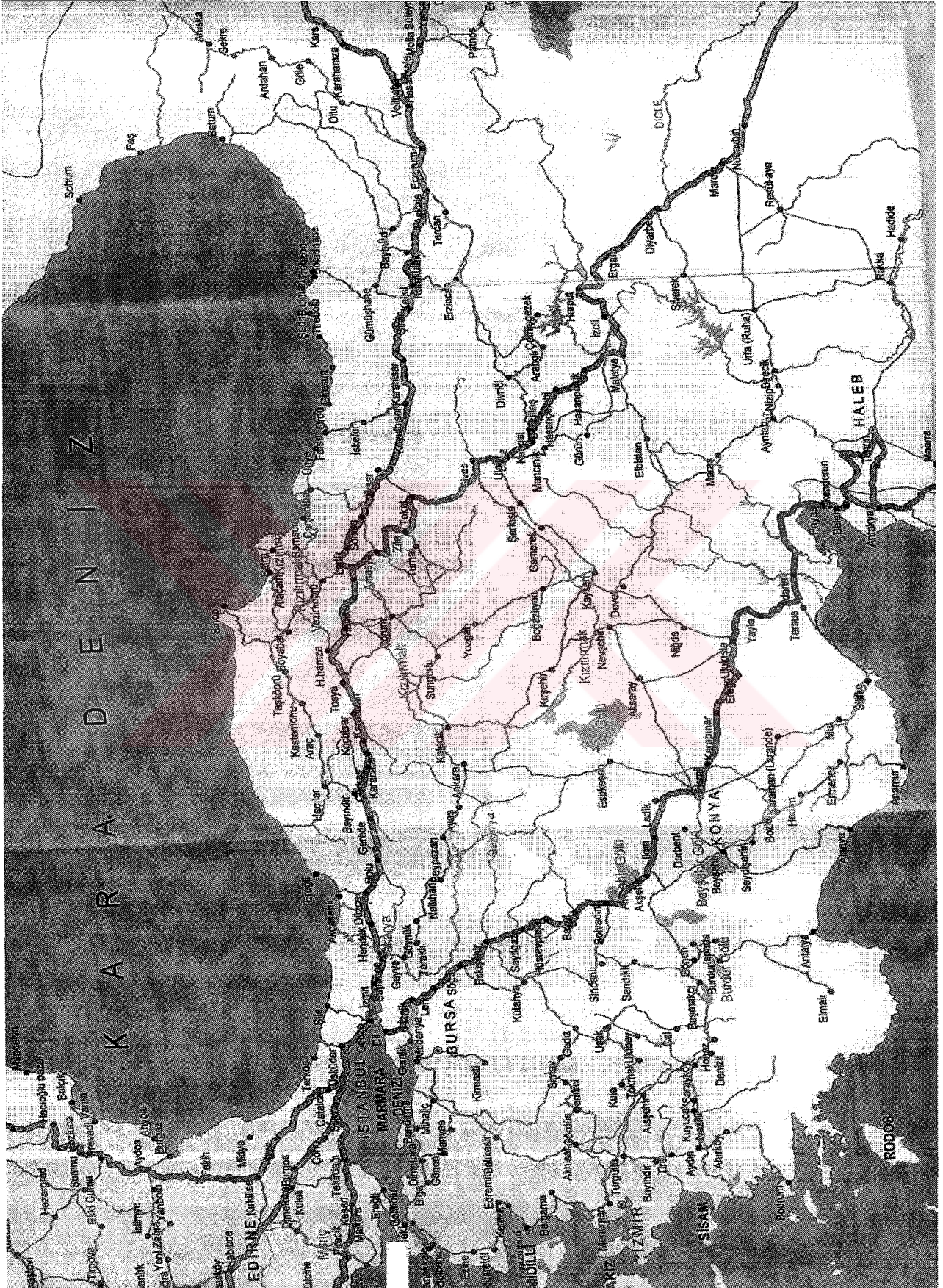

 کتابخانه ویرگول لریس
 ۶۷۸

 ایجان شناسایی
 ۶۵۶۴

EK 13:KANGAL TEMETTUAT DEFTERİ ÖRNEK KAYIT

[illegible]

EK 14: OSMANLI DÖNEMİ YOLLAR VE MENZİLLER*

Harita Yusuf Halaçoğlu'nun 'Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme (Menziller) adlı eserinden alınmıştır.

ÖZET

19. Yüzyıl ortalarına doğru hazırlanan Temettuat Defterleri vermiş oldukları bilgiler açısından çok önemli kaynaklardır. Sınırları belirlenmiş bir bölgenin idari bölünüşü, coğrafi sınırları, nüfusu, tarımı, toprakları, hayvancılığı, ticareti ve kazanç getiren diğer tüm faaliyetlerinin ortaya çıkarılması açısından bu defterler önemlidir.

Temettuat defterlerine göre Kangal ve köyleri üzerinde yaptığımız bu araştırma yörenin 19.Yüzyıl sosyal ve ekonomik yönden fotoğrafını bize sunmaktadır.

Yaptığımız araştırmanın temel kaynağı Kangal kazasına ait Temettuat Defterleri'dir. Yöre ile alakalı 4 adet defter mevcuttur. Ancak bu defterlerin 13794 numaralı olanı arşivde mevcut değildir. Çalışmalarımızda 13792, 13793 ve 13795 numaralı defterlerden istifade edilmiştir.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Temettuat defterlerinin önemi ve kapsamı ile Kangal Temettuat defterlerinin yapısı incelenmiştir. İkinci bölümde Temettuat defterlerinden elde edilen verilerin değerlendirilmesi yapılmış, bunlar grafik ve tablolarla genişçe gösterilmiştir. Son bölümde ise Kangal Temettuat defterlerinin günümüz Türkçe'sine çevrilmiş hali bulunmaktadır.

Yaptığımız bu çalışma Kangal kazası da bugün olduğu gibi 19. Yüzyılda da temel ekonomik faaliyetlerin tarım ve hayvancılık olduğunu göstermektedir. 19. Yüzyılda Kangal kazasında bulunan her hanenin yaklaşık 40-50 dönüm arazisi ve 5-10 baş hayvanı bulunmaktadır. Tarım için kullanılan arazilerin yarısı da nadasa bırakılmaktadır. Kangal kazasında gelir kaynaklarının %64'ü zirai üretimden elde edilmektedir. Geriye kalan %32'lik kısım hayvancılıktan ve %4'lük kısım ise kiracılık, çerçicilik, çobanlık gibi faaliyetlerden elde edilmektedir. Hayvancılıkta büyükbaş, küçükbaş ve yük hayvanı yoğunluktadır. Arıcılık yapan hanelerde mevcuttur fakat bunun ilçe ekonomisinde payı çok düşüktür.

Zülkif SARITEPE

SUMMARY

Ternetmat Defterleri that appeared in the middle of 19th century, are very important sources due to the information they supply. It is very important for exposing administrative dispersion, geographical borders, population, agriculture, soil, stockbreeding, trade and all facilities that supply profit of an area with determined borders.

Our research on Kangal and its villages in Temettuat Defterleri, shows us the region's social and economical photograph in 19th century

The main source of our research is the Temettuat Defterleri that belong to Kangal. There are four Detters related with the region. But, the Defter with number 13794 is not available in the archives. We used the Defterier with numbers 13792, 13793,13795.

Our work has three parts. In the first part importance and scope of Temettuat Defterleri and structure of Kangal Temettuat Defterleri are examined. In the second part the data gathered from Temettuat Defterleri is evaluated and it is shown widely with graphs and tables. In the last part there is Kangal Temettuat Defterleri's Turkish translated form.

The work we have done indicates that the main economical activities of Kangal ,as now, were agriculture and stockbreeding. In 19th century each house in Kangal has approximately 40-50 acre area and 5-10 animals. Half of the areas used for agriculture are fallowed. %64 of income sources in Kangal are obtained from agricultural productions. The other part of %32 is from stockbreeding and %4 is from hiring, peddling, shepharding and such activities. In stockbreeding, big animals, small animals and pack animals are densed. There are houses that make beekeeping but this has a low part in the country's economy.

Zülkif SARITEPE